



750

28

HENRIC LUDOLF
BENTHEMS

Serda=Bref

Til the

Willfarande Får,

Som sig

Isra thens Evangeliska Siord
i Hareburg,

Hafwa afföndrat.

Öfversatt utaf Tyska språket
Af

Mag. GABRIEL SALONIO.

Cum Grat. & Privil. S:æ R:æ Maj.

STOERSONN,

Hos HENR. C. MERCKELL, Kongl.
Boktr. i Stor, Förstend. Finland.
Åhr 1715.



Then

Durchleuchtigste

Fursten och Herren

HERR

FRIEDRICH,

Land = Grefve och Arf = Printz
til Hessen : Furste til Hirschfeldt ;
Grefve til Cakeneubogen, Diez,
Ziegenhayn, Midda och
Schauenburg, 2c. 2c.

Sin allernådigste Herre

Durchleuchtigste,
Allernädigste
Vrf = Brink!

Så fågnesam som
Eders Durch-
leuchtighet höga
ankomst är för alla vti
thetta Konunga-Riket,
så

så ganska wärdsam är
then för mig; emedan
icke allenast then All-rå-
dande Guden, låtit mig
uti Eder Durchleuch-
tighets Ursland, först å-
skåda thetta werldenes
liis / utan ock at jag i
samma mitt fåra fäder-
nes land, min Christe-
liga vptuchtan haft haf-
wer, och således thy skyl-
dig är grunden til then
förfarenhet, jag uti then
loflige Boktryckare-
Kän-

Känsten wuñit: och så
som mig efter min un-
derdånigsta naturliga
skyldighet åligger, icke
allenast **E**ders Hög-
Sörsteliga Durchleuch-
tighet Höga Person,
all hög sielfbegärlig
wålgång at önska, utan
ock något teckn af min
undergåånigste plicht,
som blodet i mig inplan-
tat hafwer, at aflåggia;
sedan jag ifrån then ort,
ther jag först genom
Dans Kongl. Maj:ts

min Allranådigste Kon-
nungs, stora Konglige
Måd, war i mitt wårck,
år olyckeligen af fienden
fördrifwen; Alltså,
Durchleuchtigste Arf-
Prink, thet jag intet
kunat i wårcket betyga
uti fåra fådermeslandet,
thet giör jag å theña ort,
emot sanna Lands Her-
re med ett sådant ämne,
som i theña wår bedröf-
weliga sidsta tid, år hög-
nödigt. Then forta ma-
teria

teria som nu uti vnder-
dånighet hos Gder
Durchleuchtighet fram-
tees, är af ett sådant ån-
demål, at hon icke alle-
nast the ringaste i Chri-
sti Församling til thet
wissa Guds ord, och til
then, genom thet, af Gu-
di instichtade ordnin-
gen, anleder; utan ock
påminner Höga Husw-
den, huru nyttigt thet
är, at vnderfåta ena lef-
wa uti inbyrdes förtro-
lig

lighet; alt förty Durch-
leuchtigste Arf-Prink,
min nådigaste Herre,
anseer i nåder mitt vn-
derdåniga vpsåt: thet
skal wara mig en ibland
the största timneliga för-
moner, om jag vti vn-
derdånighet formårc-
kiandes warder, at Eder
Hög-Hörstelige Durch-
leuchtighet thenna min
diupaste wyrdnads be-
tygan med nåder vpta-
tager. Then Allsmäch-
tige

tige Guden beståre E-
der Hög-Sörstlige
Durchleuchtighet, i alt
Ehes högstangelagne
företagande, ett wälsig-
nad framgång til hela
Rikets glädie! Swar
om in til sin död beder.

Eders Hög-Sörstelige
Durchleuchtighets

Udravnderdånigste Tjenare
HENR. CHR. MERCKELL.



Dhet rättfärdige Lärare
af heligt nit för Guds ähra, och
trogna wård för siälarna, sökia
at leda the willfarande åter
på rätta wägen; hafwa the i HERN-
rans fruchtan, försökt samma sitt gude-
liga uppsät genom bref at befrämja. Then
H. Paulus hafwer i sina Epistlar,
jämte thet som til tronens grundens anwis-
sande och stadfästelse tiente, i synnerhet
haft i några, efter Guds wilja, berör-
da afseende. Sålunda til the Galater,
at dämpa willfarelserna som strida emot
tronens rättfärdighet; i then til the Co-
losser, at förläggia the ras lära, som
wille emot then Christeliga friheten hål-
la sig wid the Lewitiska stadgar; och
i then

i then andra til församlingen i Thessalonica, at förtaga then orätta mening, som någre hade om Christi dag: Ja, HERREN JESUS Sielf, befalte Sin Kära Lärjunge Johannes, at skrifwa til the i then mindre Assen planterade församlingar, ett särskildt bref til hwarthera, til at affkaffa thet hos them irritade onda, och styrckia them i thet goda, som än kunde hos them, til en del finnas. I the närmast ther på följande Christenhetenes tider, som ock sedan framgent, hafwa Kyrkiones Fäder thetta underwisingis och förmanings sätt brukat: warandes det nödvändigt, så at lära och rätta the från, warande; och ganska nyttigt, tå thet skrefna kan på flera orter, af många läsas, och i långa tider behållas. Ibland otahliga sådana sändebref, är thet första, som Clemens Romanus hafwer
 skrif-

Skrifwit til the Corinthier, til thes
 ålder nåst the heliga Bibliska Skrif-
 ter; och är af en Lård och Nitål-
 skande Theologo, utaf thes första
 språk Grefiskan, bracht in på wårt,
 at kunna komma på Trycket. I sam-
 ma Gudi behageliga upsåt, hafwer
 Then Hög-Ehrewordige Herr HEN-
 RICH LUDOLF BENTHEM,
 General-Superintendent i Harrburg,
 förfärdigat några bref til them som i
 the honom anförtrodda Församlin-
 gar, besunnes hafwa astrådt ifrå
 then rätta Evangeliska Kyrckian, så
 til then oppenbara Gudstiensten, som
 i skiliachtiga meningar: Ty fant
 han thet på sin sida oförswarligt,
 at med försumelse af tilbörli-
 ga åhoga, lämna them ot gå widare wilse,
 til theras själars fahra och andras
 förargelse: til hwilka swåra på-
 fölg

fölger, och kommer then tredie i
 folckrika land och städer, hwarest
 många nyfikne och måst olärde fin-
 nas, at the, fattande föracht til
 then rätta och wälgrundada läran,
 upväckta innerlig oro: hwilket the
 sto större fahra hafwer med sig,
 när the som äro af något anseende och
 inbillad lärdom, sådana skiljachtig-
 heter bifalla. Och som rättssinnige E-
 vangeliske Lärare, ibland hwilka the
 som åhrligen i theas språk låta utgå
 Unschuldige Nachrichten / tilläggia
 thessa bref sitt tilhörliga wärde, så
 hafwer Wäl. Ehrewürdige och Hög-
 wällärde Mag. GABRIEL SALONIUS,
 wälmeriterad Pastor och Præpositus i
 Bierno och Ubo Lahn; tå han i
 frå största delen af the sig anför-
 trodda får, genom fiendens infall är
 worden skild, taget sig then mö-
 dan

dan at öfversättia thessa bref, til the-
 ras rättelse, som i ogrundada läror
 kunde wara förwillade; så the me-
 ra låta sig behaga andra läro-saker
 än the wi efter Guds ords grund, och
 våra Symboliska böckers innehåld,
 behålla; hwar på the til mera affön-
 dring torde blifwa förledde. Så haf-
 wer och wälbemälte Herr Probst ver-
 terat D. ERNEST SAUNDON
 CYPRIANS, korta Tractat om Kyr-
 tio-Ordningar/ thet uti bewises,
 huru sådan afföndring strider emot
 then heliga Skrift, och then äldsta
 och rena Christeliga Kyrctios sätt.
 Then Himmelske FADERN förlä-
 ne, at wi, som af Hans Nåd
 äre upbyggde på Apostlarnas och Pro-
 pheternas grund, thet JESUS
 CHRIS TUS är öfwerste hörne-
 stenen, måtte alla winläggia oss at
 hålla

hålla **ANDANS** enhet genom frids-
 fens band; Eph. 2: 20. och 4: 3.
 At wi måtte vara inbördes ens til sin-
 nes efter **CHRISTUM JESUM**;
 at wi med enom hog och med enom
 munn måge prisa **GUD** och wårs
HERRES JESU CHRISTS **KA-**
DER! Rom. 15: 5, 6. Stockholm
 den 16. Aug. 1715.

JO. GEZELIUS. J. F.
 Ep. Ab.



J. J. N.

Thet första

Herde = Brevvet.

Mine i Christo Ålskelige Bänner.

Såsom vår aldrakäreste
Frälsare är i werlden kommen
til at sökia thet som förlorat
war, och at Han the Guds
Barn som förströdde woro,
skulle församla, Joh. 11:52. Allså gå ock alla
Siäle-Herdar, med all sorgfällighet och
flit, efter the Fåren, som ifrå sin hiord för-
willade äro, Ezech. 34:12. til thes the them,
som förlorade äro igen fina. Luc. 15:4,5,6.
och med frögd åter til Christi efterfölja-
res hiord föra. Thet hafwer then S-
werste Herden, och våra Siälars Bi-
skop behagat, mig til sin Kyrckios Herde
och Wächtare härstädes at kalla, och
mig

mig then heliga Pauli förmaning utan
 återwändo i Dronen klingar: Så haf-
 wer nu acht på eder / och på alla
 hiorden , i hwilkom then Helige
 Ande hafwer eder satt til Biskopar /
 at regera Guds Sörsamling / hwil-
 ken han hafwer förwärfwat med
 sitt egit Blod , Act. 20: 28. Therföre
 hafwer jag thet hållet före wara mitt
 Herda-plicht och skyldighet , Eder mine
 Allfeligte Wänner, med all trohet sökia,
 och til the Trognas gemeenskap igen föras;
 Ty jag befinner , wid mitt Ämbetes til-
 träde , med min själs största bedröfwelse,
 at I Eder ifrå war Evangeliska Kyr-
 cia , til ewentyrs en lång tid hafwen af-
 söndrat. An skönt jag mig tilförenne
 hafwer bemödat , Eder alla i gemen, och
 hwar och en ibland eder i synnerhet , thet
 ofog , then afföndring och then wägens
 orichtighet , som I sielfwe utwadit haf-
 wen , samt thes stora wäda och fahra , af
 Guds fasta och oryggeliga ord , tydeligen
 at föreställa ; doch likwål förplichtar
 mig kärleken , och begiär Eder ifrå thet
 föres

förestående förderfwet at draga, och til
 HErran Christum, Som Eder så dyrt
 hafwer återlöst, tilbakaleda, at jag så-
 dan grund jämwäl skrifteligen för edra
 ögon ställa, mig ei låter falla beswärli-
 git; på thet i måtten sielfwe i HErrans
 fruchtan, tid hafwa, at besinna och öfwer-
 läggia, och i edra hiertan at gifwa rum
 til en helig werckan. Wiljen I nu, Mine
 Wänner, thetta goda affeende intet för-
 skiuta, utan fast mera medelst ett godt
 förtroende thet til gods uptaga: så wil
 nödigt wara, at I mig i thetta föres-
 hafwande, intet ansee för en sådan,
 som med hala ord söker edra samwes-
 ten snara föreläggia, eller är begrepen
 eder någon utwärtens nöd at tilreda: ty
 ingen af eder hafwer någonsin föroläm-
 pat mig, eller är i ett sådant stånd, at
 jag hwarfen skada eller fördel af honom
 förmoda kan. Therför hafwen I orsak,
 nu så mycket mera at tro, som jag tilfö-
 rene, utan all bitterhet och hat, munda-
 teligen med Eder handlat hafwer, och nu
 låter thet samma ske til eder skriftelis-

gen, med ett sådant sinne och hierta, som är fullt af kärlek och förbarmande öfwer Eder, hwilka jag på en så fahrlig bismåg finner, hwilkens ända förders och förtappelse är. Men HERREN HERREN låte sig wårda om Sin hiord, och söke Eder, och således låte ihenna min tjenst wara wålsignad, at jag til Guds lof, snart med frid säija må: **J** woren som wålfarande får, men **J** ären nu omwändne til Herdan, och edra siälars Biskop, 1. Pet. 2: 25. **J** hafwen, Mine i Christo ålskade Wänner, en lång tid, icke allenast med orden låtit märckia, utan ock i sielfwa gierningarna wårckeligen bewist, at **J** eder icke allenast, intet til wår Evangeliska offentliga Guds tjenst, utan ock öfwer alt, til ingen Christelig Kyrckia, hon må hafwa namn hwad hon wil, bekännen och hållen: altså hafwen **J** ingen ordenteligen kallad Lärare ibland eder, **J** förbinden Eder intet til några Apostlarnas och hela Christenhettens ordningar och saker, och betiene eder intet af Christi förordnada heliga Mattward



ward, åfwen hållen barna dop at wa-
 ra onödigt; hwar medelst J ifrån hela
 then Christeliga Kyrckian, så wida hor
 någon sin i werlden bekant är, hafwen E-
 der egenwilligt afföndrat, och söken efter
 Edert eget ordasätt, then rätt troende
 Guds barnas obekanta och osynliga hej,
 in til thes J Eder wiljen til ingen försam-
 ling och kyrckia hålla.

Thenne är nu, Mine Wänner, then
 rätta Eder nu warande tilståndes afbild och
 beskrifning; men aldeles intet then wä-
 gen, som förestil Guds rike: och så thet
 synes, at J then utwaldt hafwen utan
 något betänckande, hwad thet egenteli-
 gen för en beskaffenhet är med then Chris-
 steliga kyrckian här på jorden: så beder
 jag Eder för edra siälars wälfärd och sa-
 lighet skull, at J, Jesu Christi kyrckias
 rätta beskaffenhet, (å sido sättiandes all
 fattad inbillning) i H. E. N. ans fruchtan
 wiljen behierta. När J nu i thetta fal-
 let, Guds öppenbarade ord, efter hwil-
 ket then första rena kyrckias anstalter in-
 rättade woro, gifwen bifall, hwad J



ären skyldige at gifra; så vnderåttar
 thet Eder, at then sanna Nya Testaments
 Kyrckia är ett samqwäm eller en samman-
 komst, af sådana menniskior, hwilkom vn-
 der ett hufwud Jesu Christo, medelst
 Guds ords predikande, och the heliga Sa-
 cramenters bruk, i tro och kärlek, til en
 lekamen, med hwar annan förbundne
 äro; på thet the af Guds nåde, och then
 ewiga saligheten måtte blifwa delachtig-
 ge Om I, käre Wänner, pröfwen then-
 na then Christeliga Kyrckias beskrifning
 wara riehtig, hwilket I måste tilstå, så
 framt then helige Skrift eljest är Eder be-
 kant, och I något någon tid om then
 första Kyrckias tilstånd hördt hafwen; så
 warden I ock, då I noga jämfören edert
 nu warande tilstånd, ganska lätt befin-
 nande, then fahrliga birwägen, på hwil-
 ken I wandren. I kunnen ju handgri-
 peligen ther af sluta, at såsom I eder ifrå
 then sanskylliga Christi Kyrckia affkildt
 hafwen, så wil ock obmgängeligen ther
 på följa, at I ifrån Jesu Christo, För-
 samlingenes rätta hufwud, Eph. 1:22, 23.

utom hwilken ingen salighet är, Act. IV: 12. ären skilde och af fallne.

Förförer eder intet sielfwa, Mina Wän-
ner, med then smickerachtiga och bedräs-
geliga inbillningen, at I icke theste mins-
dre igenom tronens och kärleksens gemens-
skap, i andanom, ären then osynliga Kyr-
kians rätta ledamöter, oansedt I med
ingen Kyrckia en utwärtens gemenskap
hafwen: ty så litet then inwärtens tron
och hiertelige kärleken uphåfwer then
utwärtens öfningen, Gal. 5: 6. utan in-
nerlige tron måste så mycket mera wa-
ra genom kärleken wärckande, Jac 2: 14, 18
åfwen så litet kan ock the Heligas gemens-
skap i andanom bestå utan then ut-
wärtens gemenskapen, wid ordets och the
helige Sacramentens nyttjande och
bruk, genom prediko ämbets tjenst. Then
blotta utwärtens bekännelsen, och sig
hållande til then offentliga kyrckian, gör
wål ingen til thes rätta lemm; doch likwål
kan ingen rätt gemenskap hos them wara,
hwilka föregifwa, at the hålla sig til
Christum innerligen, och icke jämwål i ut-
wärtens

wärtes måtto honom bekänna: ty med
 hiertans tro warder man rättfärdig,
 och med munens bekännelse warder
 man salig, Rom. 10: 10. Hansedt,
 hwad som anbelanger the trognas inwärt-
 tes, och Gudi allena bekanta tilstånd, så
 är then rätte Kyrckian menniskiomens ofyn-
 lig, Col. 3: 3. 2. Tim. 2: 19. Så måste
 doch then sanne Christi Kyrckia för werl-
 denes ögon sig vppenbara, och mennis-
 kiomens synlig ställa. Eljest hade intet
 Paulus kunnat tacka sin Gud, genom
 Jesum Christum för the Christnas skul i
 Rom, at man om thesas tro talade i he-
 la werlden, Rom. 1: 8. äfwen hade intet
 heller samma Apostel kunnat beskrifwa
 then Corinthiska Kyrckian med thessa or-
 den: Jären vårt bref / beskrifwit vo-
 ti vårt hierta / hwilket kändt och
 låset warder af alla menniskior: ester
 J bewisen, at Jären Christi bref /
 beredt genom Prediko, ämbetets
 dienst, 2. Cor. 2: 2, 3. Ei heller hade
 han kunnat gifwa then församlingen i
 Thessalonica följande witnessbyrd: J
 hafo

hafwen anammat erdet ibland mång
 bedröfwelse / med then Heliga Andas
 frögd, så at Jären ett efterdö-
 melse allom trognom vti Macedo-
 nia och Achaja: ty af eder är Her-
 rans ord utgånger / icke allenast i
 Macedonia och Achaja: utan ock i
 all rum är eder tro / som J hafwen
 til Gud utkommen / 1. Thess. 1. 6,
 7, 8. Bissertligen mine Wänner, en så-
 dan osynlig och sann Kyrckia, som J eder
 föreställa, och ibland eder täncken at af-
 bilda, hafwer aldrig i thenna werlden
 varit, och warder icke eller in til werldes-
 nes ända anträffad eller funnen. Kans-
 saker nu flitiga, J warden icke ett rum els-
 ler ställe, i hela Nya Testamentsens bö-
 ker finnande, ther Christi Kyrckia skulle ett
 sådan gemenskap och församling betyda,
 then icke och utwärtas och synlig är. Så
 kunde icke eller Jesu befallning hafwa
 kraft; säger thet församlingen: Ma-
 th. 18. Thet kunde icke eller thet them
 tilkomma: Hörer han icke församlingen
 na. Om Paulo och Barnaba heter thet:

at the wordo förfordrade af församlingene: Act. 15: 3, 4. och the wordo vndfångne af församlingene. Diotrepthes förmente them, som bröderna anammade, och dref them vt af församlingene: 3. Joh. v. 10. The äldste i Epheso blefwo befallte, at söda Guds församling / öfwer hwilken then Selige Ande hade them satt til Biskopar: (opsynsmån) Om wi öfwerwåga then Christeliga Kyrckians första anordning och stiftelse, hwar efter hon i början inrättad blef, så är tydeligen at inhämta, thet hon en utvärtes och synlig sammanwård skulle wara: ty wi finne, Eph. 4. Act. 13:17. at kyrckian borde hafwa egna lärare och herdar, samt af wissa föreståndare, hwilka the trogna följa skulle, regerad och styrd warda; at församlingen wed offentlig Gudsstiensts för rättande, intet skulle försumas, Ebr. 10:25. utan oftast besökas; at menniskiorne skulle icke allenast genom thet heliga döpselsens Sacrament i Kyrckian uttagas, 1. Cor, 12; 13. utan ock i then samma,
wid



wid Christi Bekomens och Blods nyttjande, Herrens död förkunna, 1. Cor. 11: 23, 26. Luc. 22: 19. samt then ene then andre afbida, til thes hela Församlingen wore sammankommen, 1. Cor. 11: 33. och skulle ändteligen thenna Christi Kyrckias rätta lemman, theas hiertans tro med munnen yppenbarligen bekänna, Rom. 10: 9, 10. samt theas tros lius låta lysa för menniskior, at the måtte se theas goda gierningar, och prisa Fadren som är i himmelen, Matth. 5: 16. I så måtto liknas Kyrckian wid en på ett berg liggande stad, at hon intet må wara fördold. Til en sådan then Christeliga Kyrckians inrättande hörde thet, at Herrens Lärjungar med then stora til Christum omvändna menigheten, blefwo stadigt stännandes uti Apostarnas lärdom / och i delachtighet / och i bröds bytelie och i böner Act. 2: 42. Ja, mitt i then största förföljelsens heta, komo the Christne tilsamman at förrätta Gudstiensten, så them Guds ord, af theas kallada Lärare wardt predikat, och the

the högwärdige Sacramenterne utdels
 te blefwo. Och här wid höllo the trog-
 na sig så fast och ifrigt, såsom the then
 tidens författade handlingar betyga, at
 then sitt lif wille rädda, medelst sitt utes
 blifwande ifrån en så helig församling,
 han skattades vara öwärdig, at hafwa
 namn af en Christen. Om nu hoppet
 wid Edart warande tilstånd, at man til
 osynliga Kyrckian hörer, i anseende til
 thet som sagt är, måste förfalla och för-
 swinna; så kan thenne trösten ock intet be-
 stå, at man til then allmänna kyrckian
 hörer, som i hela werlden fringspridd är,
 emedan man måste gemenskap med then-
 na eller någon annan particulair kyrckia
 hafwa, om man eljest then allmänna
 Christeliga Kyrckias lem skal wara. Ty
 såsom ingen lemm kan förenas med en na-
 turlig kropp, then intet med thenna eller
 någon annan del af kroppen förenad eller
 förknippad är, och hela lekamens gemens-
 stap består i alla sina delars förening
 med hwar annan: altså är i alla måtto
 omögeligit, i hela then Christeliga Kyrck-
 ias

fias gemenskap lefwa, utan at hafwa
 wärckelig gemenskap med någon del
 ther af; om man annors, å en sådan ort
 wistas, ther en synlig Christi Kyrckia är
 til finnandes. Således, Mine Bänner,
 hafwen J af alt thetta oemotsäijeligen at
 sluta, at J eder icke allenast ifrå then
 synliga och particulair Kyrckian i Hars-
 burg, utan ock ifrå then allmänna Chris-
 steliga Kyrckia, egenwilligt afföndrat och
 skildt hafwen. Dat edra förstånds ögon
 måtte öpnas, at J se kunnen, på hwil-
 ken fahrilig wäg J wandren, at J ifrå
 then rätta bahnen til himmelen ären wil-
 se gångne! Hållen intet så före, at med
 then Christeliga Kyrckian wore således
 fatt, at man ther wid, efter sitt egit be-
 hag och god tyckio, kan sig hålla heller in-
 tet, men doch likwål wara och blifwa
 Guds barn. Kyrckian är ju thet endas-
 ste ordenteliga medlet, af Gudi förordnat
 och utwaldt, menniskiorna til salighe-
 ten at befordra. Then som förwågrar
 sig ther wid hålla och förena, tå ho-
 nom icke allenast wägen ther til öpen står,
 utan



utan och ther til at infomma liusfligen fals
 lat samt alfvarsamt och med nijt för-
 mant blifwer, han förachtar då then på-
 budna Guds wisa och heliga förordning,
 och söker at gifra then fåfang och fruchte-
 lös, hwar på ondwickeligen en swår
 dom måste följa. Hörer doch, I elåns-
 de, och märcker, hwar för en förbannels-
 se them anträffandes warder, hwilka
 Lärarena, som til Ryrckiones gemenskap
 falla, i sådant thetas ämbete förachta.
 Ther som ingen / säger I Jesus til sina
 Lärjungar / anammar eder, eller hör-
 rer eder ord, så går utaf thet huset
 eller staden, och skudder stoftet utaf
 edra fötter. Sannerliga säger Jag
 eder, Sodoma och Gomorre land
 warder drageligare på domedag, än
 them stadenom, Matth 10: 14, 15.
 Gifwen icke edra tanckar inrymme, at
 sådant hotande allenast them angår, hwil-
 ka gudlöst och stygt lesiwerne hafwa fördt,
 och i ett sådant syndalopp med lust forts-
 farit; och at twårt om lesiwernes förbät-
 tring hafwer them i Guds nåde satt, och
 för

för wreden bewarat, sansedt the intet med Lärjungarna i Christi Kyrckias gemenskap sig inlåtit: En förvtan thet, at Jesu læras anammelse, såsom ett nödigt stycke til vår salighet i anförde orden, i alla måtto fordras; så är Eder wål bekant, at af then öfwersten, som sade sig ifrån yngdomen budorden hafwa hållit, något widare warder fordrat, nemligen, at han skulle följa Christi um/Luc. 18: 22. thet är, at han skulle bekänna sig til Hans gemenskap, om han eljest wille erwinnerligt lif ärfwa.

Ther är aldeles en wilfarande mening, tå J menen, at Gud måtte wara eder wån och fader, när J allenast föra ett sådant lefwerne, som af menniskior intet kan påtalas, änskiönt J intet hållen eder til then Christeliga Kyrckian. Höres doch, hwad för omdöme then fromme Läraren Augustinus, om edra wederlikar fäller, när han efter then tiden, rätt trosende Christnas sinne således skrifwer: Epist. 153. Quisquis ab hac Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter

liter se vivere existimet, hoc lolo scelere, quod a Christi unitate disjunctus est, non habebit vitam, sed ira Dei manet super ipsum. Then som ifrå thenna allmänna Kyrckian afföndrat är, oans sedt han menar sig wäl och berömmeligen lefwa; så skal han likwäl icke / för then endastalasten skul / at han ifrå Christi enighet åtskild är / hafwa erwinnerligit lif, utan Guds wrede blifwer öfwer honom. På thet thetta icke måtte träffa eder, Mine Wänner, så omwänden Eder, så thet än heter i dag, och träden åter til Christi Kyrckia, thet ifrån 3 åren utgångne. När en leim af en naturlig lefamen blifwer åtskild och stympad, så nyttiar han så litet lif och rörelser, hwilka han af hufwudet haft, som han aldrig någon del i en sådan kropp varit. Nu then Christelige Kyrckian är en andelig lefamen, hvars hufwud Christus är, Eph. 2: 22. I. Cor. 12: 12, 13. Rom. 12: 4, 5, 6. Om någon skiljer sig ifrå thenne lefamen, jag menar Kyrckian, så förlorar han ock sitt

ande



andeliga lif; Thet han icke håller sig
wid hufvudet, af hwilke hela le-
menen genom leder och ledamot kraft
får / och tilsammens hänger och til-
wäxer i then förökelse som Gud
gifwer, Col. 2: 19. På thet J. thetne
skadan mågen budwika, Mine Ålskelige,
så förmanar jag med Paulo: Men wa-
ret rättfärdige i kärlekenom / och wä-
ren til i all stycke i Sonom Som huf-
vudet är / Christus: af hwi kom he-
la kroppen tilhopa foges / och en lem
hänges in til then andra genom all le-
damöten, Eph 4: 15, 16. Säger mig,
käre Wänner, om någon kan nyttia borg-
gare = rätt i en stad, och doch intet wara
borgare? J. warden swarande: Nei.
Nya Testamentsens kyrckia är lefwand-
des Guds stad, Ebr. 12: 22. och the rätte
Christne äro heliga manna medborga-
re / och Guds husfolck Eph. 2: 19.
Betäncker thet wäl, at Christi Kyrckia
intet består af sådant folck, som är en sor-
dentelig hop, som utan lag och lydno,
efter sitt eget godtfinnande lefwet; utan
at



at the med större skäl äro, ett wäl in-
 rättat Rike, Matth. 16: 18, 19. hwil-
 kas herrskande och regerande Konung
 Jesus är, Zach. 9:9. Matth. 21:5. Joh.
 12:5. Then wissa tienare hafwer, som
 Hans vnderfätare efter grundreglan och
 thetta rikets förordningar, regera och sty-
 ra måste. Om Christi kyrkia hafwer
 wiß lag och förordningar, hwilka thes
 rätta lemman vnderkastade äro, och sig
 efter them ställa, eller rätta måste, ther the
 sin Konung Christi beskydd, samt the för-
 moner, som lydiga borgore och vnderfä-
 tare, tillkomma, nyttia wilja; huru vn-
 derstån I då Eder, ifrå the heliga then-
 na andeliga Republikens stadgar, o-
 hörsammeligen Eder at vndandraga, och
 thetas trogna förmaningar, som H. E. K.
 ren öfwer alla herrar, Eder föresatt haf-
 wer, oafsläteligen sidwörda och förachta?
 Wisseligen wid sådan tilstånd, hafwer
 man ingen annan räkning at giöra,
 än at I the härliga Privilegier och för-
 moner, af hwilka war Mästares ly-
 dige Lärjungar, hafwa sig för eder
 sielf-

sielfwa at fågna, egenwilligt beröfwen och bortmisten.

Och huru kunna the Eder til godo lända, efter Eder fattas the medel, hwilka Gud hafwer förordnat, sådana gåfwor menniskiom at tilbiuda och meddela? J hafwen ju ingen kallad Lärare, ingen döspelse och nattward ibland eder; hwilket icke sker af en öndwikelig brist och mangel, utan genom Eder egen skuld och sielfwald tredsko och försumelse. Ther doch wår dyraste Frälsare, dopet, Nattwarden och Prediko-åmbetet, hafwer såsom Sina nåde medel och insegel, förordnat och instichtat; så måste J tå thet himmelska goda antingen umbära, eller H Erren måste eder ther af, utan medel på ett ordenteligt sätt och wis giöra delachtiga; hwilket doch then wise Guden intet giordt hafwer, utan i högsta nödfall, när Hans barn omöijeligen funnat blifwa delachtige, af ordenteliga medlen, ehuru the ther om anlagt största flit och winning: tå H Erren som i anseende til Sig Sielf, wid något utwärtas medel intet buden är, efter

efter sin nådes rikedomar, aldeles besynnerligen med them handlar.

Äf hwilken besynnerliga, och omedelbara Guds styrelse, I ingalwada skolen Eder trösta; efter I the ordenteliga medlen, icke allenast utan någon möda hafwa kunnen, utan ock the samma Eder med nit och ofta idkade förmaningar til the ras nyttjande, käriligen äro här tils anbudne, och än dageligen tilbiudes. Men I willen icke Eder af them betiena, utan them, såsom platt onödiga, icke utan the ras heliga och wisa Insiichtares bespottelse, uppsäteligen förachten, och ifrån Eder bortskuten. I betrachtande af then stora skadan, och många andra olycksaligheter, som afföndringen med sig förer, är Schisma eller split, i then synliga kyrckian för ett mächtigt stort ondt, och ganska swår synd i allan tid räknadt worden.

Then fromme Läraren Cyprianus hafwer här om alla Guds barnas tanckar, i sin tid, med följande ord förestäld, då han sagt i sin bok, de unitate Ecclesiæ: Habere non potest Deum patrem, qui Ec-
cle-

clesiam non habet matrem. Si potuit evadere quisquam, qui extra arcam Noë fuerit; & qui extra Ecclesiam foris fuerit, evadet. Then kan intet hafwa Gud til Gader, som icke hafwer Kyrckian til moder. Hafwer någon vndangått förder swer/ som vtom Noë ark war; så warda ock the vndslippande, som vtom Kyrckian stadde äro. Swad för ett straff sådane olycksalige hafwa at afbida, gifwer then gamle Kyrckio = Läraren Irenæus wid handen, när han, efter the rätta trogues bifall, och af Guds doms anmärkning, hwilken them öfswergå skal, som twedrächt i Kyrckian infört och vprättat hafwa, således säger: Lib. 4. adv. hæreses, c. 43. Qui scindunt & separant unitatem Ecclesiæ, eandem, quam Hierobeam pœnam percipiunt a Deo. The som Kyrckians enighet affkåra och afflita/ the skola såsom Jerobeam affstraffade blifwa.

Alt afföndringen är en så stor synd, som förbemalet är, sådant lærer oss Ignatius, i sina bref til Kyrckiorna, i Smyrna och Ephes

pheso; Clemens i sin skrifwelse til the Corinthier; Cyprianus i thes stift, de unitate Ecclesiæ; Dionys Alexand. hos Euseb. lib. C. 45 Chrysostronus in Epist. Pauli ad Ephes Hom. 2. Augustinus, emot Parmen. L. 2. C. 2. Vincentins Lirinensis G. 34. och måge andre Fäder i then första Kyrckian.

Betäncker doch, Mine Wänner, hwad för en stor åtskilnad thet är, i meningen om kyrckiosplit, emellan the första Christi efterföljare och Eder. I hållen sådan skilnad, icke allenast tillätelig, utan ock guddomelig; i thet I afföndringen ifrå then synliga Kyrckian, som här och ther i thenna tiden öfwas, såsom en särdeles Guds Andes ingifwelse och bewefelse i Sina utkorada, och såsom instundande Christi rikes bodelse, ansen och utrosken: Här emot wete wi, at the första Christnas ifwer i tro och och kärlek, i ansseende til alles wår närwarande Christendom, är såsom en klart brinnande och blossande eld, emot en gnista at skatta; doch hafwa the beständigt hållit så före,
at



at skiliachtigheten ifrå then synliga Kyres
kian, är then skändeligaste lasten, och en
stor Christi wanåhra; hwar med Hans
wirckade Kiortel, jag menar Hans Kyres
kia, som endaste en är, blifwer söndrad och
i stycken riswen; hwilken skamfläck står
icke ens med Martyrernas blod at aftwät-
tas. Thenne store fahran, Mine Bän-
ner, hafwer mig bewekt at wisa eder then
fördärswelsens afgrund, i hwilken J eder
blindtwis wiljen störta. Om thet Then
förbarmande Fadren i himmelen, skulle
falla behageligt, at uplåta edra förstånd
ögon, förr än J thet hån kommen, som
ingen uprättelse är mera at hoppas. Thet
är at befara, at the tings ihogkomman-
de, hwarföre J ären ifrån oss utgångne,
ei til ett ringa hinder må liggia eder i
vägen, at J icke thenna Eder af mig för-
restälta grunds wiktighet, kunne erkän-
na, och med tiden eder at omwända:
Alltså hafwer jag mig företagit, sam-
maledes widare at wisa, huru såda-
na förmente orsaker, äro aldeles af ingen
wigt



wigt, i helgedomens wigtstål, at the Eder ingaledes til skilnad ifrå wår Evangeliska Kyrckia hafwa krafteligen beweka, och i en sådan twedracht, så rum tid skialig uppehålla kunnat.

Men jag fruchtar före, at kärleken til Eder uprättelse, hafwer redan giordt mig i skrifwandet widlyftigare, än såsom ett brefs art och skick synes tåla; så wil jag nu icke Eder längre uppehålla, utan en sådan föreställning låta mig betiena til ämne och innehåld, i then andra til Eder årnada skrifwelsen. I medlertid warden I thet, som i thetta brefwet förmålt är, utan något främmande affeende i H:Erans fruchtan, flitigt och andächtigt öfwerwägande. Jag hafwer ock til all barmhertighets Fader, i wår Återlösare I:esu Christo, then barnsliga förtröstan, at Han war der Eder krafteligen rörandes, at I, drefne af enighets och fridsens Anda, til wår Församling återkommen; ther tillika med oss, tilbida, knåböija och

och nederfalla för H:rens, then of-
giordt hafwer. Ty han är vår Gud,
och wi Hans Fosterfolck, och hans
händers får, Psal. 95: 5. Thetta ål-
skelige Wänner, önskar af hiertans
grund, och beder af Liusens Fader, i
Hans käre Son, Jesu Christo, ge-
nom hwilkens blod, the som fordom
woro fierran, nu när komne äro,

Wder alles

Til bön och kärleks tienster.
beredwilligste

Siåla = Herre

HENRIC LUDOLF BENTHEM.

Thet Andra

Herde = Brestwet.

Mine i Christo Ålskelige Wänner.

Så trogen Herde afstår icke at söka efter thet förlorada fåret, til thes han thet finner, oansedt hans förste thet wid använde möda synes vara fåfång; åfwen så måste thet icke vara mig nog, hwilkom upseendet öfwer Christi hiord, på thenna orten, anförtrodt är, at jag giordt en begynnelse at leta Eder, som eder ifrå the trognastahl och hop skildt hafwen, och således i wilfarelsen stadde ären: utan Christi kärlek förplichtar mig, i en sådan Herdetrohet at fortsara; om thet all barmhertighetens Gader wille behageligt vara, Eder, medelst min kallelsets uprepada och idkade tjenst, ifrå then fahrliga binväg åter på rätta banen at ställa. I warden, Mine i Christo ålskelige Wänner, af min förra, til eder affärdade skrifwelse för

förmödeligen inhämtande, huru J genom
wår Evangeliska Kyrckias öfvergifwan-
de, och vndrandragande ifrån alla andra
Församlingenes delachtighet, med thet
samma ifrå then allmänneliga Christi
Kyrckia, afföndrade ären, och föliachtes
ligen i ett ganska fahrigit tilstånd lefwen.
Vndoch jag i thet goda hoppet är, at Gud
Sin sannings ord ibland Eder icke låter
wara utan wälsignelse och wärckan; så
är jag doch icke obilligt i then ängslan,
at the tings anseende, som Eder i begyn-
nelsen, til en sådan skiljachtighet anled-
ning gifwit, torde Edra öron för mitt til-
tal tilstoppa, samt i wägen liggia och
hindra Eder omwändelse til oss. Therefore
warden J, min skyldige omsorg, för E-
der siäls salighet tilskrifwande, och til
Edert bästa, i heligt öfwerwägande taga:
tå jag widare för Eder skul, mig thet
arbetet företager, och i thetta andra Herz-
de-Brefwet sådant genom Guds hielp E-
der för ögoneu ställer.

Thet som J anseen, må ei wara af
sådan wichtighet, som doch platt intet är,
B 2 at

at thet skulle Eder beweka, at öfvergifwa
 vår Kyrckia, och eder thet igenom af-
 fräckia, til vår Evangeliska Kyrckios ge-
 menskap at återträda.

Alf thet tilfälle, af then förelupna
 twedrächten, med eder anstälta sam-
 tal, hafwer jag förståt, orsakerna wa-
 ra, förenemligen, treggebanda, för hvil-
 kas skul I vår Församling, så til Guds-
 tiensten, som til andra Kyrckian tilhör-
 ge gemenskaper, hafwer förlåtit; dan-
 sedt the hos then ena, ibland Eder mera,
 än hos then andra i betrachten kommit.
 Så äro somlige ibland Eder, som thet
 föregifwes, tilken sådan twedrächt för-
 anlåtne och indiupade, af ett godt hopp,
 syndare och ogudachtiga thet igenom til
 estertancka at bringa; samt följachteligen
 til omvändelsen ifrå thetas gudlösa fö-
 rehafwande och wandel at beweka. The
 fläste ibland Eder föregifwa, at the sig
 affskildt, för the mångfaldiga hådes-ord,
 utskämmande och fördömande skul,
 hwilka them här af Predikostolen, tå the
 begynt Gud rätteligen at tiena, äro öf-
 wer-

wergångne. Men J alle i gemen, gifwa thet före, såsom wore thenne twedrächten förorsakad af samwets fruchtan; warandes J uti råddhoga stadde, at J til ewentyrs torde giöra Eder delachtiga af andras synder, och ther af i längden timande plågor: om J Eder widare skulle hålla til theras offentliga Gudsienst, och gå til HERRANS Natward med them, som föra ett förargeligt lefwerne, jämwäl äro owardige gäster wid HERRANS bord.

Lär oss nu, Käre Wänner, thessa af Eder för så wichtige håldne orsaker, i then utfatta ordningen, något rogare, utan all förutfattad afwig tancka, efter Guds obedrägeliga lius, och saksens sanna bestaffenhet, opartiskt skärskåda, och i HERRANS fruchtan flitigt öfwerwåga.

Somlige af Eder föregifwa mi, at the Kyrckians gemenskap, til then ändan öfwergifwit, at the måtte bewesa the ugudachtiga at efterfråga: hwarföre en sådan afföndring sker? och då i then rät-

ta orsaken föregifwen, the tå komma mås-
ga til theras synders kändslo, blyjas och
giöra bättring, på thet the ock af Guds
barn, måtte rätteligen hållas wärdige thet
andeliga gemenskapet.

Men säger mig, Käre Wäner, hwem
hafwer doch lärdt Eder, på sådant sätt
syndare at omvända? Sammentligen icke
Guds Ande, Hwilken wil och påminner
oss, at man icke skal giöra ondt, på thet
theraf något godt må komma. Men at
vndandra sig ifrå Församlingens
offenteliga Gudstienst, är ondt; intet wil-
ja efter Christi befallning, med then heliga
Nattwarden, HERRANS död förkunna,
thet är ondt; Christi lära, hwilken man
efter Guds ord höra skal, at icke höra, thet
är ondt; Ewedrächt och split, ther med
Christi Bekamen sönderfliten blifwer, i
Guds Kyrckia införa, är ondt; så måste
ther på nödwändigst följa, at man af lika
onda och förkastada ting, ingalunda må
sig betiena, på thet the efterlångtade
bättrings goda hos the andra ther på följ-
ja skulle.

Sammerligen wisshetenes Ande fin-
 ner i sådana medel som J, emot Martyrers
 nas, och thet Christeliga namnets första
 bekännares eftersyn, af egen klofhet up-
 tänckt, och Eder utwalt hafwen, så rin-
 ga kraft til syndarens bättring, at han
 fast mera skattar them för skadeliga, och
 wisar thet som är tvärt emot. Ty då
 någre af the til Christum omvändna
 Judar begynte i sin Christendoms lopp
 wara ostadige, så gaf ingalunda, then af
 Guds Anda drefne Paulus, thet rådet,
 at man skulle skilia sig ifrå them, uti the
 af Gudi sielf til saligheten förordnada me-
 dels bruk, och sig med them i Guds-
 tiensten icke förena; utan fast mera tvärt
 emot således förmanar: Låter oss icke of-
 wergifwa vår Församling, så om
 somige för sed hafwa: utan för-
 manar Eder inbyrdes / Ebr. 10: 25.
 När såsom i Corinthiska Församlingen,
 allahanda synder och skam offentligent
 gingo i swang, ja sådana laster, som wid
 Församlingen oförsynt bedrefwes, 1. Cor.
 1: 17, 18, 19, 20, 21. förmanar thet helig

ge Apostelen ingaledes til afföndring ifrå
 then utvärtes Kyrckio-gemenskapen, at
 på sådant sätt thet onda skulle blifwa
 förstört, v. 18, 22. utan mycket mera.
 sedan han the afföndrada, som gjorde par-
 tij, alfiwarligen hade straffat, och then
 öwärdige anammelsens fahran förestält,
 v. 27. så förmanar han: at hwar och en
 skulle pröfwa sig sielf, och bida then
 andra, I. Cor. II:28,33. Och huru kan
 doch Edra ordenteliga Lärares och
 Guds tienares föracht wara ett tienligt
 och bepröfwat medel, them til bättring,
 som oordenteligt lefwerne föra? ther doch
 Jesus Christus hafwer somliga satt
 til Apostlar, somliga til Propheter/
 somliga til Evangelister, somliga til
 Herdar, och Lärare: at the helige sko-
 la stickelige wara / til ämbetsens
 wärck/ genom hwilket Christi Leka-
 men må vpbyggd warda: Til thes
 at wi alle kommom til ena tro/ och
 Guds Sons kundskap/ och wardom
 en fullkommen man/ then ther är uti
 Christi fullbordiga ålders mått. På
 thet

thet wi icke mer skolom wara barn,
och låta oss beweta och omföras af
allahanda lärdoms wäder / genom
menniskiors skalkhet och illfandig-
het, med hwilka the falla til, at
the måga bedraga oss, Eph. 4: 11, 12,
13, 14.

Öfwerwäger doch, jag beder Eder,
huru J, medelst the heliga Predika-
ämbetes ofaliga försakelse, thet af Gudi för-
ordnada omvändelsens medel förneket
och förkastet; och J dragen icke blygsel
och fry thet öfwer, at beskylla then He-
liga Andas för osanning, thet doch Han
Sjelf genom Apostelen Paulum lærer:
Gud hafwer thet ämbetet gifwit at
predika Försoning, 2. Cor. 5: 18. Hu-
ru långt ären J doch afwefne, ifrå the
första Christmas sinne, hwilka the för-
ordnada Läraren, i thetas heliga ämbete,
försakelse, höllo för ett upphof til then förs-
dömeliga skilmaden ifrå Christi Kyrefia,
och en begynnelse til thet på följande
mycken oreda.

Then fromme Läraren Cyprianus skrif-

wer här om således in Epistola ad Pupa-
 pianum: Inde schismata & hæreses obor-
 tæ, dum Episcopus, qui unus est, & Eccle-
 siæ præest, superba quorundam præsumtio-
 ne contemnitur. Ther af hafwa kat-
 terien och partijtheras ursprung, när
 Biskopen / som är en / och förestår
 Kyrckian, af någras högmodiga ins-
 bilning blifwer förachtad.

Thenne helige mannen affsäger och ges-
 menskapen med Christo, allom them,
 som sig ifrå Kyrckiones Lärare skilja,
 så han på följande sätt skrifwer: An esse
 tibi cum Christo videtur, qui adversus Sa-
 cerdotes Christi facit? qui se a Cleri ejus,
 & plebis societate secernit? de unt. Eccl.
 Mån then synes tig wara med Chris-
 to / som är och gör emot Christi Pres-
 ter? som sig ifrå Hans Presterskap
 och folcks gemenskap skiljer? Skulle
 the fromas skilnad gifwa syndarenom
 någon estertancka, och wara en orsak til
 theras omvändelse; så hade icke allenast
 J, utan och alle andre fromme ibland
 oss, bordt sig ifrå then offenteliga Guds-
 tien

tienssten, och thens heliga Mattwardens
nyttjande, afföndra: Eller, Kan hända,
I menen, at förvtan Eder är ingen här
til finnandes, som Gud sannskylligt
fruchtar?

Låter en rätt sinnig och förständig
Christen, som är opartiff, komma ibland
oß, och gifwa acht på bägges wårt les-
werne; så är jag försäkrad, at han wara
der af edart leswerne icke erfalande, at
trones fruchter skola hos Eder kosteliga-
re och ymnigare wara, än hos the from-
ma, af hwilka åtskillige genom Guds
nåde hos oß finnas. Jag begärer icke
Edart hemliga förhafwande at under-
söka; men är doch säker ther om, at om
Eder sorgfällige öfwerhölning och be-
mantling icke skulle betaga sådant nogare
at skärskåda; så woro besinteligit, at the
bästas wandel ibland Eder, woro be-
smittad med så många felachtigheter,
som swagheter skulle anträffas hos them,
hwilka wi ibland oß för goda Christna
hålla.

Jag wil icke förwita Eder, at någre
B 6 ibland

ibland Eder, efter sin egen muns bekänne-
 lise i många grofwa synder lefwat, sedan J
 ären befriade ifrå sådant herrskande.

J medlertid kan jag icke underlåta, at
 gifwa tillkänna min högsta förvondran
 ther öfwer, huru J, med ett sundt för-
 nuft begåfwade, kunnen inbilla Eder,
 at eder afföndring ifrån then offenteliga
 Gudstiensten, är kraftig at giöra the onda
 fromma; emedan man på Eder sielfwa ej
 kan se och märckia något synnerligt,
 utan allenast thet, at J icke Gudi offen-
 teligen tiener; vndandraga Eder ifrå
 Christi heliga förordningar, och i thet
 öfriga, så wida man sluta kan af Edert
 wäsende, thet J många stycken, så myc-
 ket mögeligit wara kan, hållen hemlige,
 och at J fören en sådan ädwar wandel,
 som man ock hos många, ehuruwäl el-
 jest i en sann Guds kundskap blinda hed-
 ningar, märckt hafwer.

Wisserligen kan then, hwilkens för-
 ständs ögon, i andelig mätto, icke äro alde-
 les tilllutne, ganska lätteligen döma och
 tilstå, at thet är mycket krafftigare medel,
 för

förmå skrymtare til ett rättfärdigt wäsende i Christo, them som i thet goda äro troge, samt syndare til bättring at upmuntra och beweka, eller til thet minstone ifrå något ondt at afhålla och förhindra, när the samma, som genom sin utwärtens wandel, gifwa witnessbörd om sin innerliga tro, lefwa med the andra i then utwärtens Kyrckio gemenskapen, them föreläsa med sin andacht wid then offenteliga Gudstiensten, gifwa i then allmänna then heliga Nattwardens anammande ett upbyggeligt efterdöme, samt en kraftig upmuntring, huru man thet heliga Sacramentet, måste låta tiena sig til en kärleks måltid, jemwål icke låta sig misshaga the goda Kyrckio-Förordningar; på thet the ogudachtiga menniskior sig så mycket mindre kunde sig ifrå them undandraga, til utwärtens tucht wid Gudstiensten, och i lefwerket: Så skulle en förbättring snarare ske, än om the fromme twärt emot, ifrån alla andra, hwilka sig til Christum offenteligen bekänna, utwungne wille sig affsondra, at
the



the thet som them trognom så alfwär är
 förbudet, dömer icke, fördömer icke
 doch kärlekslöst öfwer sin nästa, utan äs-
 terwändos wille föröfwa, och emot För-
 samlingenes och werldsliga Öfwerhets
 uttryckeliga befallning, hwilken en Chris-
 sten i alt, thet icke syndigt är, måste bes-
 wisa lydno, onödigt hemligen i enskylda
 hus, til sielstagen Gudstienst komma tils-
 samman; och ther med icke allenast gif-
 wa lastarenom förwändring och styrckia
 til theras förstäckelse, utan ock göra
 the enfaldiga twifwelachtiga och ostadis-
 ga. Man måste santerligen hafwa en
 underlig tancka om menniskiones omwän-
 delse och upbyggelse i Christendomen, om
 man skulle tro, at sådane afföndrande
 Församlingar skulle ther til tjena och wa-
 ra nyttige. Då man döran efter sig tils-
 luter, the närmaste anförwanter, fast
 än the sielfwe Föräldrarne wore, som ic-
 ke i enahanda mening med them äro,
 til at höra och se, thet som ther förehaf-
 wes, och huru ther tilgår, med största flit
 afwärjer och utestänger, och emot the-
 ras

ras wilja in til senna natten med hwar annan förblifwer. Ther doch förfarenheten medelst åtskilliga exempel, också i vår tid, nogsamnt lårer, at sådant folck, som vnder sken at drifwa then sanna gudachtigheten, efter then inwärtas meniskian, sig ifrå then offenteliga sammankomsten i Kyrckian hafwa afföndrat, och hemligen affides tillsamman komma, äro ofta falne til sådana synders och wederskyggelsers wärckställande, om hwilka jämwäl the gudlöse hedningar intet wetat, ja, them at nämna må en ärbar menniskia billit skiammas wid. Jag wil wäl Eder, Mine älskelige Wänner, ingalunda beskyllo för sådana laster; men jag kan doch här wid icke se, huru J Eder, wid således beskaffada omständigheter, af en afföndrad Församlings mistänckta beskaffenhet, kunnen giöra thet ringaste hopp, at draga andra ifrå synder och laster, hwilka J efter folckes allmänna mening, ibland Eder sielfwa, ju på skändeligare sätt och wis begån och be-
drifwen.

Ther

Thet finnes wäl andre, som efter then
 Christeliga kärleken, then icke argstän-
 ker, om Edert besynnerliga förhållande,
 ei så illa döma, i sådana's tabl kunnen I
 och säkert mig sätta. Så bör man lif-
 wäl billigt befara sig thet wid, at Eder
 egensinnige afföndring gifwer igemeen an-
 drom tilfälle til mera anstöt och förargel-
 se, än til vpbbyggelse i en sann Christen-
 dom. Thet är ju lätt at begripa, at I
 med en sådan olycksalig skilnad, icke alle-
 nast edor sielfwom betagen lägenheten at
 väratta godt, thet I doch annors med
 Edert nit i thet goda til ewentyrs hos
 the gudlösa wärckställa kunden; utan och
 med thet samma, gidren I eder aldetes o-
 nyttiga til at öfwa kärleken, på hwad sätt
 thet eljes kunde ske. Såsom I och tilli-
 ka med Edert vordenteliga förhafwans-
 de, alla redeliga Lärares arbete, i the-
 ras anförtrodda församlingar, med then
 skadeliga mistanckan beläggen: at emedan
 Christendomen, af them så högt wore
 dreswen, och man i så måtto theras för-
 maningar icke så noga kunde följa, om
 man

man elies i then ordning, ther yti J och andre som således begynt, brachte ären, icke förfalla wille.

Thet witnar ju reda then beflagelige förfarenheten, at the ogudachtige weta sättia sig emot förmaningarna til bot och bättring, med ett sådant swar, som är tagit af edart fall. Alltså måste syndarenas omvändelse af eder split, mycket mera blifwa förhindrat, än befordrat, efter J och gifwit anledning och tilfälle, at thet rättfämniga wäsendet i Christo, blifwit hos the gudlösa mistänckt och twifwelachtigt, och sannitgenes wäg lastat, ty thet heter hos them: Du ser man af Edert exempel, huru sköna fruchter then Guds tienares berömmeliga flit, om Guds fruchtan skaffar och åstadkommer.

J sanning, när thesse werldsligen sinnade af Guds ord lärdt hafwa, at upwäckia split och twedræckt, Sacramenterna förkasta, offentlig Gudstienst vndsly, Prediko ämbetet ogilla och försmå, samt alla goda förordningar förachta, är Christnom oansständigt, och strängeligen för-

förbudit; så kunna the icke något godt om Eder afföndring tänckia, utan allt ondt; och måste således allt annat, hwad the af Eder höra eller se, vansedt thet i sig sielf wore godt, för ondt optaga, och således förnuffteligen thet samma vadsfly. Som nu the enfaldige och swage i trone, blifwa föranlätne genom Eder ordenteliga, och mycket ondt med sig dragande afviselse, at förargas, ja aldeles ifrå thet påbegynta goda at wända tillbaka; altså warda the ogudachtige i thetas ondskas och arghet thesto mera styrckte och indiupade. Jag kunde thetta med många gamla och senare Exempel, om thet så wore af nöden, föreställa, hwilka en sådan wärckan hos sig sielfwa besinna. Ty J hafwen för en kort tid sedan erfarit, huru the wanartige här stades, medelst Eder, för några åhr sedan skedde afföndring, så litet äro omwändne wordne, at J in mycket mera retat them, at med öfwerdådigt förhållande, emot then Christeliga kärleken, sig emot Eder at begripa. Och vansedt jag är af trovärdigt
folck

folck vnderättad, at then wedervärdig-
heten, som Eder af några obekanta Lär-
jungar och skolekar är tilfogad, ingalunda
warit af then fähra och wichtigkeit, som
hon af Eder war utropad; doch wil
jag sådant förhållande ingalunda
gilla eller förswara, utan håller thet
wärdigt, at vndergå thet straffet
och näpst, som Christelig Öfwerhet i så-
dant mål hafwer fast stält. I medler
tid kan jag icke förtiga, huru jag i thet-
ta måhl Eder så litet anseer för sådant
folck, hwilket för rättfärdighetenes skul,
såsom rätte Christne, lidit hafwen; utan
jag mycket mera, efter Guds ords lära
och ett sundt förnuft, om Eder måste dö-
ma, at I sielfwe sådan synda-skuld för
Gud, hafwen eder öfwer hufwudet dra-
git, och I therföre måste giöra en swår
råfenskap.

En så Eder af then högsta Öfwerheten,
hwilken man i alt, thet icke Gud förbudit
hafwer, är skyldig at lyda, äro hemlige
sammankomster wid ett hårdt straff wite
förbudne, och offenteligen kundgiordt,
me-

medelst tryckta Skriffter, the ther äro så
 wäl på Predikostolarna wpläste, som ock
 på wanliga orter anslagne: men J haf-
 wen, och iat alt thetta, sedan såsom förr,
 med then offentliga Gudstienstens för-
 sumelse och tillbaka sättiande, i Privat eller
 enskylda hus til Gudstiensten efter Edert
 sätt och wis, Eder församlat, hwar til
 Eder ingen nöd drifwit; medan eder
 war tilstaddt, och står eder frit, med E-
 dra anhöriga, i Edra hus, Gud med
 böner och sånger tienna, och Hans ord läsa,
 höra och betrachta, om J giorden Eder
 samwete ther öfwer, at besöka thet hus,
 som til then offentliga Gudstiensten för-
 ordnat är. Så hafwen J med sådan
 Eder framhårdeliga ohörsamhet, och stäl-
 ta motspännighet, andra hwilkom Öfwer-
 hetenes allsware förbud, med thet Eder
 vndsagde straff, bekant hwar, på motwil-
 ligt sätt retat, at the äro således förorsak-
 tade, Eder ofärligen at bemöta; hwilken
 synd, så wäl J som the, hafwen hög or-
 sak, med bot och bättring at erkänna,
 och ther med Guds vptände wrede ifrån
 Eder

Eder afböija. Thet wore eljes så, at J
 emot vårt vphlysta förnufts regla torde
 mena: Then samme, hwilken then an-
 dra witterligen förelägger en stöte sien,
 hafwer ingen skuld, til hennes förestäen-
 de fall. Emedan J, Mine Bänner, kun-
 nen tydeligen inhämta, at then af Eder
 företagne afföndringen, ingalunda är nå-
 got rätt medel, til at hela och förbinda
 Församlingenes sår; utan hon bör mera
 skattas för en sådan läfedom, hwilken ef-
 ter Irenæi omdöme, är mycket farligare,
 än sielfwa sjukdomen. Ουδεμία τηδου
 κούνη δύναται προς αυτών κατορ θωσις
 γινεσθαι ήλικη τς χισματος έσω ή βλόβη
 Libr. 4. adversus hæreses C. 62. Thet kan
 ingen större förbättring af them, som sig af-
 söndra, ske, at icke twedrächts fördärf stör-
 re är. Så må nu intet hopp, at igenwinna
 the onda, och göra them froma, icke vpper-
 hålla Eder längre ifrå thet, at omwända
 Eder, och komma til oss. Thet ware sig
 eljes, at, om the gudlöse wille sig aldrig
 omwända, såsom ock beklageligen! mån-
 ge dö i sina synder; J wiljen ock hela E-
 der

Der lifstid, ifrå then allmänna Guds-
 tiensten, ifrå then heliga Mattwards
 bruk, och ifrå then synliga Kyrckian
 skilde vara och blifwa: hwilken förblin-
 delse och oförnuftighet man doch icke af
 Eder wil besahra. I medler tid kan jag
 mig wäl förnöija, at icke se Eder gå
 med of vp i Herrans hus, för än än jag
 then andra anstötelsens stenen af wägen
 rögd och afwältrat hafwer. Af thet,
 the Pietisters, Swärmares och Qwäs-
 kars straffande och fördömande, som I
 så ofta af Predikostolen måste höra, haf-
 wen I icke kunnat hafwa skäligh orsak, at I
 ifrå wår Evangeliska Kyrckias gemenskap
 Eder skilja bort, och alt här tills lefwa i
 sådan tweddrächt. Jag kan wäl icke om
 thet, som här utinnan tilförene skedt är,
 så egenteligen hålla mitt omdöme, efter
 thet för mitt tilträde til theenna Försam-
 lingen sig tildragit; mycket mindre erkän-
 ner jag mig skyldig thet at förswara, som
 kunnat oordenteligen vara skedt: icke
 thesto mindre hafwer jag i thet som föres-
 lupit är, noga utletat rätta bestaffens-
 heten.

heten; hwar wid trovärdige mig berättat, at thet af Gudi förordnade Prediko ämbetes, then offenteliga Gudsstiensstens, och the af Frälsaren Sielf förordnada salighetenes medlens, samt the vpsbyggeliga then Christeliga Kyrckians stadgars föracht och hädelse, skola blifwit skarpt straffade; men doch likwål är ingen på thenna orten satt i bann, och förskuten worden, utan mycket mera än en sådan theras skilnad, som sig afföndrawille, alswarsamt affyrckt.

Om nu' en såndan nitälskande Christi tienares förhållande, angående Guds sanning och Kyrckians enighet, emot then hälsofamma Lärans förwändande, och allahanda skadeliga vordningars införande, skulle wara så olideligit ondt, at man therföre måste sig skilja ifrån hela Församlingen? Thenne är en sådan fråga, hwar til kan tydeligen och grundeligen swaras af then heliga Pauli, och andra af Guds Andas drefna Lärares, ja sielfwa Jesu Christi betygande och förgående Exempel. Vår dyraste Frälsare hafwer
med

med swåra ord straffat them, hwilka
 sig vnder sken af en besynnerlig helighet,
 ifrån andra skilde, hwilke kallas Pharis
 seer, och sin nästa, af sielfinbillat större
 kundskap och fromhet förachtade, kallan
 des them: Frymtare / Matth. 6:16. och
 7:4, 5. Luc. 18: 9. Falska Propheter/
 glupande vlsvar, Matth. 7: 15. Sugo
 ormars afföda / Matth. 12: 34. thet
 wrånge och horiska slächtet, v. 39.
 galne / blinde, hwit menade gras
 war / som synes utwärtas för mens
 niskomen rättfärdige, men inwärt
 tes äro fulle med Frymterij och o
 dygd, Matth. 13: 17, 19, 28. Then heli
 ge Paulus fallar them, som tweddrächt ans
 stifta, köglige, 1. Cor. 3:3. och them som
 sig afföndrade ifrån then Apostoliska
 Kyrckian, fallar han Sundar, Philip.
 3: 2. och Förbannade, Gal. 1:6, 7 8, 9.
 them han önskar at the wore afförne,
 Gal. 5: 12. Denne nitälskande Apo
 stelen förkunnat them trognom, at af
 them skola optomma män / som skos
 la talathet orätt är / och draga lärs
 jun

jungar til sig: them fallar han swå-
 ra vlsvar the ther hiorden icke spara
 Act. 20: 29, 30. I warden, ålskelige
 Wänner, af thessa och andra then heliga
 Skrifts rum tilstående, thet wara til-
 låtit en rätt Evangelij Lärare, them
 hwilka med then Christeliga Låras, och
 goda Kyrckie-Ordningars föracht, an-
 stifta twedracha, med swåra namns
 beläggelse at straffa. Om thet på thenna
 orten är skedt, så hwålswoer åndteligen he-
 la saken ther hän, om I sådana beskyl-
 ningar och straff hafwen förtient eller in-
 tet? Så haden I då, i Herrens fruchtan,
 skolat hos Eder pröfwa, om I Eder så-
 ledes förhållit, som the så kallade Pieti-
 ster, Swärme-Andar och Swärckare plå-
 giöra, I fall I icke sådana ibland Eder
 funnit, så haden I icke heller sådant straf-
 fande bordt låta Eder gå til sinnes; i be-
 trachtande ther af, at ther Edert tilstånd
 icke hade så warit beskaffat, så woren I
 icke heller ther med mente. Allt ther-
 före hade icke thetta kunnat gifwa Eder
 tilfålle til afföndringen. Men skullen I
 E wid



wid bepröfwandet befunnit Eder såda-
 na wara, som lärarens skedde straffpre-
 dikningar wore stälte uppå, och hwilka
 the angingo; så ser jag åter icke i then
 händelsen, huru Eder wore ther med
 först gifwit anledning til afföndringen,
 emedan J likwål långt tilförene ifrå then
 bekända läran, och Evangeliska Kyrckio-
 nes ordenteliga Gudstienst hafwer wikit.
 J thet öfriga, om J menen, at slijke straff-
 predikningar icke warit kärleks och sacht-
 modighets känne märcken och tecken, hos
 vår Evangeliska Kyrckians Lärare; så
 måtte jag af Eder gierna höra, hwad
 man skal hålla Eder för, när J war
 Kyrckia, samt thes Lärare och Bekännas-
 re utropa, för Babel, andelig Sodoma,
 Baals-Prester, Legoherdar, Afgudas
 dyrckare, ja dieswulens barn, och sådas
 na mera. Menen J, at icke sådant är
 emot then kärleken, som wi äre skyldige
 war nästa, hwilken kärlek Eder med fog
 skulle anstå, som icke wiljen hållas för stö-
 tande böcker, utan för sachtmodiga Chris-
 sti får. Jag hoppas at thet wåra Lär-

rare skulle sutarare til gods hållas, hwilka
 Edra rätteligen kallade herdar, och af
 Gudi förordnade Föreståndare äro, när
 the se Eder, på en wilsam wäg och i
 stor siälerröda wara stadda, at the Eder
 med all niht och iswer straffa, tå intet
 bidiande, förmaning och warning wil
 hielpa. Enkammerligen emedan the haf-
 wa uttryckelig befallning, at tilstoppa
 munnen på the onyttiga squalarare och be-
 dragare, the som hela husen förwända,
 jämwäl straffa them skarpeliga, at the
 måtte warda rätte i trone, Tit. 1: 10, 11, 13.
 Är altså thetta nu omtalte ett prof och
 wist intygande, at Eder afföndring ifrå
 vår Församling måste skedt, icke för
 Guds ähra och siälarnas salighet, utan
 af en skadelig böijelse: ty, i thet 3 Klagen,
 at the hårde utlåtelse på Predikostolen,
 Eder fördrifwit, så gifwa 3 i dagsliuset,
 at egen kärlek, högmöd och otolighet haf-
 wer Eder förnämligast til thetta owäsen-
 det bracht och öfwertalt. Såsom och
 någre ibland Eder thenna fällan uttryc-
 keligen, ehuru wäl af en särdeles hastig-



het vptäckte, at han på mitt öfwertalande, thet han wille wår Församling besökia, swarade: Thet kan icke låta giöra sig, efter han i then Församlingen så be-rychtad och förachtad wore, och tå han til Kyrckian kommo, så skulle hwar man se på honom, och til hans skymf och nesa, på honom peka. Om man skämmes wid at affsäija sin fattada mening, hwar til wi tilförene hafwom låtit oss förledas; Om man inbillar sig, wi hafwa större lius i andeliga saker än andre, hwilka efter then Kyrckians allmänna lära tro; Om wi icke kunnat lida, at någon oss i något emotsäger, ja ock wara then andra, wachta sig, at han icke må försmåda Guds Ande, när then samma icke wåra egna infall och påminnelser wil låta gälla, och om wi äro owillige, Församlingenes Föreståndare at följa, tå the å sine ämbetes wågnar hafwa at säija, och något hårdare med oss förfara, än wi i wår ömhet förmodat hade: Så är sådant ett obeswiffligit tecken, at wåra be-
 gärel:

gårelser äro föklige, och sinnens bösjelser ordentelige. När sådana affecter beblanda sig i våra rådslag, så warder Förståndet thet igenom förblindat och menniskian lätteligen i wilfarelsen förledder. Här af kommer ofta sedan, at inbillingen och förhårdat sinne blifwer yptagit för samwete. The af Melancholisk temperament ypstigande dunster, och the af stadig tånckiande ypwäckte inbillnings krafter, hålne för himmelska ting, och gudomeliga ingifwelser eller yppenbarrelser, och thet naturliga sinnes styfhet, samt gallans öfwerflödighet warder för en helig iswer uttydt. Som nu thet fökliga sinnet icke anstår ett rätt Guds barn; mycket mindre kan thet wara en driff och rättesnöre, efter hwilket man en så wichtig förändring i religions saker företaga måste, så hoppas jag, at J, i stället för menniskligt afseende, låten tålmod, sachtmodigheten och hörsam-



Heten leda Eder, och Eder omvända
ifrå then wägen, til hwilken J en så
mistänckt ingång haft hafwen.

Sedan nu, Mine käre Wänner,
thenne förmente anstötelsens stenen,
är ifrå wägen bortskuten, så borde
man hafwa then tanckan, at J wil-
jen obehindrade omvända Eder til of.
Men såsom Eder ännu håller tillbaka
then frucktan, J fattat ther af, at
om J med the owardiga Communi-
cancer i utwärtens Kyrckias gemen-
skap skullen stå, så worden J öfwer
Eder dragande thetas synd och ther
på följande straff, och J nu utan twif-
wel ären i then wäntan at jag och
thetta twifwelsmåhl må eder betaga.
Så tiltror jag mig wäl sådant ge-
nom Guds nåd tydeligen och grundeli-
gen at giöra. Men som thenne är, E-
der förnämste inwändning, then af
grunden bör undersökas, och fordrar
mera rum, än thetta reda twayne bres-
wet kan tola. Så warden J än litet
med



med tålmod thenna wichtige sakens
 afhandling i thet tredie breswet afbidans
 de. I medler tid wille Liusens Fas
 der förlåna Eder nåde, at I thetta förs
 restälta icke måtten uppsäteligen emotsäija,
 utan sanningen efterleta, och gifwa hene
 ne rum hos Eder; at thetta måtte blifs
 wa i HERRans fruchtan öfwerwågit,
 hwilket min trogne bön, och hiertelig
 önskan är til GUD. Jag blifwes
 yrlichtigt

Eder i Christo

Til bön och Färlers tjenster
 förbundne

HENRIC LUDOLF BENTHEM,

Thet Tredie

Herde = Brevvet.

Mine i Christo Ålsfelige Wänner.

BÅnsedt ett i bete gående får plågar vnder tiden ifrån hiorden af wika, och på en fahrlig och wilse wåg råfa; så sker thet doch merendels af enfaldighet, och i mening af bättr bet och säkerhet, än at thet ther med hade sig företagit, at wara sin herde til någon wederswilja, och genstråfwigt löpa i fahran. Och emedan jag, Eder Mine Ålsfelige Wänner, finner nu wilse gå, såsom får, the ther ingen herde hafwa; så har jag i then goda förmodan, at I ther til, icke af ett ondt anseende ären Tomne, utan at hwar och en hafwer sedt på sin wåg, såsom honom tyckt, efter sin författning wara god: ty ingen warder lätteligen handlande emot sitt samwete i religions saker, hwilken eljest en Gud, och ett annat lif tror Men såsom

J billigt warden tilstående, at ens mens
 niskians samwete kan fela, och icke wara
 rättssinnigt, tå man icke hafwer en gruns
 deliga vnderrättelse, om saksens egenteliga
 beskaffenhet, och således med en fattad
 bedrågelig mening intagen är; så haf
 wen J hög orsak, noga at vundersökia
 then grund, som Eder hafwer drifwit, at
 afföndra Eder ifrå wår Evangeliska Kyr
 tia, på thet J mågen försäkrade warda,
 om ock J, i thenna saken, på hwilken Eder
 siåls salighet hänger, efter en noga vnder
 wisning och godt samwete handlat haf
 wen eller ei. Allt therföre är jag wor
 den berwekt af medlidande öfwer Eder
 ganska ynkeliga tilstånd, mig i mina
 bägge föregående skrifwelser beslita ther
 om, at Eder måtte blifwa för ögonen
 stålt, the aldeles swaga och af intet wår
 de warande skiål, af hwilka J hafwen
 låtit eder förleda til en beklagelig affön
 dring. Alltså drifwer ock mig herdes
 kärleken ån widare at wisa, huru jemwäl
 then, hwilken J såsom wichtigeste orsac
 ken til Eder afföndrande ifrån oss, här

til altid anfördt hafwen, ingalunda kan
 gilla för Gud, then skedda afföndringen.
 Men Herren Herren gifwe, at J lå-
 rans ord och förmaning willen anamma
 med sachtmodighet, så warder thet Edra
 samveten til freds ställande, samt Edra si-
 lar saliga görande. J kunnen, utan
 twifwel, påminna Eder, Mine i Christo
 älsfelige Wänner, thet J uti the, med
 Eder anstälta samtalen, angående thetta
 afföndrandet, at så alle andre förwänd-
 ningar icke wille hålla stånd, ändteligen
 hafwen låtit Eder altid behaga thenna
 enskyllingen och thetta tal. Theune
 Församlingen består icke af rätta Chris-
 sti lemmar, utan af många onda; med
 sådana kunnen J icke gå i Guds hus, och
 til Herrans bord, på thet J icke mågen
 göra Eder delachtiga af theras synder,
 och således med them vndergå något af
 theras straff och plågor; och at Gud haf-
 wer strängeligen förbudit Eder i sitt ord,
 at hafwa gemenskap med the onda; så
 wore ock then offentliga Gudstienstens
 och Ryrckians beföning, samt Herrans
 Natt

Nattwards nyttjande, såsom ett til saligheten nödvändigt medel, ingenstädes af Gudi befalt. Jämwäl at I förra tider, af thenna Nattwarden ingen nytta och wärckan til Edra siälur befunnit, ei eller ser man nu någon frucht hos them, som hos oss af thenna Ceremonien ännu stadigt sig betiena. Man måste ju hafwa en hunger och törst, efter sådan spis och dryck, om man wil then nyttia, thet doch I än icke befinnen hos Eder. I medler tid hade ei felats hos Eder, then heliga Nattwards anammande, ty I hållen then med H:Rren Christo dageligen. Thenne Eder inwändning, älskelige Wänner, synes wäl i förstone, hafwa ett wackert sken, at the, hwilka sin salighet sökia med fruchtan och båsowan at skaffa, men thet hos icke hafwa öfwada sinnen i Guds ord, kunna låta förblinda sig. Doch likwäl måste thet skenet förswinna, så snart man lyser på thenna inwändningen, med thet gudommeliga ordets lius, hwar af then himmelska sanningenes strålar måste falla, i



allas theras ögon, som them icke egenwil-
ligt tilsluta. Gifwer therföre wäl acht
här uppå, Mine käre Wänner, så jag
thenne Edra fötters lyhta, på följande
sätt Eder troligen föredrager.

Först sägen J til Eder ursäckt, och
förwiten of, at thenna ortens Sörsam-
ling icke består af Christi rena och rätta
lemmar, utan ock af onda, the ther sa-
tans lemmar wore. Nu måste wi be-
klageligen! wäl tilstå, at icke alle the äro
Guds barn, hwilka sig här för sådana
utgifwa, och sig til thenna utwärtas
Kyrckio-gemenskapen bekänna: Men om
J förthen skull then offenteliga Gudstien-
sten, och then heliga Mattwards bruk
icke wiljen bhwista; så gifwen J the
med tilkänna, at J icke än weten, hwad
Guds Ande om Sitt folcks tilstånd för-
måler, och hwad Han om Christi Kyr-
kia förkunnar, huru thet med henne i
Nya Testamentet in til Frälsarens an-
komst skal wara beskaffat. Then Chris-
teliga Kyrckian är wäl således renad at
hon the heiligas Sörsamling / 1. Cor.

14:33: med rätta kallad warder; men så befinner hon sig, och så wida hon osynlig är, icke i högsta fullkomligheten här på jorden. Ty om icke Christi Kyrckias rätte lemmar, många swagheter, frestelser och fel här wore vnderkastade, så behöfde the icke mera strida, jag wil icke allenast säija, emot diefwulen och werlden; utan ock emot then widlådande arfsynden, och the ther af vpsstigande wärcksynder, til hwilken kamp likwål the trogne blifwa af the heliga Apostlar med anönskan til tilwärt i alt godt, mångfaldigt och med största nit, förmante. Arthet nu så fatt med then osynliga Kyrckian, som består af vprichtiga Guds barn allena; huru kan man då wänta, at then synlige Kyrckian i sine Församlingar, och utwärtas gemenskapen här på jorden, måste och kunde wara så fullkommelig, at i henne aldeles ingen swaghet, staplande, skrymtare och vordentelighet skulle finnas? I sanning Apostlarnas förmaningar, Elagan och warningar, lära mycket annorledes, och är antalet på the

rum,

rum, som thet om witna, så stort, at jag för thetas widlyftighet skull haft betänckande sielfwa orden at införa, hållandes nog och rådeligast wara, allenast några ställen här anmärckia, at gifwa them tilfälle, som behaga sielf at vpslå, Actor. 20: 29, 30. I. Cor. 3. I, 5. cap. 5: 1, seqq. c. 6: 1, seq. c. 8: 7, 9, II. c. 11: 17, 18, 19. c. 15: 34. Gal. 1. 6. c. 2: 11, 12, 13, 14. c. 3: 1. c. 5: 4, 7, 8, 9, 15. Phil. 3: 18, 19. 1. Theff. 5: 14. 2. Theff. 3: 11, 15. 2. Tim. 3. 1-8. 2. Pet. 2: 1, 2, 3. Ebr. 5: 11-14. Jac. 4: 1. Jud. v. seq. Apoc. 1: 20. c. 2. c. 3. Thesse anförde brister och synder tildrogo sig hopetals efter Apostlarnas, ja, och i Evangelisten Johannis tid, så wäl i andra, som i synnerhet i the sju Christeliga Församlingar i Asia; hwilka doch skulle efter mångas, Edra wederlikas mening, wara en Förbild och mönster til många andra Christeliga Församlingar i följande tider, och at således beskaffat warit med then rätta Kyrckian, efter Apostlarnas afgang, och til wår tid, och at med henne warder än så tilgående, se

Dan

Dan wi insomnat, in til thes Herren återkommer.

Thet hafwer vår Återlösare Sielf tilfyllest och uttryckeligen betygat, tå Han Sinna lärjungar lærer, at Kyrckian är i thenna werlden liķ en Åker / ther i hwettet och ogråset tillika upwåxer, Matth. 13:24, 25. En Not / Matth. 47: 48. ther med man fångar allahanda slags fiskar, både goda och onda. En Loga, hwar i hwete och agnar finnes, Matth. 3: 12. Ett Bröllop, på hwilket fem wise jungfrur hafwa haft olja i sina lampor, och fem fåwitste, the ther med intet word försedde, Matth. 25:1. seq. Ett Wintrå / hwar på äro fruchtbare och ofruchtbare grenar / Joh. 15: 1, seq. och ett stort hus, i hwilket icke allenast guldene och silffat / utan jemmål trä och lersat finnas / 2. Tim. 2: 20. Låter doch, ålskelige Wänner, thenna efterrättelsen ther til tiena, at I ther af Eder här til intagna willfarelser, såsom then synlige Kyrckian skulle af blotta helgon bestå, erkännen; och twårt emot slutet at

ther

thenne wår Evangeliska Församling här
 på jorden, måste ändoch wåra Christi Kyr-
 kia, ånkiönt här finnes gudlöse och skrym-
 tare. Således kunnen I försäkra Eder
 at icke eder mistäncka, utan sanningenes
 Ande leder Eder, then ock I Guds män
 warit. Ty såsom then helige Paulus sä-
 ger: At alle äro icke Israeliter, som
 äro af Israel / och then är icke en Ju-
 de / som utwärtas är Jude; men icke
 thesto mindre i anseende til then Israeli-
 tiska Religionens utwärtas bekännelse,
 och thes instämmande med the offenteli-
 ga Gudstiensten, kallas hela Israels Förs-
 amling i then heliga Skrift; Ett he-
 ligt Guld och Guds egendom; Alltså
 warder ock the Christnas hela menighet i
 Rom, Corintho, Galata, i Philippis,
 jämte andra orter, kallad, Guds kära-
 ste kallade helgon / käre bröder / hel-
 gade i Christo Jesu / och så widare.
 Dansedt ibland them woro många, hvil-
 ka ingen innerlig Andas gemenskap hade
 med the rätta trogna, och således wårc-
 keligen icke hörde til Christi Kyrckia.

Churumål J, Mine käre Wänner, af
thet som ofwan anfördt är, märckia kun-
nen, at sanne och falske Christne, äro
sammansblandade i utwärtens Kyrckio-
gemenskapen; doch likwål är och kan en
sådan församling blifwa en samm Kyrck-
tia, hwilken för the ogudachtigas skul i
hopenom, icke bör förlåtas. Jag wil än
yttermera wisa, at Presternas och solda-
sens synder, hafwa aldrig pålagt Guds
rätta barn någon nödwändighet, sig
ifrån en sådan oren församling at affön-
dra. Lå Gud i Mosses och Aarons tid,
gjorde en Kyrckio-ordning och författ-
ning, som i många utwärtens Cere-
moniers noga hållande bestod; men så
låt många Israeliter i sin wandel se,
at theras Gudstienst allenast i bokstaf-
wen, och icke i Andanom skedde; thes för-
re hafwa doch ingalunda thesse före-
nämde Guds män, och andre frome Is-
raeliter, sig skildt ifrå then utwärtens
Kyrckio-gemenskapen. David låt sig så
litet af thea förföljelse, som honom af
Judomen tilskyndades, hwilka sin
Guds.

Gudstienst i Jerusalem förrättade, sig
 beweka til afföndring ifrå then utwär-
 tes Judeiska Kyrckio: gemenskapen, som
 fast mer then affaknad tilskyndade ho-
 nom stor bedröfwelse, och låstade många
 tårar: ty han wille gierna gå med ho-
 penom, och med them wandra till Guds
 hus, med glädie och tackfajelse ibland
 then hopen / som högtid hålla, Plal.
 42: 4, 5. Woro icke öfwersta Prestens
 Eli söners synder ganska store, oppen-
 bare, och förargelige, 1. Sam. 2: 12, 22.
 23. seq. Doch förwägrade sig ingales
 des Guds fold, ibland hwilka Elkana,
 Hanna och flere andre af stor uplysning
 och fromhet woro, at komma til Silo,
 med the arga skaldar, at förrätta sin of-
 fenteliga Gudstienst. Hwar wid år gan-
 ska märckeligt, at, så nägre för thessa
 Presters gudlöshet, woro motsträfwi-
 ge at framhånta thet wanliga offret; så
 fallade then fromme Eli sådant uteblif-
 wande, foldsens öfwerträdelse, 1. Sam.
 2: 17, 24. än flönt nästan alle Israeliter
 i Akabs tid woro fallne i ett skändeligt
 afgur

afguderi, och hade the ras tienst emellan
Gud och Baal fördelt; så förmanar doch
Propheten Elias, at hela Israel skulle
församla sig på Carmels berg, ther han
sedan med them, en så kallad Kyrkio ge-
menskap anställte och hölt i bediande, lä-
rande och offerande, 1. Reg. 18: 19, 21, 22.
30, 31, 32, 36, 39. och hafwom wi icke or-
sak at twifla, at ju många af the tusen-
de, hwilka sina knå icke bögdte för Baal,
hafwa sig ock inställt, och then offentel-
iga Gudstiensten, oansedt afgudadyrka-
re woro närwarande, med ett godt sam-
wete bewistat. Med så ord at tala: I
warden finnande på många rum i thet
Gamla Testamentet, at Konungar, För-
star, Presterskapet och Folket hafwa
bekänt Israels Gud med munnen, och
med gierningarna Honom nekät; men
I finna ingenstädes, at the rätte Isra-
eliter therföre skulle blifwit af Pro-
pheterna förmanade, til at skilja sig is-
frå then offenteliga Gudstiensten; eller
ock, at thesse Herrens sanningebod, sielf
utwaldt sig en särdeles Församling, utan
at



at the fast mera blifwit wid then Israe-
litiska Kyrckians Församling, och the
hafwa predikat syndarom bot och bät-
tring. Och på thet Tiofde måge komma i
then inbilningen/at sådant i Gamla Tes-
tamentet warit tilstaddt, emedan then ti-
dens Gudsstienst war mera köhlig än an-
delig, men nu intet kunna låta göra sig,
tå man skal tilbedia Gud i andanom och
sanningene; så gifwer doch ackt uppå
Käreste Wäner, at Frälsaren och Hans
Lärjungar i Nya Testamentet, hafwa
hår utinnan ingen ändring giordt: ty o-
ansedt Guds Kyrckia, på then tiden, war
aldeles förderfwad, och hennes synlige
lemar, hade sig med många synder sölat
och besmittat; så hade likwål wår Ut-
lösare med them gemenskap, besalte
lemwål Sina Lärjungar, at the sama-
ledes göra skulle. På then tiden hade
the Pharisæer och Skriftlärde, hos hwil-
ka Kyrckiones styreise tå war, förwändt
Thens Högstas lag, och i många delar
mycket orenat then offenteliga Gudsstien-
sten. The woro blinde ledare, och skrym-
tare



tare, Matth. 15:6,7,8,14. som vpåto en
flors hus; doch likwål skilde Sig icke
Then Helige och Rättsfärdige ther för
ifrå the ras Kyrckio samankomster, utan
tog i acht, och hölt the ras Ceremonier
och bruk; låt sig efter lagen omskåras
på ottonde dagen; Han blef buren fram
för HErranom, Luc. 2:21,22. Han sira
de och begick i templet Påska och andra
högtider, Matth. 26:17. ja, Han försun
made icke heller löshyddo högtiden, Joh.
7:2,10. Han låt sig med och ibland
them döpas; lärde i the ras Tempel och
Synagogor, förmante ther hos Sina
Lärjungar, at the skola höra the Skrift
lårdas och Phariseers lära, men efter
the ras gierningar skulle the icke giöra,
Matth. 23:2,3. I Apostlarnas föl
jande tider, wore then Christeliga Kyrck
ians lemman i Corintho, i Galatia och
andra orter, i grund fördärswade, 1.
Cor. 1:12,13. c. 3:3. c. 5:1. doch likwål
läse wi icke, at the fromme sig för the
gudlösas skul, ifrå Kyrckian afföndrat,
ei eller hafwa fått någon befallning af
Apost.

Apostlarna, at the thet skulle göra. Guds
 Ande sände i then heliga Johannis bpen-
 barelse, en vnderwising til Änglarna,
 thet år, the sju Församlingars Biskopar
 i Asia, hwilka Församlingar mycket för-
 der swade woro, at the skulle the onda
 skrassa, och til bättring förmana, Apoc.
 1: 13. och 2: 1. men befalte ingalunda at
 the måtte sitt ämbete uti så förwirrat
 tilstånd nederläggia och affsäija; mycket
 mindre befaller han, the froma, och the
 thet år woro obefläckade, at the skulle
 affsondra sig ifrå the andra, på thet the
 icke måtte blifwa med them orenade:
 Ja, ånkiönt thesse liusastakar woro
 mähta besudlade, så behagade thet doch
 Herranom, Hvars ögon äro såsom
 eldsläge, them tåla, och mitt ibland
 them wandra. Så länge Christus JE-
 sus Sin nådes närwarelse Församling-
 gene bewårdigar och vñar; så länge må-
 ste ingen af thes lemmar henne förlåta,
 mycket mindre henne fördöma. Om, Mi-
 ne käre Wäner, Eder förekomma någre
 ord, i then heliga Skrift, hwilka förbiu-
 da

Da the fromas sammanworo med the onda ;
 så künen I af thet som här tils sagt är, lät-
 teligen döma, at Guds Kyrckias öfwer-
 gifwande, är thet med icke gillad, och E-
 der afföndring god och billigt erkänd. I
 annan händelse måste sanningenes Ande,
 emot Sig Sielf talt, samt wår Frälsares,
 och Hans heliga mäns förhållande woro
 förkastandes; hwilket likwål alt wore o-
 christeligt och fördömeligit at tänckia.
 Nu, på thet I så mycket mindre måtten
 Eder låta uppehålla i Eder willfarelse,
 med en förwänd utläggning; så wilje
 wi anföra alla sådana Skriftenes rum,
 och i HERRans fruchtan uppsökia thetas
 egenteliga och rätta förstånd.

Ibland the språk, i hwilka I menen,
 at Kyrckio-gemenskapen med the onda
 wore förbuden, och thes öfwergifwande
 befalt, warda följande orden, af Johan-
 nis uppenbarelse bok af Eder främst i spe-
 ken satte. I mitt folck går ut i frå
 henne / (Babel) at I icke delachtige
 warden i hennes synder, at ock I icke
 sän något af hennes plågor / Apoc.

18.4. Men här måsten J, älskelige
 Wänner, wäl betänckia, huru fahrligt
 thet är, at J sluten en så hög och wichtig
 sak, som afföndringen ifrå Kyrckio = ge-
 menskapen är, af några ords betrachtelse,
 som äro tagne af en sådan bok i then he-
 liga Skrift, hwilken är så mörck, som thes-
 ras felachtigheter efter hand tydeligen
 äro vptäckte, hwilka thenna delen af skriff-
 ten, hafwa dristeligen sig vnderståt at
 förklara.

Säger dock mig, huru the orden kunna
 lämpas til wår Evangeliska Kyrckia, eme-
 dan ther warder talat om Babylon i wer-
 sen then tredie: at alle Sedningar hafwa
 drucktet af wredenes win hennes boles-
 ris / och Konungarna på jordene haf-
 wa bolat med henne, och i thet föregåen-
 de capitlet: v. 6. at the woro druckne
 af helgonens blod / och af theras
 blod som Jesu witne woro; och at
 hon är then stora staden / som rike
 hafwer öfwer jordenes Konungar,
 v. 18. J hafwen wäl hört, at thet or-
 det Babel, heter egenteligen en förbi-
 string

string, och härkommer af tungomålsens förblandning, eller förbistring, som sig tildrog i ett högt torns upbyggande, Gen. 11: 7, 8, 9. man kunde wäl hwar och en Kyrckia, ther oordenteligen tillgår, efter sådan likhet, någorlunda kalla Babel, om man wil leka med orden; men thetta gör icke then Helige Ande, utan betefnar ther med i thet Gamla Testamentet, then ort, tit Judarne fördom fördes til fångelsset, blefwo ganska illa medfarne, Esa. 47: 1. c. 48: 20. Jerusalem och Judeska Kyrckians willreda och ondskas, war wäl oftast så stor, at then blef nämnd af Propheterna sköckia, Sodom och Gomorra; så finner man liksom icke i then heliga Skrift, at thenne thet Judeska folckets hufwudstad i Gamla Testamentet, någon gång war kallad Babel, ei eller at Gud hade befalt, at the skulle fly ifrån Jerusalem, såsom af Babel. Blifwer altså frågan: Hwad för en ort warder egenteligen i Johannis uppenbarelse förstått, ifrå hwilken man skal fara ut? Sannerligen så Jerusa-

D

lem

lem föll på then arghet, at thes inwånare
 förskäste wår Herra och Frälsare, Apoc.
 11: 8. förföljde och dödade Hans Apost-
 lar och Lärjungar, samt framhårdade
 stadiggt i then af Christo tilbudna nådes
 föracht och försmädelsen, och således al-
 deles återwände at wara en rätt Kyrckia;
 så kunde hon wäl i Nya Testamentet kal-
 las Babel, och the trogna få befallning
 at wika ifrå henne, såsom Sanct Johannis
 vppenbarelse handlar förnämligen om
 Guds dom, then Jerusalems stad, och
 Judendomen öfwergå skulle. Men thet må
 med Babel antingen Jerusaleml, eller ock ef-
 ter några andras mening, then staden Rom
 förstås, så kan thet doch icke hafwa thet
 ringaste sken af sanningen, at man må-
 ste ifrå then Evangeliska Kyrckian sig
 afföndra; ty hon hafwer aldrig hört
 til Judeiska Kyrckian, utan ifrå then
 Romerska är han länge sedan utgången.
 Wille man med Eder, emot then Helis-
 ge Andes afseende och mening, med Ba-
 bel, så kallade Christnas synliga Kyr-
 ckio-gemenskap, i then ordning hon fin-
 nes,



nes, förstå; så borde J gå utur werlden. Låt så wara, at wi Evangeliske Christne, efter Eder willfarande tancfa, skulle anwistas i Babel, så borde oss gifwa wälacht på Guds röst, om then med en tydelig och offentlig befallning, som Cyri Edict war, skulle befalla oss at gå ut, hwar om doch ingen Publication är skedd. Men afföndra sig med Eder ifrån utwärtens Kyrckio-gemenskapen, och blifwa doch på samma ort, och wilja thes städes en annan Församling anställa; thet wore icke med Jsraeliterna at gå ifrån Babel, och förordna och hålla i Jerusalem en bättre Gudstienst; utan thet wore icke annorledes, än såsom man för then tiden, som Gud oss här ifrån kallande och dragande wore, ännu i Babel en sådan reformation, aldeles obetänckt wille i wäret ställa: hwilket doch borde först, efter the utgångna Judars Exempel i Jerusalem företagas. Men om J, Käraste Wänner, menen; at thenne betrachtelsen är af ingen grund och wiktighet, efter såsom thetta gående utur Babel, icke

mätte lefameligen, utan andeligen förstås; så emotsäger Eder, icke allenast the Israeliters utgång uti Babel, och then ther på wisande befallning i Joh. uppenbarelles 18. Cap. hwilka omständighet heter antekna klarligen en lefammelig utgång; utan ock Edert eget upptåg, i thet J Eder, ja synligen affskildt, och alla utvärtes goda Kyrckio-ordningar, så mycket J någonsin kunnat och förmått, emot thet som förmåles 1. Cor. 12. och 14: 40. öfwer ända fastat: hwar af en opartisk wärder slutande, at, i thet J öfwer gifwit wår Kyrckia, hafwen J fast mera ingått i all oordnings Babel. Emedan J af alt thetta kunnen aftaga, at en sådan Guds befallning i Johannis Uppenbarelles 18. Cap. kan Eder affsondring ifrå then Evangeliska Kyrckian, så mycket mindre ursächta, som then å alla sidor är emot Eder, hwart hållst J nu wänder Eder; så låter så icke sådana ord hwilkas egenteliga förstånd än är mycket mörckt Eder intaga, at framhårda i affsondringenes lasten, som i then heliga

Skrift

Skrift vppenbarligen förbuden är. Ty
 en wis Christen wandrar stadiggt för sin
 Gud, och vnderlåter heller thet onda,
 som af Gudi är vttryckeligen förkastat,
 än at han skulle giöra thet som kunde synas
 vara godt; hwar om man doch twiflar,
 om thet är Gudi behageligt. Säjjen 3:
 doch äro i then heliga Skrift flere språk
 i hwilka vttryckeligen afföndringen ifrå
 the onda, är befalt; så at wi om thes
 nödwändighet icke hafwom orsak at me-
 ra draga något twifwelsmål; ty thet
 heter i Brefsuet til the Romare i thet 6.
 17. Wiker ifrå them: hwilka nemligen
 tienä, icke **S**Erranom **J**esu Christo,
 utan sinom buk, 1. Cor. 5: 13. drifo
 wer sielfwe then ut ifrån **E**der, som
 onder är, 2. thess. 3: 6. Wi biudom
Eder / käre bröder / at **J** dragen **E**-
 der ifrå hwar och en broder, som oflico
 keliga wandrar, och icke efter thes
 stadga, som han hafwer säte af of/
 1. 1. Tim. 6: 5. draga tig ifrå sådana /
 hwilka han i föregående ord beskriwit
 hade, och tit. 3: 10. Sly en kättersk,
D 3
mens

menniska, då hon en gång och annan förmanad är.

These och flere lika rum, älskelige Väänner, hielpa icke Eder onda sak: ty först måste man i gemen öfverwäga, at the kunna icke hafwa ett sådant förstånd, som I them tilläggien; eljes måste the alt thet, som tilförene af then heliga Skrift anfördt är, tvärt emotsäija: hwilket dock möjligit är; emedan på sådant sätt skulle icke then Helige Ande, Hwilken alla sådana ord ingifwit, wara med Sig sielst enlig, thet dock icke, utan at begärdärligen Guds hädelse, kan säijas. Hvarföre I noga måsten gifwa acht vppå, at med sådana Skriftenes rum warder allenast thet antydt, at the onde, hwilkas grofwe synder äro vppenbare och bekante, och the efter ofta föregångna förmaningar, icke wilja bättra sig, skola ifrån then Christeliga Församlingen utslutas, til thes the låta förspörja en sannskyllig bättring och förändring. Skulle nu en sådan the förargeligas utslutelse ifrån Församlingen, stå tillbaka, antingen

af



af Lärarens försummelse, eller ock medelst
the mächtigas motstånd; så är dock icke
tillåteligit, at the fromme då skilia sig
ifrån en sådan Församling, til hwilka nå-
gre i utvärtes måtto sig hålla, the ther
ogudachtigt lefwa, eller äro skrymtare.
Ty om en sådan afföndring, handla the
anförde språken icke thet ringaste, utan nå-
gre rum tala om en förtrolig omgånge-
ses undwikelse, at man med sådana fö-
renämnda bröder icke må inlåta sig i syn-
nerlig wänskap, hwar af the ock andre
måtte sluta, at wi samtycke til Edert föres-
hafwande, och erkänne them i sådant
stånd för Guds rätta barn, hwarmedelst
så wäl Eder säkerhet torde bestyrckias,
som andre förargade blifwa.

The andre Språk tala om the otrog-
na, och theas falska afguda-dyrctan,
med sådana man ingen gemenskap hafwa
måtte; hwilket ingalunda bör lämpas
til them, som en rätt och sann Guds-
tienst hafwa, men then samma icke rät-
teligen bruka. Och somlige språk hand-
la icke om någon Christens plicht och



skyldighet särskilt, utan om hela Försam-
 lingenes, hwar på sin ort, at hela then
 Församlingen skal the onda ifrå sig drif-
 wa: hwilket om thet icke sker, och icke
 tilståder hwarjom och enom, at skilja sig
 ifrå hwar annan; mycket mindre efterlä-
 ter hon enom sig sielf ifrå hela Försam-
 ling at afföndra. Och tå mig tyckes, at
 J icke kunnen wäl finna Eder i thenna sa-
 ken, emedan J ei kunnen giöra en behö-
 rig åtskilnad, emellan the ondans affön-
 dring ifrå the fromma, och the rätta
 Christnas skilnad ifrå the mun-Christnas
 hop, utan the samma med hwar annan
 altid beblanden och anstifften; så
 märcker doch til edra wilfarande samwes-
 tens vnderättelse och tilfredsställande,
 at icke ringa åtskilnad sig här utin-
 nan befinner. Then ena afföndringen
 består theruti, at en ogudachtig blif-
 wer utsluten, til thes han sig bättrar,
 hwilket, om thet kan wärefställas, är
 icke allenast tillåteligit, utan ock ganska
 nyttigt och högnödigt; ty Gud haf-
 wer then samma i anförda språken befalt.

Men



Men med then andra afföndringen warder förstådt en sådan skilnad, så man för många ogudachtigas skull, twifer eller vndandrager sig ifrån en sådan Kyrckia, i hwilken sig än låter finnas, then Guds domeliga sannings yppenbara bekännelse, efter then heliga Skrifts bokstaf, och Sacramentens utdelning, som i sin utwärtens wäsendteliga stycken öfwerens kommer med Christi instichtelse. Thetta Kyrckians öfwer gifswande, nemligen för the ondass skull, warder i Guds ord, så mycket mindre befalt, som thet är fast mera förbudt, hwilket tilfyllest kan af the öfwan anförda Exempel och grund aftagas. Men när jag påminner mig, at Edart förnämste affseende i thetta mål, warit stält, på thet som förmåles I senare breswet til the Corinthier, och thes 6. Cap. v. 17. hwilket språk i mig altid förefastat; så måste jag the ordens rätta förstånd och uttydning ännu Eder föreställa; warandes jag i then goda förmodan, at thet icke mera skal liggia Eder i wägen til någon stötesten. Orden

lyda således: Therfore går ut ifrå dem, och kommer icke wid thet orent är, 2. Cor: 6: 17. Om thet är Edert alfwar, at fatta thetta språks sanna förstånd och mening; så måsten I först betänckia, sielfwa tilfället til thenna Apostoliska förmaningen; sedan, hwem the äro, ifrån hwilka the trogne i Corintho måste skilja sig; och änteligen, hwad med thet orenliga förstås, thet the icke skola komma wid.

Hwad anbelangar thet, som til ofwans bemålte förbud gifwit anledning, så Funnen I utan synnerlig möda märckia, at the omwände i Corintho, lefde med the omwändna Hedningar i borgerlig gemenskap, 1. Cor. 10: 27. Då nu the, som woro med them blodsörwanter, blefwo kallade til afguda högtider och måltider, så hade någre Christne icke försyn, thet at inställa sig, 1. Cor. 8: 10. och jemwål i thetas afguda tempel at äta af the ting, som afgudomen war offrat, v. 4. ty the hade then inbillningen, at thet icke war obilligt och lastwärdigt; emedan the wis
ste

ste wål, at en afgud är platt intet, och således icke gingo tit, och spisade sig med thet uppsåt, at afguden skulle thesmedelst blifwa åhrat.

Betienar altså Apostelen sig af twenzne grunder, tå han söker them ifrån en sådan otilbörlighet, at afhålla och förhindra. Först ställer han them före, at the swage bröder blefwo således förargade, 1. Cor. 8: 9, 10, 11, 12, 13. och Hedningarne styrckte i theras afguderi, af the inbillningen, såsom the Christne skulle samtycka i theras otro, 1. Cor. 10: 28: Ty oansedt the starcke i trone wiste wål thet, at en afgud är alsintet i werlden, men twårt om at en Gud är til; och the således icke kunde ansedde blifwa, såsom sådane, hwilka tilbudo afguden, ånskiönt the afgudaoffer åto: så kunde doch the swage och nyligen omwånde Christne, hwilkas kundskap icke så widt kunde sträcka sig, igenom sådana exempel snart låta förleda sig til synden; at the icke allenast gingo til en sådan måltid, utan ock gjorde thet afgudomen til åhra.



thet andra gifwer han the Corinthier til
 kanna, at sådant förhållande, ehuru ofskyl-
 digt the thet höllo; så wore thet doch
 wärkeligen icke annat, än en afgudas
 dyrckan, I. Cor. 10: 14.

Warer icke heller afgudadyrckare,
 skrifer Paulus v. 7. såsom somlige af
 them, som skrifwit är: Solcket latte
 sig ned at äta / och dricka; och stodo
 vp til at leka / Exod. 32: 6. thet är, the
 äto af thet offret, som för guldene kal-
 wenom war framburit. At sådant före-
 hållande är afgudiskt, bewisar Apostelen
 med lika giällande ceremonie, som war
 så wäl hos Judarna, som the Christna
 brukelig: Ty såsom Judarne, när the äto
 af offren, gjorde thet til Guds ähra,
 hwilkom offret wardt framburit; och
 såsom the Christne, tå the Herrans
 Nattward anamma, göra thet til the-
 ras Återlösares Jesu Christi ähra, hwil-
 lens död thet wid blifwer förkunnad:
 Alltså följer, at ock the Christne, när the
 äto af afguda offret, wore ansedde såsom
 the thet gjorde afgudomen til ähra, efter
 offret

offret war afgudomen framhaft. Här af, Käraste Wänner, skolen I billigt erkänna, huru aldeles orimmeligit thet är, at I efter Eder plägsed, thetta then heliga Skrifts rum, hafwen vnderstädt Eder til hielpreda at bruka; ther med I obefogat wiljen Eder afföndring ifrå wår Evangeliska Kyrckia bekräfta. Hos oss gifwes ja icke, Gudi lof! tilfälle och anledning til en sådan warning. Hafwen I wåtsedt afguda belåten ibland oss upsatta, för hwilka man nederfallit och them tilbedit? Hwad för diur eller liflöse ting äro här afgudomen til åhra någonsin slachtade och framburne? Ären I någonsin kallade til ett sådant gästebod, som ibland oss är wordet anrättat afgudomen til åhra? Wi lefwe ju icke i ett hednist land, ibland afgudar, utan, Gudi lof! vnder en Christelig Öfwerhet, och ibland ett folck, som sig til then hälsosamma Jesu Christi Lära bekänna.

Såsom af thetta tilfället är aldeles klart, hwarpå thet emot oss anförde språket egenteligen syftar, och at I thet i
 then

thenna Eder afföndrings handel otillbörligen andragit hafwen; altså warder thet än klarare för Edra ögonlyfande, när I til thet andra märcken, hwilka egenteligen the varit, ifrån hwilka the Christne i Corintho, efter Pauli förmaning skulle utgå? Om wi se litet tillbaka, på the föregående orden, så finne wi at the woro, otrogne och afgudadyckare. Drager icke/ heter thet sammastädes, 2. Cor. 6: 14. 15. utt ok med the otrogna: ty hwad hafwer rättfärdigheten beställa med orättfärdighetene? Eller hwad delachtighet hafwer liuset med mörkret? Eller huru förlita sig Christus och Be'ial? Eller hwad del hafwer then trogne med them otrogna? Eller huru kommer Guds tempel öfwerens med afgudar? Här på följer nu: Går ut ifrå them / v. 17. Betäncker Eder doch, Käre Wänner, huru I så aldeles emot förnuftet således sluten: Efter såsom the Christnelikmätigt Apostelens befalning, skulle afföndra sig ifrån Hed-

nins

ningarnas gemenskap, hwilka afguda belåten tilbodo; så måste ock the trogne skilja sig, ifrå the Christnas Församling, emedan somlige, som til Christum sig med munnen bekänna, men ei Christligt lefwa, låta sig finna i Församlingen, och med the sanna trogna, the utwärttes Gudstienstens handlingar noga i acht taga. Kunnen I, enfaldige menniskior, icke giöra någon åtskillnad, emellan en sådan otrogen eller Hedninge, hwilken om Christo intet wet, eller tå han om Honom hörer talas, såsom en Återlösare, han tå Honom försakar och förkastar; men twårt om tilbeder Diefwulen, och nederfaller för ett afguda belåte, i så måtto at wisa thet en gudomelig wördnad och åhrra: Och emellan en menniskia, hwilken wål af the widlådande lustar och begiärrelser låter sig förföra, til at wandra i grofwa synder; men doch likwål bekänner Jesum Christum; wördar sanna Guden i utwärttes måtto; betyga sin ångest och sorg öfwer sina misgierningar, samt utfäster sig at bättra sitt lefwerne?



Skullen I wäl wara så oförståndige at, tå Paulus äfwen i thetta brefwet, the vordenteligen wandrade Christna, sät-
ter emot Hedningarna, I icke hade wetat
åtskilja en Församling, som af blotta
Hedningar och offentliga afgudadyrkare
består, ifrån en Kyrckia eller Församling,
i hwilken gode och onde Christne äro?
Wisserligen, om I än yttermera med of-
wannämnda språks anförande framkom-
men, sedan theras förstånd med thenna
andragna Distinction och skilnaden, så ty-
deligen är för Edra ögon asmålat; så
worde man sådant icke mera Eder oves-
tenhet och enfaldighet, utan Eder oför-
swarliga arghet tillskrifwande. Men låt
oss til öfwerflöds, til thet tredie, betrach-
ta, hwad med thet orena förstås, som
the Christne i Corintho icke skulle kom-
ma wid. Hedningarna hade wid
theras afguda tiensts begående, aldeles
skamliga ceremonier och bruk, hwilka
styggheter at omröra, jag billigt skyr.
Ty Apostolen säger om sådana onytti-
ga mörcksens wärck, at thet är sam-
ligit

ligit at säija, hwad hemligen af them/
 nämligen af Hedningarna wid Guds-
 tiensten och eljes sker, Eph. 5: 11, 12.
 Ehenne Hedniska afgudadyrckares styg-
 ga hemlighet, war thet orena, som
 the Christne i Corintho icke skulle
 komma wid, eller såsom Apostelen
 i thet nys andragna rumet talar, på
 thet the icke måtte hafwa delachtig-
 het, utan hellre straffa them /
 v. 11. thet är, i theras omdömen så-
 dant fördöma, med orden nåpsa,
 och i lefwernet wachta sig för them.
 Öfwerwäger nu, Käraste Wänner,
 huru aldeles oförnuftigt thet wore,
 om man på följande sätt wille sluta:
 Emedan the Christne skola ingen ge-
 menskap hafwa med Hedningar, uti
 theras Gudstiensts skamliga hemlighet,
 eller eljes taga någon del af the gud-
 lösa menniskiors lastfulla gierningar;
 så måste the Fromme afhålla sig un-
 der then offenteliga Gudstiensten ifrå
 bediande, siungande, Guds ords hö-
 rande, och flera sådana goda wärck,
 hwil-



hwilka taga i acht, Gud oss hafwer be-
 falt, efter oss onde menniskior äro thet
 tilstådes, the thet wäl i utwärtens
 måtto göra thet lofwärdigt är, och
 bete sig ärbara i Församlingene, wid
 then offentliga Gudstiensten; men i
 hiertat äro the skrymtare, och utom
 en sådan helig Församling, wid an-
 dra förrättningar göra mycket ondt.
 Skal man icke, Käre Wänner, i
 onda menniskiors närvaro göra godt,
 efter man icke med them bör göra
 något ondt, i thet the gudlöse icke
 taga i acht thetas plicht; så är thet
 då mig efterlätit, som fruchtar Gud,
 at efterfättia min skyldighet? Efter
 skrymtare och ogudachtige thet med
 synda, at the icke med tilbörli-
 g beredelse komma i H. K. Krans hus,
 och icke med andacht bivriska Gudstien-
 sten. Så är theslikes mig then syn-
 den tilstadd, at jag icke ens mig
 inställer i Guds hus? Skulle wät
 then synd, som sker af misbruk,
 orsächta mitt stadiga uteblifwande?

O I arme förförde Siälar, ho hafz
 wer doch kusat Eder, at I så dærlig
 gen sluta wiljen! Sannerligen hwar
 skal bæra sin egen börd: ty then
 siälen som syndar / hon skal dö,
 Ezech. 18: 19.

Men när I tänckien, om wi änd-
 teligen skulle gifwa med, at man
 kunde wäl til Gudstiensten komma til-
 samman, ther ock onde tilskådes äro;
 så kan doch thet icke låta giöra sig,
 när the fromme jänte then wille be-
 gå H. E. Trans Mattward: ty thetta
 skulle wara en gemenskap, och man på
 sådant sätt skulle giöra sig delachtig af
 andras synder. Nu skulle jag wäl
 på thetta inkast och swara, och thet
 jänte förklara, hwad I ther wid
 plågen giöra anhöndigt, som redan i
 begynnelsen af thenna skrifwelsen blef
 omrördt: Men I seen at thetta brefs
 wet är under händerna widlyfftigt wor-
 det; måste altså jag en sådan sak til-
 börliga förestälning, til en annan skrif-
 welses materia eller ämne låta anstå.

J medlertid wil jag Eder thesa råder i bästa måtto öfwerlefwerera, at öfwerläggia, hwilket i thet anseende måste företagas, at sanningen thesmedelst må blifwa undersökt och befrämjat, hwar til jag önskar Guds rika wälsignelse i Christo. Förblifwer vprichtig

Mina i Frälsaren Käresta
Wänners

J bön och Tienst
willigste

Siälesörjare

HENR. RUD. BENTHEM.

Thet

Thet Sierde

Herde = Brevvet.

Mine i Christo Ålskelige Wänner.

SÅsom thet är förskräckeligt för en Christelig Lärare, när honom träffar then HErrans klagan, som fordom sadess til Israels herdar: Thet förwildta hämtaden **J** icke igen / och thet borttappada vpsökten **J** icke, Ezech. 34: 4. Alltså skal och then delen af Christi hiord eller församling, hwilken icke är nögd med the ordenteliga nådemedlen, låta tiena sig til bättring, then stora Herdens förwitelse och vndsäjelse: **A**r thet icke nog / at **J** så goda bet hafwen / och så öfwerflodeliga, at **J** förtrampe thet med, fötterna? och så sköna källor til at dricka så öfwerflodeliga, at **J** träden thet vti med fötterna, och giören them orena? v. 18. Jag hoppas at blifwa fri kallad på Domesdag

Dagen, för ofwan utfatte flagan, så jag icke allenast mig här tils beslitat, med mina mundteliga förmaningar och warningar, Eder som wilse gå, återkalla, utan ock thesa Herdes-Brefwen, them jag til Eder låtit afgå, för hela Christi hiords ögon lägger och utbreder. Ser nu allenast, på Eder sida, at omrörde förwitelse, icke heller må Eder beständigt och ewinnerligen drabba och trycka, som til åfventyrs synes stå under thenna fahran; ty emedan J med Guds ords predikande, som Eder i HErrans hus förkunnas, ären så litet tilfreds, at J icke ens åstunden at gå i Kyristian, ther at biwista then offenteliga Guds-tiensten; Hwad giören i så annat, än at J så godt och öfwerflödigt bete med fötterna förtrampen: och så icke allenast barnadop och nya födelsens bad, beskammen; utan ock Christi lekamens och Blods Sacrament, såsom thet ibland oss, efter sielfwa Stiftarens förordning i Församlingen utdelt blifwer, försmåden såsom ett örent ting.

Ären



Ären J icke tå the samme, som i the sköna fällor träden, och giören them ore-na? Men på thet J, Käreste Wänner, så mycket tydeligare måtten befinna, sat sådant warder icke utan orsak på Eder uttydt; så låter Eder föreställas, huru thet egenteligen är beskaffat med Eder motsäijelse och inkast, när thet warder vprichtigst stält i dagsliuset, och noga sedt at the ögon, som icke äro af widrigt om-döme förwändne. Men efter wid thet, hwad J emot then offenteliga Gudstiens-stens besökning i våra Kyrckior plägen förebåra så mycket förekommer at öfwer-wågas, at ett bref blifwer ther af vp-syft; så wilje wi tå thet, hwad i synner-het emot then heliga Natwardens nyt-tiande i Församlingen är at betrachta, til en annan skriftelig utlåtelse förspara. O Fader, af hwilken all nåd kommer låt icke thenna Föreställningen wara utan nytta och vpbyggelse? Hwad nu, All-skellige Wänner, Kyrckio gången wid-kommer, så plåga J then först således emotsäijja: Kyrckians besökning til of-fente-



fentelig Gudstienst, är ingenstädes i then heliga Skrift, af Gudi befalt, therföre äre wi icke heller ther til förbundne.

Jag förvondrar mig, Käre Wänner, at J icke blyjens wid en sådan förwändning, ther doch sielfwa saken, twärt annorledes tydeligen innehålles i then heliga Skrift, hwilken J wiljen så flitigt läsa, at man af Edart Exempel thes innehåld må erfara.

Eljes är Guds klara ord them mörckt, hwilka af fattad inbillning thet läsa. Hafwer icke Gud befalt Mosen at inrätta witnessbyrdsens tabernakel, ther Församlingen skulle sammankomma, at hålla sin Gudstienst? Är thet icke bekant, at Guds Ande hafwer gifwit thenna befalningen genom Sin tienares Davids mun: Går in i Hans portar med tackande, uti Hans gårdar med lofwande / Elai. 100: 3. och åter: The heligas Församling skal lofwa Sonom Psal. 149: 1. Til en sådan befalt Kyrckio-besökning, och til efterdöme är ock thenne fromme Konungen genom Guds Anda Drif-

Drifwen, såsom thet witna hans egna ord:
 Jag wil gå i titt hus på Tin stora
 godhet, och tilbedia emot titt helig
 ga tempel i Tin fruchtan. Jag håls
 ler mig/ **H**Erre, in til Titt altas
 re/ ther man hörer tack äijelles röst/
 och ther man predikar all tin vnder.
HErre, jag hafwer Tins hus bo
 ning kär/ och thet rum ther Tin ähra
 bor/ Psal. 26: 6, 7/ 8. Ett beder jag
 af **H**Erranom, thet hade jag gier
 na; at jag i **H**Errans hus blifs
 wa må i alla mina lifsdagar/ til at
 ståda then sköna **H**Errans Guds
 tienst/ och besöka Hans tempel/
 Psal. 27. 4.

Om thetta wäl nu är nog, at stadfästa
 ett sådant sinne, som icke til tråtor och tves
 dråcht benågit är, at Församlingenes bes
 söknig, eller Gudstienstens begående är
 enlig med **H**Errans wilja och behag,
 och af oss warder fordrat; så ären J doch
 icke thermed tilfreds, utan inwänden,
 at sådane vpmuntringar och exempel bes
 träffa och angå allenast Gamla Testas
 mens



mentets tider, och förbinda oss icke i Nya Testamentet. Men thenne är en sådan vndflycht, som icke kan ursächta Edert förhafwande: ty oansedt then tidens witnessbyrds tabernakels och templets besökning, så wida the woro Messie och Hans rikes förebilder och afmålningar, så hörde til Ceremonialiska lagen, hwar wid wi nu mera icke äro förbundne; så war doch Församlingens biwistande och Gudstienst i sig sielst, en del af den plicht, hwilken then moraliske lagen i the tijo bud författad, fordrar, ther ifrå wi i Nya Förbundet icke äre befriade. Runnandes I thetta nogsamnt inhämta af then 22: 23. Psalmen, ther således står: Jag wil predika Titt namn Mittom brödrom: Jag wil prisa Tig i Församlingene. Epistelen til the Ebreer lærer oss cap. 2: 12. at thetta bör förstås om Nya Testamentsens Kyrckia. Så war Frålsare efter en sådan then Helliga Andas obeswifeliga uttydning, wil förkunna Sin Faders Namn, Sina bröder mitt i Församlingen; så måste ju följa, at
the



the samme äro Christi bröder, hwilka andächtig midt i Församlingen med Guds lofs förkunnande sig infinna: men tvärt emot Christi bröders ähre = namn tilkommer ingalunda them, som vadsly en sådan helig Församling. Ja, skulle wi icke i Nya Testamentet wara förbundne, at sammankomma til Gudstiensten, emedan Apostelen the trogna uttryckeligen i samma bref til the Ebreer cap. 10: 24: 25. således upmuntrar: Lät oss och achta på oss inbyrdes / til at upwäckia til kärlek och goda gierningar: icke öfwer gifwandes war Församling / så som somlige för sed hafwa. Thetta språket gifwer oss en befallning, at tiena Gud, icke allenast i andans sammanwaro, utan ock ther jämte intyggar, at af the trogna i Nya Testamentet warder fördrat, at the måste inställa sig i Kyrcian: Ty skola the församla sig til en offentelig Herrens tjenst; så måste ock ther til en wiß ort och hus wara utsedt och förordnat, och således inrättat, at menigheten, som ther tilsamman kommer, måtz

te hafwa rum, på thet the sammanskomne måtte wara säkre för regn, stormer, snö, och flera förhindrade tilfällen, och sin Gudstienst obehindrade med andact hålla. Emedan nu sådane til Gudstiensten beqwäme och tienslige bygningar och hus ibland of finnes; så kan man icke annars än för en dårachtig egenfönnighet vptaga, at J icke betienen Eder af sådana rum, utan wiljen heller tillsammansantråda i wanliga bonings husens winklur och wår, på thet J allenast Eder wilja hafwa måtte.

Färer dock icke fort, at betäckia och bemantla thetta vordentliga förhafwande, med Apostlarnas och then första Kyrckians Exempel, hwilken efter Eder utsägo, ingen Kyrckia haft, utan hafwa församlat sig allenast i private hus, nu hos then ena, nu hos then andra, ja, under jorden, och på andra aflägna orter, thet the mycket frommare warit, än the så kallade Christne i gemen, som thenna tiden lefwa, och sig af Kyrckian betiena. Ty först måsten J här förnufftelisgen



gen betänckia, at the första Jesu esters
följare fattades ofta lägenhet och frihet i
ett wist rum och hus at församlas; men
thetta går icke Eder an, mycket mindre
kunnen J Eder ther med ursächta, hwil-
kom Gud rum, frid och medel ther til nu
gifwer. Annat är thet, tå man icke kan
hafwa någon ordentelig Kyrckia; och an-
nat är thet, tå man henne wål hafwer men
wil doch likwåt ther sig icke insinna. Thet
förra är nödfall, som sig sielf ursäch-
tar, men thet senare är motwillighet, som
sig sielf anflagar. Ty lika såsom then
borde billigt hållas för en stor narr, som
icke wille bruka kläder, thet doch Gud
them honom befrått hade, utan wille be-
ler löpa naken och barfot, som han til-
förene giordt, tå han inga medel hade at
klåda sig med; altså kan man icke skat-
ta then för en förståndig menniska, och
then sina sinnen mächtig är, hwilken the
beqwåma hwilkor och medel, som Gud
honom til sin tjenssts befrämjande förlås-
nar, icke bruka wil. Så är ther jämte
sanningen ingalunda öfwerens skämmande,

at the förste Christne ingen wiß ort eller
 Kyrckia haft, ther the församlat sig at
 hålla sin Gudstienst. Swad HErrans
 Lärjungar widkommer, så the ännu wo-
 ro i Jerusalem, så står i thesas giernin-
 gar, cap. I: 14. Alle thesse woro stas-
 digt tilhopa, endrächtige i böner och
 förmanelse / samt med qwinnomer,
 och med Maria Jesu moder, och
 med Hans bröder. Widare: Och
 så Pingesdagen fullkomnad war /
 woro the alle endrächteliga tillsam-
 mans / c. 2: 1. Paulus predikade i E-
 pheso i Synagogen tre månader; ther
 efter lärde och disputerade han i två år
 i ens mans Schola, som het Tyrans-
 nus, Act. 19: 8, 9, 10. Thetta måste
 wisseligen warit ett stort hus och rum,
 emedan mycket folck kunde ther försam-
 las, och på samma ställe förmåles: at
 alle the som bodde i Asien hörde HErr-
 ans Jesu ord, både Judar och Gre-
 ker. Och at the förste Christne i Corin-
 tho icke kröpo tilhopa i wincklar och wrår,
 ei eller kommo tillsammans i sådana bygg-
 nis

ningar och enskylda hus ther werldslige
 sysslor och arbeten, eller någon wanlig
 handtering för händer hades, kan man
 ther af se, at thesas helige förrättnings
 orter woro ifrån andra ordenteliga bo-
 ningar skilde; ty thet heter: **Hafwen I**
nu icke hus, ther I uti äta eller
dricka mågen? Eller förackten I
Guds Församling/ 1. Cor. II: 22. τῆς
ἐκκλησίας. Här finnes i grundtexten
 thet ordet ἐκκλησία, hwilket betyder en
 Församling eller thes ort. Och at thes
 ta ordet i thetta rum icke betyder then förs-
 samlada hopen, utan orten, plaken och
 huset, ther the Christne plågade komma
 tilsamman, lyser icke allenast af the föres-
 gående orden |v. 18. och 20. så thesas
 sammantråde i Församlingen, medelst
 sammankomsten på wist ställe uttydt
 warder, och thes medelst at anförde orden
 sättas emot thesas οἰκίαι eller egna pri-
 vate hus, wiljandes således Apostelen,
 at the samme, men icke Kyrckian och Guds-
 hus, skulle wara the rum, ther the sina
 Troppar med naturlig spisning (mat
 och

och dricka) borde wedergwectia: thet
 skulle thet bättre skicka sig, än at thet
 skulle ske på the ställen, hwilka til HCN
 rans Nattwards heliga nyttjande woro
 utsedde och helgade; såsom han ock then
 na undervisningen i ändan af thetta Ca-
 pitlet således sluter: Hungrar någon/
 han äte hema, på thet I icke til-
 hupa Kommen til fördömel'e/ v. 34.
 Til sådan thetta språkes förklarung sam-
 manstamma hopetals gamle Kyrckiones
 Fäder i sina Skrifter. I thet på föl-
 jande tider hafwa the trogna sammaledes
 hållit före. Blod-witnet Justinus skrifs
 wer Apol. II. p. 98. at alle Christne/ an-
 tingen the bodde i staden eller på lans-
 det/ woro wane Komma tilsamman
 alla Söndagar, på ett rum. Huru
 hade thetta kunnat fogeligen ske, om icke
 en wis och rum-rik ort hade warit be-
 stämnd och utsed. Thet witnar ock then
 gamle Fadren Tertullianus, hwilken ymnigt
 här och thet i sina Skrifter, talar om the
 Christnas sammankomster i Kyrckian och
 Gudshus, de Idol C. 7. p. 88. aduersus

valent. c. 3. Då han ock på ett wist rum syster; at, när någor blef förd til watnet ther vndfå döpelsen, så hafwer hans plägsed varit, först gå i Kyrckian och ther gör ra sin solenne af ägning (ifrå hedendomen) för Bistopen De corona militis c. 7. p. 101.

Lampridius en hednisk handlings Skrifware berättar in vita Sev. Alex. C. 49. p. 475. at Keiser Severus alexander fälte en sådan dom til the Christnas förmon, när en winstänck wille sig tilägna ett Palas, hwilket the Chrisne hade besutit och innehafst: Thec är bättre, at Gud på en sådan ort allenast på något sätt blefwo tilbeden / än at wårder och wijs stäncker then samma platz innehade. Man hafwer en god esterrättelse Euled. Hist. Eccl. L. 8. c. 1. at åhr 200. efter Christi Födelse, måste Kyrckiorne byggas större, emedan the gamle upsatte byggningar hafwa blifwit små och trånge för the Christnas myckenhet skul. Swar af man kan sluta, at the trogne måste ganska tidigt haft sina Kyrckior.

Hvad ånteligen then anförde the första Christnas fromhet widkommer, hwilken större varit än theas wid närvarande tid; så kommer icke sådant ther af, at the ingen Kyrkia hafwa haft: ty the hade ju Kyrckior, som ofwan bewist är. Men sådant felas icke of; utan, emedan the af menniskior blefwo förtryckte och förföljde, hwilket them nödgade hålla sig til Gud: men wälstånd och ro gör of yppiga och säkra. Thet hafwer icke heller varit något nytt ibland Guds Folck, at thet förste nit och ifrigheten småningom eftersattes, hwar ofwer ock the gamle Propheter hafwa flagat, såsom Esa. 1: 2. och Hoesas 11: 1, 2. I medlertid befalte the doch ingen förlåta HERRans tempel, och anställa Gudsstiensten i husen. Men såsom Gud hafwer af nåder wedergullit the första Christnas fromhet och alswarsamhet, angående Gudsstiensten; altså warder han beflageligen straffande, allas theas otacksamhet, som antingen medelst skrymteri misbruka, eller ock, af stält egensinnighet förachta,

the

the hålsosamma medlen, the Guds dyres-
 kan och ett årbart lefwerne befordra, som
 äro, Kyrckians besökning; Predikans no-
 ga hörande; i allmänna böners sammans-
 stämmande, och Sacramenternas bruk.
 Ty så litet man the gamla Swärme-Än-
 dar, så kallada Adamianer kan enskylla,
 utan måste billigt hålla them för vrsinnis-
 ga narrar, hwilka gingo nakne, och
 wille inga Kläder bruka, med föregifwan-
 de, at wåre förste Föräldrar woro myc-
 ket frommare, tå the besunno sig nakne
 i Paradiset, än sedan the begynte bruka
 Kläder; altså må man ock med största rätt
 och skiäl i sådana dårachtiga Phantastes-
 register sättia them, hwilka wid thenna
 tiden, the af Gudi förvndta goda hielpes-
 medlens högmodiga föracht, wilja med
 the betrångda första Christnas uöndwis-
 feliga mangel och brist sig förswara och
 besminka.

Men J säijen, Käre Wänner, Thet
 wil icke komma öfwerens med Nya Tes-
 tamentens tilstånd, hwilket andeligit är,
 at man utwärtas Kyrckio byggningar

hafwer, och i the samma til Gudsstiensten
 sammankommer; ty Frälsermannen sä-
 ger hos Johannem: **Owinna, tro**
Mig; then tid kommer, at hwar-
 ken på thetta berget el er i Jerusalem,
 skolen I tilbedia Fadren. Men then
 tid kommer, och är nu allaredo, at
 rätte tilbediare skola tilbedia Fadren
 i Andanom och sanningen: ty Fa-
 dren wil ock sådanahafwa, som Ho-
 nom tilbedia skola. Gud är en An-
 de; och the honom tilbedia / skola
 tilbedia Honom i Andanom och san-
 ningen, Joh. 4: 21, 23, 24. Efter I
 öftast plägen andraga thetta språket, at
 bestyrckia och befrämja Eder sak, så wil
 jag nu, såsom ock mundteligen skedt är,
 thes förstånd Eder grundeligen förestäl-
 la, hwar af I warden befinnande, at
 thet icke är Eder til något vnderstöd.

Thet war en twistig fråga emellan
 Samariter och Judar, om berget Gari-
 zim, som the förre föregåfwo, eller Jes-
 rusalem, såsom theße wille, skulle wara
 then rätte orten, thet man borde tiena
 Gud

Gud med offrande. Vår Frälsare förklarar thenna Frågan nu mera vara onödig, emedan tiden war förhanden, at man Fadren, hwarcken på then ena eller på then andra orten, på ett sådant sätt skulle mera tilbedia; utan then rätte bönen skulle ske utan skugga, och the tilkommande tings afmålningar, efter thet i Christo förvärfwade godas sanning, hwilken war afmålad i Gamla Testamentet med Ceremonier.

Hwar af följer, at then i Nya Testamentet gällande Gudstienst i Andanom, icke således är andelig, at hon alt utwärtas, ja och husen utsluter; utan at hon nu allenast icke wil weta af sådana ceremonier, hwilka genom sina typiska eller afmålnings sätt wiste, at thet i Messia utlofwade goda, ännu wore tilkommande; hwar medelst man skulle neta, at Frälsaren reda wore kommen, och hade upfylt lagen.

Afwen så litet komma Eder til måtta Christi ord hos Lucam, c. 17: 20, 21. Guds rike kommer icke med utwärtas

tes åthåfwor: Eij heller warder man
saijandes: Si här, eller si, ther året:
ty si, Guds rike är inwärtas i Eder.

Hwilket rum J och mig förefastat, och
ther afslutit, at Kyrckio besökning, och
then utwärtas Gudstienstens hållande,
warder icke af the rätta Christina fordrat:
ty Gud åskar af oss allenast thet innerlis
ga. Therföre måsten J betänckia, at
Frålsaren blef här nu tilfrågad af the
Phariseer: När åndteligen Guds rike
skulle komma? Lå Messias sig efter Jus
darnas fattade inbilning, med stor håro
lighet vppenbara, och Jsraeliterna ifrå
thet Romerska oket frålste warda. Här på
swarar H:K:ren med ofwan anförda
ord, at Messie rike skulle icke vara werlds
sligit, utan andeligt, på hwilket man icke
kunde med fingret peka. Ja, om the
wille gifwa rätt acht vppå omständighes
terna, så worde the befinnande, at Guds
rike war åfwen tå, nämligen i them, och
med them. Wil therföre Christus thet
saija, Messias är reda hos Eder, ἐν τῷ
ὑμῶν, midt ibland Eder framkōmen.
Thet

Thet war omögeligit at Christus skulle
 med thetta ordafättet welat förstå och
 antyda, Then Heliga Andas innerliga
 werckan, och dygder, eller siälens saliga
 tilstånd, i the trogna; emedan the Phas
 riseer, til hwilka Återlösaren thessa or
 den talte, sådant icke i sig hade, utan
 mycket mera woro skrymtare, och hwit
 menade grafwar innan til fulle med
 rof och orolighet, Matth. 23: 23, 25.
 Luc. 11: 39. och war altså i them icke
 Guds, utan satans rike. Låt nu så
 wara, at the orden handlade om the
 fanskylliga Christi rikets inwånares inwår
 tes tilstånd; så kunna the doch likwål in
 galunda dragas til the heliga och i Guds
 hus öfliga systor; ty thet inwårtes Guds
 riket warder genom och med the samma
 befordrat i thes rätta bruk: Eljes hade
 icke Petrus kunnat säija: Görer bät
 tring, och hwar och en af Eder låte
 sig döpa i Jesu Christi Namn, til
 syndernas förlåtelse; och I Polen
 vndså then Heliga Andas gåfwo, Act.
 2: 38. han hade wäl kunnat tänckia at
 dö

Döpselen, som med utvärtes förrättning sker, och foga ther wid bättringen, om Guds rike icke kommer med utvärtes värdes i achttagande? Wi sökia wäl icke Guds rikes huswudwäsende i utvärtes förrättningar, och ceremonier wid Kyrckiosammankomster, icke thesto mindre äro ordentelige medlen, Evangelij predikande, allmänne böner, the helige Sacramenten och dylike handlingar, hwilka Gud altid hafwer brukat at plantera, uppehålla och förmera the ardeliga riket i våra hiertan.

I framhården yttermera med Eder motsäijelse, och säijen: Kyrckian är likwäl ett hus, som andre gemene hus, af trä, sten och kalk; men Gud, som then helige Paulus lärer af Esaia, bor icke uti the tempel, som med händer upbyggde äro / Act. 17: 24. Esa. 66: 1. Här emot måste våre hiertan wara the rätte Kyrckior, the äro efter Apostelens utsago, the rätte then Heliga Andas tempel, I. Cor. 3: 16, 17, 19. 2. Cor. 6: 26. Men, Käreste Wänner, ho hafwer
nå



någon tid hos oss lärde, at Kyrckian skal
 vara af en sådan beskaffenhet, och wi
 således äre ther wid förbundne, så wida
 hon ett hus är, af ofwannämde mate-
 ria och ämne upbygde? Wår begiäran
 består theruti, at I icke mågen ett sådant
 hus förachta, utan thet besökia, så wis-
 da thet är κυριακή, (ther af thet ordet
 Kyrckia, **S** KRANS hus, tagit är!)
 thet är ett sådant hus, som til theras
 församling affskildt och helgat är, hwilka
 med enhällig bön och sång offenteligen
 tiena Gud, Hans heliga ord til sin up-
 byggelse höra, och nyttia the af Christo
 Sielf förordnada Sacramenten. Efter
 wi nu hafwe hos oss sådana byggningar,
 hwilka til rumet beqwåme äro, at thenne
 ortens invånare i them kunna församlas;
 hwarföre wiljen I icke betiena Eder af så-
 dana rum, utan heller vnderstån Eder at
 sammankomma i enskylda hus? Gud
 bor wäl icke i jordiska med händer up-
 bygda tempel, efter Hedningars falska
 inbilning, som höllo före, at Gud efter
 en widskapelig art, på en wiß ort wore
 buns

bunden, och ther i innesluten; så gifwe wi ock gierna efter, at Gud icke på ett sådant särdeles sätt är i Kyrckian tilstådes, såsom Han fordom i Jerusalems tempel war, 1. Reg. 8:13. Esa 31: 9. Men at han nu i Nya Testamentsens tid i Församlingen, på the Honom helgada rum, med Sin nådiga närwarelse wistas och är närwarande: thet betyggar Han Sielf, för än witnessbördsens tabernakel i Gamla Testamentet och Templet upbyggdes, i thet Hans ord lyda så: På hwad rum Jag stichtar Mins Namns åminnelse ther wil Jag komma til dig / och wälsigna dig / Exod. 20: 24. Frälsermannen säger och Matth. 18: 20. Hwar två eller tre äro församlade i Mitt Namn, ther är Jag midt ibland them: Wi tilstå ock thet, at wåre hiertan måste wara Ehens Heliga Andas Tempel; men hwad förhindrar thet Kyrckians besökning och offentliga Gudstiensten? The rättfärdiga Israeliters hiertan word ock Ehen Heliga Andas boning, doch likwål besökte the

the flitigt stentemplet i Jerusaleem. Läs then 26. Konung Davids Psalm och besinna then. Simeon, ihwilken Then Selige Ande war / kom af Andans tilskyndelse i templet, Luc. 2: 26, 27. sedan Återlösaren Petro och Johanni samt andra Apostlar sagt hade: Tager then Seliga Anda, Joh. 20: 23. och Han öfwer them i stort mått kommen war: så heter thet dock om them: Så gingo Petrus och Johannes tilhopa vp i templet / wid nionde bönestunden, A. 3: 1. Therefore går man åfwen i Kyrkian, at wåre hiertan ju mer och mera måtte blifwa til Then Heliga Andas innerliga Tempel helgade och inwigde. Alle rättfärdige Christne, hwilkas lifas men åro Then Heliga Andas tempel, hafwa then nåden, at the och the samme åro, hwilka then utwårtes Gudstiensten kunna med nytta besöka; och efter I hållen Eder för sådana, hwarföre wiljen I då försumma Församlingen, och vndandraga Eder ifrå Guds hus? Sägen icke, wi hafwa thet icke af nöden, wi kunna så wäl



wäl hema läsa Guds ord, bedia, och hwar annan upbyggia, weta jämwäl för ut, hwad i Kyrckian predikat warder.

Men, Mine Wäner, wansedt I then Heliga Skrift kunnen läsa hema, så kunnen I doch ther thet samma icke höra, huru then af Lärarena förklarar, och til hälsosam nytta anwist, och i samweten intryckt warder. Thet blifwer icke lika i then Heliga Skrift anwist, läsande och hörande; thet senare warder föredragit såsom högnödigare ord, denteligit medel, at fatta och styrckia tron, så sanningenes ord med lefwande röst föreställes.

Then heliga Pauli ord äro bekante: Huru skola the tro honom, som the hafwa Inret hört af? Och huru skola the höra utan Predikare? Och huru skola the predika utan the warda sände? Så är tron af predikanen, men predikanen genom Guds ord / ROM. 10: 14, 15, 17. Wi hafwe ett tydeligit Exempel i then Ethiopiska Camarherren, Act. 8: 31. Han läste wäl Propheten Esaiam; men han måste bekänna, at han icke kunde förstå, hwad han läste, emedan honom ingen undervisste
och

och anförde: therföre sände Anden Philipo-
pum til honom, hwilken öppnade sin mun,
och begynte af theña Skriftene predi-
ka Evangelium för honom om Jesu
v. 35. Af theña predikans hörande, kom han
til en hålsosam kannedom, och sade: Jag
tror Jesum Christum wara Guds
Son, v. 37. Jämlikt är ock at mär-
ka af Pauli omvändelse, Act. 9. 6.

Vi finne ock om Lydia, at hon icke
las, utan hörde Predikan, och H^{er}o-
ren öppnade hennes hierta / at hon gaf
acht på thet Paulus sade, Act. 16: 14.

Hwad angår Eder föregifna hus-ans-
dacht; så är thet wäl bättre, gå i sin
kammare och bedia i löndom, än at man
af skenhelighet och skrymteri bodo i syn-
nagogor, på gator och theras hörnen,
på thet man måtte blifwa sedder af fol-
ket, såsom the Phariseer gjorde doch
måste icke then offentelige Kyrckio bönens
idkande sattias affides, utan then behäl-
ler med rätta föträdet; ty thet igenom
blifwer H^{er}rens Namn mer förhärli-
gat, och mycket kraftigare tränger sig
then

then bön genom skyarna, än såsom enskylt bön som i hemlighet sker.

Tillstån I icke Eder vara förplichtade at utwidga Guds åhra, och förtunna Hans Gudomeliga wärck och egenkas per? Nu sker thet förnämligast, när wi i Församlingen anropa Guds barmhertighet, Hans wishet och Allsmåchtighet berömma, samt prisa Hans sanning och trohet. Thetta wiste then fromme David ganska wäl; therföre oansedt han i sin sång, med Gud i bönen talte, så säger han likwäl: Jag wil rackta Tig uti then stora Församlingene; och ibland mycket Folck wil jag prisa Tig, Psal. 35: 18.

Således stannade icke heller HERANS Apostlar i en privat andacht, utan kommo tillsammans i bönen. Thet står om them hos Lucam: at the woro altid i templet, prisade och låtwade Gud, e. 24: 35. Då GUD i Sitt ord befaller, at wi skole bedia för hwar annan, så lärer Han oss med thet samma, at then bönen, som många tillika
gids

göra, är kraftigare, än då en allena ber.
 Så hafwer ock HERRN then bö-
 nen, som i Församlingen sker, och af fle-
 ra än en förättes, en besynnerlig wälsig-
 nelse och en härlig bönhörelses försäkran
 tillsagt, Matth. 18: 19. Sägen mig,
 hwarföre gingo Petrus och Johannes til-
 lika up til templet på nionde stunden, då
 man plågade bedia, Act. 4: 1. om icke the
 hade warit försäkrade om then allmänna
 bödens kraft i Församlingene? I kunnen,
 om I eljes wiljen, befinna en förenad
 böns kraftiga och hälsosamma wärkan,
 i then fångna Apostelen Petro, hwilken
 HERRNS Angel frälste ifrån hans band
 och bojor, och förde honom ifrån fångel-
 set: Men Församlingen hade bön til
 Gud för honom utan återwänd, o
 Act. 12: 5. Ibland then Israelitiska me-
 nighets Församling förordnade HERRN
 Sielf bönen, såsom thet bästa medlet,
 at afwända plågan, thet med landet
 wardt förtryckt, då han igenom sitt bodskap
 Joel lät säija: Helger ena fasto, kal-
 ler tilhopa menigheten: ...mler the
 äld



äldsta / och alla landsens inbyggjare,
 til HÆ Krans Edars Guds hus; och
 roper til HÆ Kran / c. I: 14: Såsom
 nu sådan allmän böns nytta borde bil-
 ligt locka Eder, at bewista then offenteli-
 ga Gudstiensten; så skulle ock öka längtan
 och trängtan til Guds hus flitiga besök-
 ning, thet hoppet at vpbyggia Eder ge-
 nom Guds ord, som thet föredrages. I
 menen wäl thet icke wara afnöden, efter
 I til äfventyrs förvt weten HÆ Krans
 wilja, och jämwäl weten hwad thet
 lärdt warder. Men om en sådan beröm-
 melse hafwer någon grund, eller ei, thet
 om warder förmodeligen then dömande,
 som thessa Herda-Brefwen med betänck-
 samhet igenomläser.

I sanning the af Eder emot Then Heli-
 ga Andas mening anförde Skriftenes
 språk, til at betäckia Eder afföndring,
 wisa noggsamt, huru gänskaringa I ären
 vuderrättade om andeliga saker andeligen
 at döma, hafwandes icke öfwade sinnen
 at åtskilja godt ifrån ondt, utan twärt
 om behöfwen, at man må lära Eder the
 för-

första bokstäfverna af Guds ord. Så
 är at beklaga icke allenast Eder ofunnig-
 het, utan ock thet, at J icke blifwit wid
 wärs HERRS Jesu Christi hälsofsam-
 ma ord, hwilket J för thetta hos oss hördt
 hafwen. J thetta närwarande tilstånd
 det måsten J ju falla uti många och skä-
 deliga willfarelser, hålst nu många falsta
 Propheter äro i werlden utgångne; hwil-
 ka hos Eder lätteligen finna ett troligit bi-
 fall, lika såsom wore the af Gudi sändne,
 allenast the häfftigt häda och försmäda
 then utwärtas Gudstiensten, Sacra-
 menternas bruk och Prediko-ämbetet.
 Hwad kan här af annat följa, än at J lå-
 ten Eder, såsom barnen, af allahanda
 läros wäder hit och tit drifwas, genom
 menniskjors skalkhet och bedrägeri, på
 thet the må sig til Eder smyga och Eder
 förföra. Låt thet nu så wara, at J ären
 i en rätt lära, och hafwen en stor hälso-
 sam sannings kunskap, så skullen J icke
 hålla Eder alt för lärda til at höra Pre-
 dikan i Församlingen: ty sådant kunde
 tiena Eder til tros styrcka och gudome-

lig wishets tilwært. Så måste ock H. Ers
rans ord i samweten intryckias, hwilket
igenom Lärarens lefwande röst i förman-
nande och straffande kraftigast sker.

Thet är icke nog, at jag then hälso-
samma läran om gudachtigheten för mig
sielf wet och tror: utan jag måste med-
delst Predikans hörande i Församlingen
jämwäl androm gifwa tillkänna, hwad
min bekännelse och tro är.

Wi äre ock skyldige them at föregå
och föreläsa med goda Exempel, i läre-
begärlig anmärkning och andacht, hwil-
ka icke äro så wida komne tilsanningenes
kundska, som wi, på thet wi icke måge
gifwa them swagom någon anstöt.

I faren fort med Eder motsäijelse, och
föregifwen, at thet icke går med Guds
ords utdelande och föredragande, efter
then första kyrckians ordning; ty Apo-
stelen Paulus säger: När I tillsam-
mans komma, så hafwer hwar och
en af Eder en Psalm; han haf ver lä-
dom, han hafwer tungomål/ han haf-
wer vppenbarelse, han hafwer vtry-
ckelse.



delse: låter thet alt **Ne** til förbättring. --- Propheterna tale två eller tre; och the andre döme ther om. --- I mågen wäl alle prophetera/then ene efter then andra, 1. Cor. 14:26, 29, 31. Här af följer efter **Edart** föregifwande, at icke en allena skal stiga i Predikostolen, och föra ordet, som hos **Eder** sker, utan thet är hwarjöm och enom efterlätit, efter sin kundskap i Församlingene at tala: Käraste **Wänner**, at thetta **Edart** slut icke är riktigt, kunnen **I** inhämta, så **I** gifwen acht på följande betrachtelser.

Först hafwer man at betänckia, at then helige **Paulus** i thetta capitlet, wil **Kyrkian** ingen allmän ordning föregifwa, huru thet med propheterande och predikande altid och i alla Församlingar skulle tilgå; utan **Apostelen** talar i synnerhet och allenast med the trogna i **Corintho**, och å sådana orter, hwaråst med tiden, **The** Heliga **Andas** omedelbare gåfwor sig låto märckia, altså, at många ibland them woro, hwilka förkunnade tilkom-

S 2

man

mande ting, och talade med främmande tungomålen. Här upkom ibland them en stor ordning, i thet at dels män dels qvinnor, af högmöd och obetäncksamhet, wille låta höra sina gåfwor för andra i offentlig Församling; hwilket af hela thet anförda capitlet och förnämligast af the 23. 24. och 35. verserne, är ganska liustigen at se. För then orsaken skul wisar Apostelen them i thet föregående, och thet ta capitlet, huru thet är beskaffat med sådana gåfwor, och huru the skulle brukas; är altså thetta i alla måtto ett extraordinairt wärck, som icke låter låmpa sig til en allmän regel; emedan thenne förordningen allenast then tiden, och thet städes skulle angå och gälla, hwar och när sådane vndergåfwor låta sig finna. Hwar hafwer man them wid närvarande tiden? El. t hafwa wäl någre en tid bort at vnderstådt sig så at utlåta, såsom Gud hade them uppenbarat til kommande ting, hwar om the hafwa giordt mycket wäsende, så wäl munteligen som skrifteligen.

Men

Men utgången, som är spådomarnes bästa pröfvesten, hafwer vptäckt och i luset bracht, at sådant folck hafwa icke talsat och spådt, drefne af fanningenes Andda; utan låtit sig förledas och lufas af then, som varit en lögnare ifrå begynnelsen.

Widare hafwer man at öfverwåga, huru som han förbiuder icke allenast quinnorna at tala i Församlingen, v. 34. och 35. utan ock gör en åtskilnad ibland männerna, och har uttryckeligen förordnad: at the som icke woro uttydare, the skule tiga i Församlingene, v. 28. och at the elies stora gåfwor hade; här emot skulle allenast uttydare, thet är, hwilka utläggnings gåfwor hade, och til Predikandet woro kallade, tala i Församlingen. I thetta capitlet warder ock en märckelig åtskilnad giordt emellan Lärare och Leken, eller them hwilka äro hwarken ordenteligen eller wtom ordenteligit sätt til Predikoambetet kallade; thet man af then 16. och 25. vers kan skönja.

Men at Apostelen skrifwer i then 29. versen, två eller tre skola tala, thet är skedt för then orsaken skul, medan then tidens trogne bleswo ofta länge med hwar andra i Församlingen, och enom skulle falla alt för swårt och beswårligit alena tala; therföre wille han, at then ene uttydaren eller Predikanten skulle aflösa then andra, v. 31. och således borde then ena tala eller predika efter then andra. Gämte thetta hafwen J, Mine Wänner, ändteligen at märcka, at then helige Paulus wid thenna Corinthiska Kyrkos aldeles besynnerliga och utom sitt ordenteliga skick warande tilstånd, hafwer och lämnat of följande then Christelige Kyrckie-Ordningis allmänna reglor: Han säger: Winlägger eder om Församlingenes bästa / i 12. vers. Låter alt ske til Förbättring / v. 26. Låter all ting ärliga och skickeliga tilgå, v. 40. ty thet heter i 33. vers: Gud är icke ofskickelighetenes / utan fridsens Gud / såsom uti alla the heligas Församlingar. Gifwer icke thetta of:

til:

tilkänna, at wid en församling måste en Kyrckie-ordning wara? hwarefter man hafwer sig at rätta? Nu är thenne öfwer alt then allmänna Christeliga Kyrckias ordning, hwilken af Herren Christo antydt, och af thenna Apostelen i wärcket stald är; at Församlingarne böra hafwa sina ordenteliga och kallada Predikanter, hwilka ordsens ämbete föra, och i offentlig Församling tala, tå ock folket tå och tilhöra måste.

En sådan ordning vnderkasta sig alla the, hwilka Christi öfwerherrskap öfwer Församlingen tro och bekänna, at the faststälte hela Christenhets bruk, mera giäller, än några ensinniga hufwudens insfall, hwilka af stält begärelse wilja, at alle skole hafwa theas grillor sig til efterfölgd. Besinner doch, hwad för en förargelig handel skulle förelöpa wid Gudstiensten, när hwarjom och enom, som kunde synas större kundskap hafwa än en annan, skulle tilstådias, at höra ordet i Församlingen? Ty ibland Eder är ingen, som icke inbillar sig hafwa större weten-

Kap. i Skriften än wi Lärare, therför
 är thesse starka inbillningen orsaken, at
 Gicke wiljen anamma och höra vår
 Derwising. Så kan man ock lätteligen
 finna sig, hwad för ett alarm skulle up-
 pas, om man emot vår Frälsares wilja,
 tilstodde Eder then påfordrada friheten,
 wid Gudstiensten i Församlingen at ta-
 la. Thet skulle wara mindre sorl at för-
 moda på ett gelag eller ett wårds hus, i
 en frog och källare, än wid en sådan he-
 lig sammankomst. Och såsom Aposte-
 len then tiden nödgades ställa en ordning
 i Corintho, at hålla the oroliga hufwus-
 den i tygelen; Huru mycket mera skulle
 man nu hålla the gamla gudfruchtigas
 goda Kyrckie försättning och bruk, efter
 wid närwarande tid äro icke allenast
 willige och ödmärke får til finnandes,
 utan ock ganska många råfwar och of-
 swar äro utgångne: hwilka medelst en
 så oomstränckt frihets införande, then be-
 qwänligaste lägenheten hafwa kunde at
 utspida thesas lærss förgift, och föra
 Christi hiord i förderfwer.



Omfider inwänden I, och säien: Wij
 kunna icke med godt samwets komma til
 Gudstiensten i Eder Församling, efter then
 består af skrymtare och gudlösa: ty wi
 skulle medelst en sådan gemenskap, göra
 of delachtiga af främmande synder. | Mi-
 ne Käre Wänner, thet finnes wäl i the
 föregående Herde-Brefwen, på ett och
 annat ställe, här om anfördt, hwar af
 kan nog samt wara klart, af hwad wär-
 de thetta inkast är. Men icke theste min-
 dre, synes Eder thenna inwändningen
 wara af en sådan wiktighet, at I alle
 och altid plägen then föredraga. Så wil
 jag mig taga an, at utförligen wisa
 Eder, thenna vndanflychten wara af
 intet wärde. Först warden I tilståen-
 de, at thet som skadar then Christeliga
 Kärleken, then wi war nästa skyldi-
 ge äro, kan of icke för Gud ursächta.
 Men nu strider det emot war nästas
 kärlek, tå I medelst Edert förr anförda
 rättfärdigande, hela war Församling fris-
 willeligen utropen för skrymtare och gud-
 lösa. I wiljen swara, at I icke säien,
 thet



thet hwar och en i wår Församling är
 sådan; så warder sådan vndflyckt Eder
 ringa hielpande: ty utom thet, at jag
 aldrig hafwer hört, at Inågon ibland oss
 vndantagit, utan alla i thetta mål öf-
 wer hufwudet i gemen inslutit; så
 måste ock af Eder egen inwändning föl-
 ja, at alle samteligen i wår Församling
 äro skenhelige och gudlöse, emedan, efter
 Eder mening, en ogudachtigas närvaro
 wed Gudstiensten kan besläckia then an-
 dra, och göra delachtig af sina synder,
 ehuru han wore from: ther doch J, Käre
 Wänner, ganska få af wår Försam-
 ling känna, och likwål, therfore Then
 Högste ware lofwad och prisad! äro åts-
 skillige ibland oss, hwilka theras tro,
 med ett godt lefwerne bepryda; hand-
 len J icke tå emot then Christeliga Kärle-
 ken, hwilkens egenkap är, at han icke alle-
 nast thet goda erkänner, utan och utty-
 der alt til thet bästa, samt felachtigheter-
 na öfwerstyler; men icke föregifwer laster,
 ther the icke äro tilfinnande? J försyn-
 den ock Eder emot wår Frålsare, och sät-
 tien



tien affides Hans befallning, tå Han sä-
 ger: Dömer icke / så warden J icke
 dömd; Fordömer icke / så warden J
 icke fördömd Luc. 6: 37. At J doch
 icke blyjens wid, utropa förkastelsens
 dom öfwer hela wår Församling; så
 är mig ock efterlåtitt, at anställa en beske-
 delig efterfrågan, och tienlig undersökning,
 om icke ibland Eder lika hop är någon
 ondt at finna, och om J aldeles helige ären?
 Skulle ett godt swar å Eder sida utfalla,
 så wore thet icke så besynnerligt och un-
 dersamt, i betrachtande ther af, at J så
 få ären, hwilka lätteligen kunna hållas
 i ordning och tucht, J hafwen ock nyligen
 i en gemenskap biträdt. Här emot när
 Edart antal skulle öka sig och långre på-
 stå, så skulle icke allenast ogråset framte
 sig, utan ock så skulle upwåxa och ut-
 breda sig mycket mera och skadeligare,
 än i någon annan Församling, ju min-
 dre som J hafwen goda författningar
 fram för wår Kyrckia, ther igenom eljes
 thet ondhas utbrytelse tåmmeligen för-
 stört warder, och J måsten tilstådia ef-



ter Eder lära, hwarjom och enom at les-
 wa efter sitt behag och godtsinnande, i
 Kraft theraf / när man hade at skicka sig
 efter sin Andas drift, utan affeende på
 någon utwärtas Kyrckio = Ordning.
 Men Mine Bänner, så ostraffelig,
 som förr är sagt, blifwer icke länge Eder,
 ehuruwål tiltalet ringa menighet, utan
 i fall om någon skulle twifla om Eder af-
 tagande helighet, så kunde han hafwa
 ther til fog nog: ty man ser, ja på then
 bästa ibland Eder, finnes icke något besyn-
 nerligt godt, thet ock icke hos många
 ibland oss äfwen så wäl, ja bättre, skulle
 spörjas. I kunnen icke nämna en Chris-
 stelig dygd, i hwilken I kunnen öfwergå
 våra rättssinniga Christna, öfwer hwil-
 ka I hafwen icke annat förtårde, än then
 offenteliga Gudstienstens tillbaka sättiel-
 se, Sacramenternas eller Christi instich-
 telses föracht; men sådant betyga wi
 efter Guds ord, icke wara berömmeliga
 dygder, utan skatta them för skändeliga
 odygder: jemwål thet goda, som the war-
 de hafwa tillika med eder, hwilka
 ibland

ibland wår Kyrckias ledamöter äro, thet är mycket behageligare för Guds ögon och berömmeligare i Guds Församling; emedan the medelst the jordiska ågodelars besittande, werldsligit anseende, och utwärtens omgånge med the gudlösa, icke låta förleda sig til thet onda: Men J ären nödsakade, igenom armod och nedrigt stånd afhålla Eder ifrån grofwa synder, och ären allena således dygdige, mer af tillfällets brist at giöra thet onda, än af kärlek och nit til then rätta gudachtigheten. Såsom J icke öfswergån i godhet the fromma ibland oss, sansedt then bäste ibland Eder skulle komma i jämnförelsen; så fruchtar jag före, at någre ibland Eder wistande, them J doch erkänner Eder för bröder i trone, äro the aldraogudachtigaste life; thet tör och ske, at the widt öfswergå them i thet onda. Unskjönt J söken med flit at förborga, någras ibland Eder, Gudlösa wäsende; så hafwen J doch ei kunnat förhindra, med mindre, menniskio blodets utgiutelsa genom mord, nästas bedragelse och röfweri medelst

delst stöld, the oskyldigas hädelse genom
 lögn, och flere sådane grofwe,, af några
 ibland Eder, föröfwade synder äro blefne
 vppenbare och kunnige. Wi affsäje lik-
 wäl ingen af Eder hoppet til saligheten,
 utan bedie Gud för Eder bättring. All-
 så begäre wi ock, at J icke för några
 ogudachtigas skul wiljen döma och fördö-
 ma hela vår Församling. För thet an-
 dra, åligger Eder wid fruchtan at blif-
 wa delachtig af främmande synder, rätt-
 sinneligen at betrachta, om thet, til hwil-
 ken Församlings gemenskap J kallade å-
 ren, til och för sig sielft godt eller ondt
 är. Man lofwar och prisar Gud med
 siungande; man hafwer böner, förböner
 och tacksäijelser til Gud; man hörer then
 Aldrahögstas ord föreläsas, förklarad och
 til thes rätta bruk användas; man ser,
 huru barnen medelst dopet warda fram-
 burne til Christum, och man är witne-
 ther wid; man anammar then heliga
 Nattwarden efter Christi instichtelse,
 eller med andacht bewistas thes heliga
 förättning, med mera sådant. Säijer
 mig

mig nu, hwilket stycke är af thessa syn-
 deligit? I warden truongne af sanningen
 at swara: Intet. Hwarföre vnderläs-
 ten I at förrätta sådana sysslor, the ther
 icke allenast äro tillätelige, utan ock blif-
 wa of i then Heliga Skrift uttryckeli-
 gen befallte? Äro sådane närwarande,
 hwilka eljes oordenteligen wandra; så är
 thet doch, hwad utwärtas i Guds hus
 förrättas, i sig sielst godt, och så wida
 fara ock the fromme i the ondas samman-
 waro efter thet goda. Kunde the förste
 Christne, utan at försynda sig, hålla
 måltid med hedningarna, då af afguda-
 offren blef them förefätt, allenast hednin-
 garna ther wid icke hade något affeende
 på afgudars tjenst; huru mycket mera
 kan en Christen utan synd i the ondas
 sammanwaro förrätta thet goda, hwar
 med man Gud tienar. Nu war thet-
 ta Christnom tilstادت och medgifwit, så
 som man trideligen låser i I. Cor. 10: 25,
 26, 27. Således kan ock icke thetta the
 trognas samweten beswåra; Skulle i
 Församlingen finnas skrymtare och sken-
 helis



helige, så hemställe wi thet fördälda
Honom, Som hiertans tanckar och vpsåt
i sinom tid vptäckande, och i liuset fram-
förande warda, och blifwe i medlertid,
efter then utvärtes bekänneisen, enige
med them, hwilka utvärtes Gud rätt
bekänna, oansedt theras hiertan til åfwen-
tyrs icke skulle wara för Gud rättsinnigt.

Skulle någon mig förekomma i För-
samlingen, hwilkenes oordenteliga här tils-
förde lefwerne mig icke wore obekant, så
fördomer jag icke honom obetäncksamt
och kärlekslöst; utan jag hoppas, at han
hafwer befunnit hos sig, Then Heliga
Andas goda regering och styrelse til bät-
tring, hwilken han utan twifwel haf-
wer gifwit rum: och i ett sådant hopp
förenar jag mig med honom i thet go-
da, efter offentelig Gudstiensts utvär-
tes handling, hwar igenom then inwär-
tes plågar befordras. Men wore någon
twårt emot i Kyrckian, som stälte sig på
ett sådant sätt, at man icke annorledes
kunde sluta, än at han wore en bespotta-
re och gudlös menniska, som icke hade
fåta



fattat något uppsät til bättringen, så föres-
nar jag mig wäl med honom, dock icke
så wida, at jag hafwer gemenskap med
honom i thet onda; I medlertid öfwer-
gifwer jag icke Församlingen, utan ta-
ger i acht then heliga handlings stycken,
hwar med the rättfärdige tierna HEr-
ran, och jag således blifwer förbundet
med honom, efter thet är mig obekant,
om icke Then Helige Ande, en sådan i förs-
samlingen warande menniska, ännu war-
der omvändande, och i anseende til thet,
henne af ewigheten hafwer utwalt. Då
hade man icke ringa för syndat sig, såsom
en stält i templet bediande Phariseus, then
ther wille hwar och en Publican, hwilken
här til lesiwari orättfärdighet, affsäija sa-
ligheten. Ty sådant skedde honom then
gången för botfärdigheten skul, at han gief
rättfärdigad hem i sitt hus, oansedt han
ofta tilförene kunnat gå så god ut isrä
templet, som han ther war ingången.
För thet tredie låter jag Eder döma,
om någon ther utinnan kunde sig göra
delachtig af främmande synder, som
lif-

likwål the gudfruchtige i alla tider utan
 något förkränkt samwete giordt; ja, Chri-
 stus Sielf med Sina Lärjungar icke
 hafwer haft betänckande wid at förrät-
 ta jämwål af Guds barn i Nya och Gam-
 la Testamentet utan synd och skuld är
 wärckstält? Öfwerwäger doch i HERN-
 rans fruchtan, at oansedt alle domskur-
 ne, samt ock wisse personer, efter then Le-
 witiska lagen hållas orene ibland Judar-
 na, woro utslutne, ifrån then offenteli-
 ga Gudstiensten, Exod. 12: 43. Lev. 12.
 4, 13, 45. doch finnes ingenstädes i then
 Heliga Skrift, at en rätt sinnig Israelit
 någon tid hafwer afföndrat sig, ifrån
 then offenteliga Gudstiensten, för skrym-
 tares och ogudachtigas skull. Men we-
 derspelet läse wi, om then fromma Da-
 uid, at ändoch han icke hade umgånge-
 med the ogudachtiga, utan hatade the
 ondas Församling, Psal. 26: 4, 5, 6, 7, 8.
 så hafwer han hållit sig, wid then of-
 fenteliga Gudstiensten, Psal. 27: 4. i then
 Israelitiska gemenskapen, ther många
 skenhelige och ogudachtige woro: När
 then

then herren måste fly för sina fiender, war hans innerlige önskan, at han måtte gå med hopenom, och med them wandra i Guds hus, Psal. 42:5. och 43:4. ther doch icke honom war obekant, at merendels af thet Israelitiska folcket then tiden, lefde i herrskande synder, och besökte Gudstiensten af en blott wahnna; ther om then femtonde Psalm witnar, i hwilken han ock en sådan synd straffar. Thet war fuller then Judiske Kyrckian i Prophetens Esaie och följande tider, så förfallen, at hon blifwer liknad wid Soddom och Gomorra, och Herren erkände för så litet godt så wäl theras bön, som offren, Esa. 1:10. 23. Så finne wi likwäl inga vndandragelses spor, at sig någon Prophete, eller eljes en from Israelit therföre ifrån offenteliga Gudstiensten afhållit, så länge then i utwärtens måtto efter then Levitiska Kyrckio-lagen föråttat blef.

I Nya Testamentsens begynnelse, gingo flitigt i Jerusalems tempel, med andra Israeliter, icke allenast, then fromme

me Zacharias, then helige Elisabet, then
 gudfruchtige Simeon, och then andächtis-
 ge Hanna; utan ock wår Frälsare Sielf
 med sina Apostlar och Lärjungar, bl-
 wistade ofta then offenteliga Gudstien-
 sten i Judarnas Församling, som deels
 bestod af skrymtare, deels af ogudachtis-
 ga, Matth. 21: 12, 23. c. 23: 2. Luc. 2:
 41, 49. c. 6: 6, 11. c. 13: 10, 17. Joh. 5. 1,
 c. 6: 59. c. 8: 20. c. 10: 22, 23. I sådana
 heliga fotspår trädde the trogne efter
 Christi himmelsfärd, och gingo med
 then ogudachtiga Judiska hopen, til at
 hålla Gudstiensten i templet, i synago-
 gor, och ther man eljes plågade för heliga
 förättningar skul tilsamman komma,
 Luc. 24: 53. Act. 2: 46. c. 3: 1. c. 5: 20,
 21, 25. c. 16: 13, 16. c. 21: 24, 26, 27. And-
 teligen hafwen I ock at föra Eder til sin-
 nes, at om the ondas närwarelse gör
 the frommas Gudstienst fåfång och för-
 kastelig, så kunnen I, så länge I lefwen,
 ingen Gudstienst med godt samwete bi-
 tråda, ehuruwäl Församlingen må wa-
 ra så liten, som hon någonsin kan. En
 vthom

vthom thet at man kan ingen see i hiertat,
 och altså skulle allena en skrymtares när-
 varo förstöra hela Eder andacht; så kan
 man icke heller förhindra en eller annan,
 som i vpsäteliga synder lefwer, med min-
 dre han ock then utvärtes Gudstiensten
 skulle tillika begå. HERRANS Jesu
 och hans Apostlars gemenskap war gan-
 ska liten; så fans likväl ibland the tolf en
 tiuf och förrådare. Wid Församlingen
 i Rom, war i Pauli tid sådant folck,
 som bekymrade brödernas samweten,
 dömdo emot Guds wilja, och förorsakade
 förargelse med maten, Rom. 14: 1, 10,
 13, 15, 20, 21. Doch finne wi icke, at A-
 postelen för sådanas skul förbödd Christ-
 nom then offenteliga Gudstiensts besök-
 ning; men har förmante fast mycket me-
 ra, at the skulle hafwa vpsående på them,
 som åstad kommo twist, c. 16: 17. och
 sådant affkassa. Huru mycket ondt fans
 icke wid then Christeliga Församlingen
 i Corintho, ther war tråtor, kif och
 twedracht, 1. Cor. 1: 11. c. 3: 3. öfwer ti-
 meliga ting för hednist domstol, c. 6: 1. seq.

fros

frossande och drickande, i ställe för HEr-
 rans Mattwards anammelse, c. 11: 21.
 med flera herrskande synder: doch lik-
 wäl afrådde icke then helige Paulus the
 rått sinniga, at gå i Gudstiensten ther så-
 dane synder infunno sig. Så war
 ock bestaffat med the första Christna i Ga-
 latia, Philippis och Thesalonica, Gal. I:
 6, 7. c. 2: 4, 5, 14, c. 3: 1. c. 4: 9, 10, 11, 19,
 20, c. 5: 4, 7, 8, 9, 15. Philip. 3: 18, 19.
 2. Thefl. 3: 11. doch war thet icke therföre
 efterlåtit, mycket mindre befalt, at vte-
 blifwa ifrå Församlingen och then offen-
 teliga Gudstiensten. Wid församlin-
 gen i Epheso, Smyrnen, Pergamon,
 Thyatira, Sarden, Philadelphia och
 Laodicea, hwilka warda ansedde, lika
 såsom andra Christeliga Församlingars
 afmålningar, funnes många, the ther
 hade öfvergifwit then första kärleken;
 många, som höllo sig til then skadeliga
 Nicolaiters lära; många, som bedrefwo
 horeri, och äto af afguda-offer; många,
 som hade namn at the lesde, men woro
 doch döde. Men therföre skulle the icke
 vnder

vnderlåta then offentliga Församlingen
 til HERRANS tjenst. Såsom thet nu
 således varit af begynnelsen, så warder
 thet ock blifwande alt in til werldenes ända.
 Så måste få nödwändig följa, at
 om efter eder mening, the frommas och
 ondass utwärtas Kyrckio-gemenskap,
 gör en rättfärdig Christen delachtig af
 främmande synder; så warder J aldrig
 i theenna werlden kunnande hålla Eder til
 en offentlig Gudstienst, hwilken Församlingenes
 öfvergiftwelse skulle sträfwa,
 så wäl emot the otrognas plicht och skyldig-
 het, som emot the heliga Guds barnas Ex-
 empel. Ach, therföre, Allrafäraste Wän-
 ner, kommer åter til oss: Går med oss
 in i Guds hus portar med tackande, uti
 Hans gårdar med lofwande, Psal. 100:4.
 Kommer, låter oss tilbedia, och knåböija
 och nederfalla för HERANOM, Then oss
 gjordt hafwer: Ty Han är wår Gud,
 och wi Hans fosterfolck, och Hans häns-
 ders får. J dag om J hören Eder trog-
 gen herdes röst, så förstöcker icke Eder hiers-
 ta, Psal. 95:5, 6, 7. Så warder J ges-
 nom



nom en sådan lydna, Edra samweten
 grundeligen til frids ställande, och andra
 ther til förmående, at the gudomeliga
 förordningars, samt then allmänna Christe-
 liga Kyrckias öfliga bruks öfwerwägande,
 måste af Eder högre skattas, än felachtig-
 ge menniskiors mening, och Eder egen
 wilja. Thet kan Eder gifwa större lust
 och förnöijelse, då J följien Christi fot-
 spor, som hafwer lämnat Eder efterdö-
 melse at med flit besökia Guds hus, än
 at J råttan Eder efter någras sinnen, som
 framfara efter theras eget wahl och godts
 sinnande. Ären J icke skyldige at bekän-
 na J Esu med munnen, och thet offente-
 ligen, at J Honom såsom Eder Frälsare
 tilbedien; hwar kan thet då härligare och
 bättre ske, än i the trognas Församling?
 Huru nödig är öf allom styrckia i tron
 kärlek och tålmod, en sådan styrckia och
 stadfastelse, hafwer wi genom Kyrckies
 Församlings andächtiga besökning. Then
 försäkra, at wår bön i alt wårt åliggian-
 de kommer för Gud, måste i nödenes
 tid gifwa öf en stor frögd och hugnad:

Nu kallar then sanfärdige Guden Sielf,
 Kyrckian ett bönehus, både i Gamla
 och i Nya Testamentet, Esa 56: 7.
 Matth. 21: 13. Luc. 19: 46. försäkras
 des ther med, at en trogen bön är
 honom högeligen kär; doch ingenstä-
 des behageligare, än på then orten,
 som til Hans åhra förnämligast hel-
 gat är, och ther Hans Namn warder
 i the heligas Församling, med sam-
 manfattade själens och kroppsens krafter
 (hvilka bägge Gudi tilhöra) anro-
 pad och prisad. Skal H:R:n wa-
 ra Eder Herde, at Han föder Eder
 på en grön ång, och förer Eder til
 friskt watten, på thet Edra själar må-
 te blifwa wedergweckte; så måsten I
 och såsom fåren, låta Eder föras och
 ledas i Hans hus, ther Han of med
 Sitt ord, som är lifsens bröd och
 watten, spisar och wedergwecker. Edra
 utur hedendomen kallade Förfäder in-
 stälte sig ock med frögd och lust, säjan-
 des: Kommer / och låter of gå vp
 på H:Rrans berg, til Jacobs
 Guds



Guds hus, at Han lærer oss Si-
 na wagar, och wi wandrom på
 Hans stigar, Esa. 27. I wiljen
 gierna hafwa wälsignelsen af Gudi,
 och tilwårten i alt godt; men HEr-
 ren läfwar then förnämligast ther,
 hwarest Församligen plågar tillsam-
 man komma at tjena Honom: ty på
 hwad rum, säger Gud / Jag stich-
 tar Mins Namns åminnelse, ther
 wil Jag komma til dig, och wäl-
 signa dig, Exod. 20: 24. Wi äre
 skyldige låta vårt lius lysa för mennis-
 skiomen, at the måga se våra goda
 gierningar, och prisa vår Fader, Som
 är i himmelen, Matth. 5: 16. Men thet
 ta sker icke, om man i litet antal, utom
 trångiande nöd, vndantagandes sig i en
 skylta hus, samt innom tilslutna och wäl-
 förwarada dörrar och betäckta fönster, the
 heliga syffor förrättar. Thet må wäl
 heta, at antända ett lius, men sättia
 thet vnder ena skeppo, och icke på lius-
 fastakanom, at thet ei må alla vplys-
 sa. I talen mycket om vår nästas kär-
 lef,



lek, och om vår plicht, och ther efter
 at vpybyggia hwar andra i thet goda;
 Men är thet kärlek, heter thet vpybyggelse,
 när jag förlåter Församlingen, dö-
 mer min broder, och gifwer anstöt
 them swagom? Wi wandre tå tilbör-
 ligen i vår kallelse, tå wi med alla öds-
 miuf och sachtmodighet, med tåla-
 mod vndraga then ene then andra i kär-
 lekenom, winläggandes at hålla An-
 dans enighet, genom Fridsens band,
 Eph 4: 1, 2, 3. Tå warder fridsens och
 kärleksens Gud med eder. Hwillet
 Eder i HERNANOM hierteligen anönskar,
 igenom kallande til HERANS hus,
 Eder Kropps och Siäls frid i kärle-
 kenom.

Sökiande Herde.

HENRIC LUDOLF BENTHEM.

Thet Gemte

Herde = Brevvet

Mine i Christo Å skelige Wänner.

Sedan Konungen och Propheten David war försäkrad, at Herren war hans herde, så gjorde han thet trösteliga slutet, at thet icke kunde honom, såsom hans får, til then utvärtes menniskios nåring och uppehälle något fela. Herren är min herde, lyda thenna fromma Konungens ord, Psal. 23: 1, 2, 3. mig skal intet fattas, Han föder mig på en grön ång; och förer mig til friskt watn. Han wedergwecker mina siäl.

Min hiertelige åstundan är, at J, å skelige Wänner, här af kunden berömma Eder, men tå J icke låten Eder, på en grön ång födas, til friskt watn föras och anledas, samt Edra siälur wedergweckias; så tryter Eder Christi fårs andelige nåring, och följachteligen, så är icke

HEN



HERRN Eder Herde. Dansedt I icke wiljen en sådan brist tilstå och wederkänna, utan fast mera säien: Jag är rik och hafwer nog, och behöfwer intet; så kunnen I likwål weta, at I ären elände / jämmerlige, fattige, blinde, och nakne / Apoc. 3: 17. om I nu wiljen allenast något litet utslå, och å sido sättia Eder fattada inbilning, och thet i HERRANS fruchtande, och med sanningen begiärligit sinne flitigt öfwerwäga, hwad i mina til Eder afgångna bref tydeligen förestålt är. Emedan af thet som för är skrifwit, är utan twifwel liussligen kunnigt, at för Eder egen skul måste Eder thet hålsosamma betet sela, så I icke allenast the herdar lasten och försmåden, och theras ledande icke följien, hwilka doch öfwerste Herden, Christus IESUS hafwer satt at föda Sin Församling; utan ock medelst Församlingenes och ofsenteliga Gudstienstens vndwikelse, och then heliga döpelless ringa achtande, then gröna ängen och thet friska watnet, hwar igenom våra själar blifwa wederaueckte,



beständigt och haltstarrigt vndanfly; altså
 wil jag och i thetta breswret Eder klarli-
 gen wisa, huru J utan någon trångan-
 de nöd, Eder egenteligt beröfwen then
 spis och dryck, som then wise och gode
 Guden, Sina får til en andelig näring
 hafwer förordnat. HERRN efter Sin
 stora barmhertighet låte Edra ögon och
 öron öpnade warda, på thet när Chris-
 tus then gode Herden, til Eder ropar:
 Kommer, äter och dricker / J då sä-
 som willige och lydige får, Hans röst
 ändteligen hören, och Honom följien, och
 således med Hans döds förkunmande i
 then heliga Mattwarden thenna Herde-
 troheten wärkeligen nyttia mågen, då
 Han säger, Joh. 10: 15. Jag låter
Mitt lif för fåren. Anskiönt jag All-
 skelige Wänner, til åfwentyrs i thet tres-
 die Herde-Breswret, thet samma som J
 plågen ursächta Eder med, hafwer ans-
 fördt, för hwad orsak J thet heliga alta-
 rens Sacraments nyttiande, i några åhrs
 tid hafwen tillbaka satt; så måste jag
 doch likwål, sådana Edra förmenta skäl
 här

här vprepa: emedan man theras nogare vundersökning, i anseende til andra betrachters och föreställningars mellan kommande, måste här tils vtställa. Består altså thet J plågen invånda i följande, nemligen at J säijen: HERRans Nattwards bruk, såsom ett medel til saligheten, är ingenstädes af Gudi befalt; thenna tids Församling består icke af rätta Christi lemmar, utan af många onda; med sådana kunne wi icke gå til HERRans bord, och hafwa gemenskap med them, på thet wi icke måge giöra oss delachtiga af theras synder, och således dragga öfwer oss jemväl theras plågor; Wi hafwe icke befunnit hos oss i förra tider, af thenna Nattwarden någon värckan och nytta til våra själar, ei heller rönt någon frucht hos andra, hwilka än hos Eder ståndigt betiena sig af samma ceremonie; Man måste ju hafwa hunger och törst efter en sådan spis och dryck, om man them skal nyttia, men sådant befinna wi icke än hos oss. J medlertid felas dock icke hos oss, then helige Natt-

wardens nyttjande, ty wi hålla honom dageligen med HERRAN Christo.

Låt oss nu, älskelige Bänner, lägga thessa föregifna orsaker i helgedomens vågessål, och i HERRANS fruchtan undersökia, om the äro af then wiktighet, at J, i anseende til them, kunnen Eder ifrå then heliga Nattwarden, med godt samwete afhålla. Först säijen J, at Nattwardsens bruk såsom til saligheten nödwändig medel, är ingenstädes af Guds befalt. Men om jag här på swarar, at thetta inkast är emot bättre wetande, eller af en grof enfaldighet, så giör jag Eder ingen orätt. Wår HERRE JESUS Christus hafwer ju then heliga Nattwarden instichtat, och befalt Sina Lärjungar: Tager, äter, dricker, giörer thet / Matth. 26: 26. 27. Marc. 14: 22. Luc. 22: 19. Skulle then wise och barmhertige Frålsaren them trognom något förordna, som icke wore nyttigt och nödigt til wår salighets befordring? Sådant kommer icke öfwerens med Hans wisheit och godhet. At thetta Sacraments bruk,



bruk, är icke allenast Lärjungomen then tiden föreskrifwen, utan warder jämwäl af the trogna, in til werldenes ända fördrat, hwilket ganska tydeligen ther af lyser: at Frälsaren icke allenast första Sacraments instichtelse sagt: Thetta görer til Min åminnelse / Luc. 22: 19. och at alle Christine i alla tider hafwa befalning af Guds Anda, tänckia på JESUM Christum, 2. Tim. 2: 8. utan och then helige Paulus hafwer thet vndfådt af HERRANOM, som' han them trognom i Corintho, om then heliga Mattwardens hållande gifwit, 1. Cor. 11. 23. Ty han föreställer, at HERRAN JESUS Christus hafwer sagt wid bröddets utdelande: v. 25. 26. Tager / äter, görer thet til Min åminnelse / och wid kalkens utdelande: Görer thet / å ofra J dricken, til Min åminnelse / ty så ofra J äten af thetta bröd, och dricken af thenna kalk, skolen J förkunna HERANS död / til thes Samkommer: Betäncker doch, at Christus wil, at hans af kärleks drift, för oss ut-

ståndne döds åminnelse, medelst Matt-
 wardens nyttjande måtte prisas. Then
 nu icke på sådant sätt prisar, han förach-
 tar then samma och Jesu kärlek, hwar af
 sådant härkommer och flyter; i thet han
 medlet förachtar, hwar igenom en sådan
 Guds wålgjerning skulle af honom be-
 römd warda. Så befaller ock then helige
 Paulus, utan at allena inifråncka then tis-
 den, öfwer alt och i gemen: **Menis-
 skian** pröfwe sig sielfwa, och äte så af
 thetta brödet / och dricke af thenna
 ka cken, I. Cor. 11:28. Then som icke
 af alt thetta erkänner, at en befallning til
 then heliga Mattwardens bruk, af Gudi
 gifwen är; så måste antingen hans för-
 stånd honom vara betagit, eller måste
 han eljes vara arg och ond, at han nek-
 thet, som är så liust som solen om klara
 middagen i sitt fulla sken. Sannerligen,
 then förste Apostoliske Kyrckian bekände
 thenna gudomeliga befallnings sanning
 och ofelbarhet: ty thet heter **A. 2: 22.**
 The (Christne) blefwo stadigst stån-
 dande uti Apostlarnas lärdom, och
 i de's

i delachtighet / och i bröds brytelse,
 och i böner. Och åter v. 46. Hwar dag
 woro the stadiggt och endrächteliga
 i templet ; och bruto bröd här och
 ther i husen. Yttermera : På en Sab-
 bath / då Lärjungarna kommo til-
 san mans , til at bryta brödet , hade
 Paulus ett tal för them / Act. 20: 7.
 Så kunde jag ock af Ignatii, Justini Mar-
 tyris, Tertulliani, Cypriani, och andra
 Kyrckio=Lärares Skrifter bewisa , at
 then heliga Mattwards förordning , är
 såsom en gudomelig befallning , til alla
 Christna , the sig pröfwa kunna , alltid
 och af alla trogna vptagen, och i så måtto
 heligen betrachtad , om thetta ett sändes-
 brefs förefatte skranckor , en sådan wid-
 lyftighet tåla wille. Dansedt thetta kun-
 de wara nog , för ett sinne , som icke är
 tråtsamt , sådan Sacraments bruks
 nödwändighet at wedertaga och bekän-
 na ; så wil jag likwål beflita mig om ,
 at stadfästa then samma med förläggian-
 de, thet som någre ibland Eder, hafwa ta-
 git sig frihet och dristighet ther emot at



inwånda. I säien: The orden, til thes Han kommer / handla om Christi andeliga tilkomst, och gudomeliga intaslande i menniskiones siäl; warande thet med beteknat, at Nattwarden är förordnat för the swaga i trone, och the thet an äro fökligen sinnade, som the Corinthier woro, 1. Cor. 11:21. til thes Christus med Sin helgande och styrckiande Andra til them kommer.

Men, Mine Wänner, sådane Eder infållen äro utan någon grund: ty thetta ordasåttet, til thes Han kommer / war hes the Corinthier ganska wål bekant at thet med beteknas Christi annalkande til domen, som kan ses 1. Cor. 4:5, och 15:23. Så war ock then helige Nattwarden icke infatt och förordnat för the föttligen sinnade, hwilka skulle sig thet ifrån afhålla, v. 23. utan för sådana som sig kunde pröfwa, v. 28 och döma, v. 32. Thet woro fuller i Corintho föklige, 1. Cor. 3:3. Men om the öfrige wittnar doch Apostelen, at the woro förståndige / 1. Cor. 10:15. I all stycker

ker rike i tron och ordom, 2. Cor. 8: 7. Then helige Nattwarden war förordnad icke allenast them swagom, utan ock them som äro starcke i tron. Så lyder thet, dricker här af alle: Alle I som Christi äminnelse högtachten, ibland hwilka förnämligast äro starcke, the ther bäst HErrans död förkunna, och sig pröfwa kunna. I lika måtto vphäfwet icke then andelige Christi ankomsst i en trogen siäl, then heliga Nattwards bruk: ty i Apostilarnas hiertan war wäl tilförene Trälsaren inkommen, förre än han then heliga Nattwarden instichtade, och gjorde them ther af delachtiga. Så war Han ock utan twifwel, i andelig måtto, hos the Corinthier inkommen, förre än Han genom Paulum thetta Sacramentet förordnade, som är at se i Cor. 1 5. och jämwäl af följande.

Ther emot inwänden I widare sälesdes: Paulus hafwer om HErrans Nattward i anseende til misbruket, med then lekameliga måltiden för besynnerliga orsaker skul til the Corinthier skrifwit Wore thet

thet en allmän befallning, så hade han ock om thetta skrifwit til the Romare, Galater, Epheser samt andra församlingar, hwilket likwål icke är skedt: Warandes thet märckeligt, at ibland the stycken, hwilka i thet Apostoliska mötet och församlingen i Jerusalem, Act. 15: 20, 28, 29. som nödwändigst skulle hållas är tilkänna gifwit; Men om HERRans Mattwards begående finnes thet icke.

Här på tienar til swar: HERRans bön (Fader vår) finnes icke hos Evangelisten Johannem ei eller i Pauli bref, utan allenast hos Mattheum och Lucam, och thet af en besynnerlig anledning; emedan Lärjungarna begiärade vnder rättelse af Frålsaren om bönen, hwar til skrymtare ibland Judar och mångtalige ibland hedningar gifwer them tilfålle, Matth. 6: 5, 7, 8. Luc. 11: 1. skulle då the trogne i Corintho, och på andra orter, icke wara förbundne at lära och bruka HERRans bön? Ehen tids kyrckiones lemman i Corintho, kunde icke les wa til thes HERRen wille komma, til at hålla



Hålla domen. Så måste då then öfrige
Församlingen jämväl ther med blif-
wa förstådt, och thesas efterkommande
inlutne warda. Apostelen lärer thet
vttryckeligen, när han i begynnelsen af
thetta förra brefwet til the Corinthier,
ther i then läran om then heliga Nattwar-
den införd är, således skrifwer: Guds
Församling som är i Corintho, them
heligom samt med allom them, som
åkalla wårs HERAs Jesu Christi
Namn uti hwart och ett rum, the-
sas och wårt, 1. Cor. 1: 2.

Men at icke ibland Apostlarnas För-
samlings i Jerusalems handlingar, then he-
lige Nattwarden är införd, såsom nöds-
wändigst stycke, thet kommer icke ther af,
såsom thennes noga behållande icke skulle
angå alla Christna: utan, emedan om
HERAs Nattward intet twifwels-
mål, war ytkommit, således behöfdes
icke heller här om något skärskådande och
afgiörande.

En thetta Sacrament war långt
tilförene förordnat, jemwäl såsom nöds-
wän-



wändigt af alla antagit, och genom thes
 enhålliga bruk, i alla Församlingar
 stadfast. Om elies thet onda icke skulle
 undwikas, och thet goda befrämjas, än
 hwad wid then Apostoliska sammankom-
 sten icke uttryckeligen är antingen förbu-
 dit och befalt wordet; så woro följande,
 at en Christen stodo wäl fritt sin nästa
 beståla och belüga, och honom wore ef-
 terlätit, Guds gudomeliga Namns hel-
 gelse, och kärleken med goda gierningar
 emot the nödlidande, at underlåta och til-
 baka sättia: efter thestades om alt thetta
 icke thet ringesta är afhandlat och påmint.

Äf lika ofast grund är thet som 3 slutet,
 at then helige Mattwarden är icke Christ-
 nom befalt: ty Paulus säger Rom. 14: 17.
 Guds rike är icke mat eller dryck;
 och åter Col. 2: 16. så låter nu ingen giöra
 Eder samwet öfwer mat eller dryck /
 Om icke någre af Eder hade mig sielf
 thenna inwändningen förestält, så hade
 jag aldrig kunnat tro, at ett så groft ö-
 förstånd och blindhet i then heliga Skrifts
 kundskap skulle låta finna sig hos Eder,
 som

som doch J Eder inbillen, och för andra berömmen om vplysning i andeliga saker. Ty i ingenthera af Pauli anförda språk angår HERRANS Mattward, thet är hwar och en opartiff så lätt at fatta och sluta, såsom en begynnare i räknekonsten kan weta, at tre gånger tre giöra icke tolf, utan nije. Hwar och en som thet föresgående med the följande jämnförer, hwilket man i Skriftenes förklarung giöra bör, warder ganska lätt seende, at Apostelen i breswet til the Romare, talar om ett sådant åtande och drickande, hwar öfwer Gud Israeliterna i Gamla Testamentet en wiß lag gifwit hade. Dan sedt the trogne i Nya Förbundet ifrå thes obmgängeliga efterlesnad frälste woro; så wil Paulus likwäl, at the Christne i en sådan frihets bruk, skulle sig warsammeligen bete, och the starcke skulle icke gifwa them swagom någon anstöt. Emedan saligheten icke hängde ther wid, om man thet eller thetta köttet icke äto, eller, om man nyttjande en eller annan ort, eller ock, om man drucko eller icke drucko,

So af thetta eller något annat kåril. En sådan åtskildnad war fuller förr i Guds Kyrckia, men nu blef then vphåfwen.

Hwad angår thet språket / som är til the Colosser, så är thet liksåledes klart, at thet icke handlar, om thet Sacramenterliga åtande och drickande, som sker wid Herrans Mattward, utan hafwer sitt affeende, hwad Gudomen efter then Ceremonialiska lagen til spisning war förbudit, v. 21. ther wid woro likwål the Christne icke förbundne, sedan Christus ifrå then Ceremonialiska lagens hållande, således the trogna, såsom entledigade ifrån en sådan tuchtmåstare hade befriat, v. 15. at the skulle å nyo ställa sig vnder thet Mosaiska okets tienst och lydno, och giöra sig samwete öfwer mat och dryck; hwilket som Apostelen sätter strax här wid, är stuggen af thet som tilkommande war / men Kroppen self är i Christo.

Men nu är tid, at wi skride til then andra orsakens öfwerwågande, hwilken J tagen och lånen Eder, af vår Församlings tilstånd. Hon, sågen J, består icke



icke af rätta Christi lemmar, utan af onys-
födda och gudlösa, med hwilka J icke kun-
nen then H. Rattwarden begå, och hafwa
med them gemenskap, ty J kunnen ther ige-
nom giöra Eder delachtiga af thetas syns-
der, och på synden följande wålförtienta
straff. At J, Allskelige Wänner, icke obe-
täncksamt löpen til HErrans bord, utan
använden åhoga och sorg, i anseendetil
wärdigt nyttjande och rättsinningt pröfs-
wande, sådant är så mycket mindre at på-
talas och straffas, som thet är så mycket
mera at berömmas, och billigt androm til
estersyn och efterfölgd ställas. Men doch,
om man thesmedelst wille aldeles låta sig
beständigt bewefas, at afhålla sig ifrå
then H. Rattwarden, så wore then icke nå-
gon helig sorgfällighet, til någon påfors-
drad eller åskad pröfning, utan fast mera
en förwandling i en trälachtig fruchtan,
hwilken ett Guds barn åfwen så oanstån-
dig är, som en grundlös förmåtenhet:
ty på sådant sätt skulle man ju handla
emot wår käreste Frålsares afseende,
hwilken thenna nåde-måltiden hafwer in-
satt

fatt, icke til en snara för samweteten, och til våra sjäalars börda, utan til Sin försonande pinos trösteliga åminnelse, på thet wi måge wara försäkrade om Guds nåde och Hans kärlek. Ser förthenskul Eder wäl före, at J icke med Eder skuld, måtte blifwa like en tienare, som införes hos Mattheum cap. 25: 18, 24, 30. hwilken efter han wiste thet, at hans herre war en strånger man, och thes för fruchtade för honom, at han thet anförtrodda goda icke tilböriligen och nytteligen brukade, utan platt afhölt sig ifrå thes förfråande, in til thes Herren kom. Swar med han sig icke ringa försyndade, och en swårj dom sig öfwer halsen tilskyndade. Alt thet samma icke må jämwäl Eder med tiden drabba, så wil jag beflita mig, en sådan ursächnings ofog och obillighet, then J menen wara hufwudsgrunden, eller förnämsta skålet, något omständeligen wisa, och til then åndan först föreställer Eder i wisa saker, en sådan beswårelses ogrund, och sedan swara på thet, som J menen wara Eder sak til styrckia.

Ther

Therefore låter jag Eder at öfwerwå-
 ga. 1. Om thet icke är ganska märckeli-
 gen handlat; emot sanningen och kärleken,
 at J Eder fram för andra berömmen, och
 at J Edert sällskap och Anhang hållen
 för helgon, samt vnderstån Eder kalla och
 skälla vår Församling för oren och gud-
 lös. Låt så wara, at J alle ären så
 fromme och helige, som J föregifwen, at
 endaste en ibland Eder emot tijo af vår
 Församling kunde nämnas, hwilken J i
 Guds wiljasgrundeliga kundskap och öf-
 skrymtad Gudsfruchtan widt föredragen.
 Således hafwer vår Församlings be-
 flagelige ohelighet ingen annan grund,
 än blott thet, at J Eder sielfwa högt ach-
 ten; sådanes egenkap är, at the förachta
 andra: ther jämte handlen J ock twärt
 emot Edert bättre, wetande, at J dristen
 Eder föregifwa, thet hwar och en ibland
 öf warder utan åtskillnad tillåten at gå
 til Herrens bord; ty thet kan icke Eder
 wara obekant, at man anwänder här
 wid all sorgfällighet och flit, så wida
 närwarande tids tilstånd tillåta wil. Thet
 war



warder ju ingen tilstادت at tråda här til, som icke hafwer kundskap at prófwa sig sielf. Til then ändan warder ungdomen bittida i sina spåda åhr, hållen wid Scholor, och i then offenteliga Cathechismi låra vnderwist: sedan när the wilja första gången communicera, blifwa the af Lärarena i hela Fastelags tiden med vnderwisningar och förmaningar beredde.

Thet warder och icke allenast ofta i Predikningarna förestält, hwad för nytta, then heliga Nattwardens wärdige anammelse med sig hafwer; utan här til äro förnämligast inrättade bot och bättrings samtal, hwilka hwar Söndags morgon i Confitenternas närvaro offenteliga här städes håldne blifwa. Skrifte= Fadren beslitar sig, sådant hos hwar och en i synnerhet til Skrift och aflösning gående at tillämpa, så wisda hvars och ens tilstånd fordrar och beskant är. Ingom warder Guds nåde förkunnat, och tilträde til thenna heliga måltiden tilstادت, then icke tilförene hafwer gifwit tilkänna, sin ånger och ruelse öfwer

wer begångna synder, och låfswat at bättra sig. Men the som lefwa i vppenbara fiendskap och andra herrskande synder, blifwa förwistne och tillbaka drefne, om the icke sådan ogudachtighet afstå. Och dannedt somlige til åfrentyrs falskeligen utlåfwa bättring, så måste likwål en Christi tienare, therföre En, som sig botfärdig angifwer, ei förskiuta, emedan han icke kan se til hiertat, och then samma then gången hålla för rättfönnig, hwilken Gud omwändelens nåd låtit wederfaras. Phariseen hade fuller sedt Publican, om hwilket förmåles hos Lucam i thet 18 capitlet, ofta gå i templet utan bättring, så gicf han likwål then sidsta gången honom alt för när. Om nu någon såsom en botfärdig sig framställer, hwi skulle wi då vara hårdare än Gud Sielfwer är, Som syndare, the ther sig omwända, åter igen antager? Wi skole ju efter Guds exempel förlåta siuttio sinom siu gånger, them som synda emot oss, Matth. 18: 22.

För thet 2. hafwen I wål at öfwerwåga



wåga at ingenstådes i then heliga Skrift
 är befalt, thet en Communicant måste be-
 fymra sig om andras wårdighet eller o-
 wårdighet. Thet heter; Menniskan
 pröfwe sig sieif, och sedan åte af thet-
 ta brödet, och så vidare. Och icke at
 han en annan pröfwa måste. I then Co-
 rinthiska Församlingen woro ganska mån-
 ge fundne, hwilkas Christendom icke ens
 bestod i en ärbar wandel, mycket mindre
 i ett rått sinnigt wåsende; doch likwål fin-
 ne wi icke, at then, så ifrige som wise
 Paulus, tå han öfwer Nattwardens
 misbruk flagar, straffar them, at the
 hade tillbaka satt hwar annars pröfwan-
 de, om the woro wårdige eller owårdige.
 At then ena förmanar then andra, är wår
 plicht och skyldighet; men icke at vnder-
 söka en eller annans wårdighet eller owår-
 dighet. Thet är wisserlig en straffwår-
 dig förwetenhet, tå någon, som ther til
 är icke kallad, ei heller för sitt åmbete skul-
 thet bör göra, således dömer en annan,
 at han sig ifrån honom, såsom ifrån en
 oren och förkastad, aldeles afföndrar,
 och

och för hans skul vndandraget sig, at begå H. Erans Mattward.

Ho hafwer doch gifwit Eder macht, at I så högmodeligen sättien Eder öfwer hela Församlingen, och dristen Eder döma alla andra, såsom omvärdiga Communicanter, the ther icke Eder twedracht och kätteriska wäsende sig låta behaga? Om icke thet är at tråda i ens annas ämbete, I. Pet. 4: 15. wet jag icke hwad få en sådan lastare är. Wid thet befalta sielf pröfwande wärcket, warder hwar och en af Eder hos sig sinnande, så mycket med sig sielf at göra, så at han ther wid wäl må glömma andra. Ty thet som går til sig sielf, warder genom sin egen synds elände, så nederlagen, at han icke vnderstår sig, med högmödig andras dömande, förhäfwa sig öfwer sin nästa. Then som så harmgirig är, at han then andras felande fiätt så slitigt omringar och efterspör, och ther på sina förtal sökiande ögon hwaft och fast spårar, en sådan kan icke tilb örligen använda en behörig sorgfällighet i thet pröfwandet,



som honom borde ställa i och hos sig
 sielf; utan blifwer stält och vplåster i sitt
 eget sinne: hwilket honom gör så owar-
 dig, til then heliga Nattwardens hälso-
 samma nyttjande, som then andras fel
 göra, them han på honom märckt, och
 belagt honom med omdömen. Hwar
 och en sope för sin egen dörr, så warder
 thet på alla sidor rent.

Til thet 3 gifwer jag Eder at be-
 tänckia, om thet kan wara trovärdigt,
 at Gud skulle fordra af Sina omögeli-
 ga ting, ther the eljes wilja blifwa war-
 dige gäster wid thenna heliga målti-
 den: Thet är icke at förmoda. I läggen
 icke allenast på Guds barn en ganska swår
 börda, utan I beswären ock Eder egna
 samweten med en sådan plicht, thet the
 och I kunna omögeligen fullfölja, tå I
 fordren och påstån, at man med ingen
 annan bör communicera, än then man
 säkert wet wara wärdig: ty på sådant
 sätt, måste man om hwar och en, som
 sig til Församlingen håller, hafwa then
 nogaste kundskap, icke allenast, hurudant
 les



lefwerne han förer, hwilket dock på folck-
rika orter, ther man minsta delen icke ens
til ansigtet känner, är omöjeligit; utan
ock huru han är inwärtens sinnader, och
hwad tanckar han hos sig hyser: hwil-
ken kundskap hafwer Han allena Sig
förehållit, Som pröfwat hiertan och
niurarna. Ja, om thenne Eder mening
skulle fatta stånd, så måsten J icke alle-
nast känna thenna Församlings tilstånd,
utan ock noga skärskåda alla Församlin-
gar i then hela Christna werlden; efter så-
som alle Församlingar giöra en Kyrckia,
hwilka til orterna äro åtskilde, doch lik-
wål äro the icke affskilde til wäsendet; om
nu eder inbilning och mening wore fast,
så wordo ther på följande, at tå någon
owårdig på en annan ort anammade
Mattwarden, så skulle war församlings
Communicanter stå i fahran och blifwa
owärdige. Men doch, om thet wore så,
at J icke haden at bekymra Eder, om an-
dra Församlingars lemmars wärdighet,
som J ock wärfkeligen icke hafwer; så wil
jag doch gierna af Eder blifwa vnder-



rättad, om en som så enfaldig är, at han näppligen förmår sig sielf pröfwa, then före går owärdeligen til then heliga Rattswarden, at han icke andras owärdighet känner, eller i fall at han hade någon misstäncka om några, är doch så blödig, at han icke förthenksul wil afföndra sig, och the andra röija och för orena förklara? Men ther emot, om en eller annan, som hafwer ringa af grundelig kundskap i andelig ting, doch mycken inbilning af guddommelig wisshet, och är af stor kynnighet eller beskäftighet, som Separatisterna gemenligen äro; jag säger, om en sådan låto märckia sig, at han wiste, thenna eller någon annan vara owärdig, skulle man en sådan owärdig förklara för oren, och honom förhindra ifrån Hertzans Rattward, eller om han icke wille låta afwisa sig, utan twärt emot skulle hålla sin domare owärdig (ty efter Eder förmenta andeliga Presterskaps rätt, hafwa i andeliga saker, så wäl Hans som Guds lika mycket at säija) skulle nu hela then öfrige Församlingen, för en sådan

hal

halstarrig skul, ifrå thetta Sacramen-
 tets bruk sig aldeles afhålla? eller ock
 om En som wore förklarad för owardig,
 skulle bringa sig ett anhang, och hela
 Församlingen fördelte sig i twänne ho-
 par, och then ene skulle sättia then andra
 i bann, som man margfalliga Exempel
 hafwer af edra wederlikar i Engeland
 och Holland; hwem skulle då vara do-
 mare? och när hwar af sådana partien,
 then ena gången så gjorde, ock then skilde
 hopen sammaledes en annan gång; Hwad
 menen I ther af skulle blifwa? Wiffers-
 ligen, om thet på hwar och en Församlingens
 lems dom skulle ankomma, hwil-
 ken wore then heliga Nattwarden wår-
 dig eller icke, så måste en stor oenighet
 och förvirring förestå, ther med Babel
 blefwo vprättat, hwar om I eljes wid
 wår Församlings förtal, plågen så
 mycket swaka: ty då then helige Natt-
 warden borde vara en kärleks måltid,
 som Församlingenes gemenskap håller til-
 hupa; så warder then af Eder nödwändi-
 ge håldne skiljachtigheten i anseende til-

the owårdiga, Församlingen i stadigwä-
rande oro ställande.

The ömme och bekymmersamme skulle
fruchta sig, om the icke til äfventyrs med
the owårdiga owetandes vndfått Matt-
warden, och således medelst mistäncka
försynda sig emot sin nästa. Och åter
the som större mod och mera dristighet
hafwa, skulle them, hwilka the efter sina
sinnes böijelse och begrep hålla för owår-
diga, straxt utsluta, och sig ifrå them
afföndra. Men the som för owårdiga
äro skattande, skulle sättia sig emot, och
med theas medhållares bi- och sam-
manträde, förklara the andra för owår-
diga Kunnen I enfaldige doch icke se och
märckia, at sådant skulle wara beqwäm-
ligaste medel Christi Kyrckia at förwirra
och förswaga, the trogna til bedröfwelse,
the swaga til förargelse, och motståndarom
blefwo gifwit tilfälle at bespotta; såle-
des måste alt gå omkull och öfwerända.
Om thet ändteligen wore så, at thet stode
hwarjom och enom fritt, at döma om
the andras wårdighet, samt ibland Com-
munis

municanterna woro wärckeligen någre
 tilfinnandes owärdige; så följer doch icke
 ther af, at I kunnen Eder hålla ifrån Sa-
 cramentet. **I** I hafwen.

Til thet 4. granneligen at märckia, at
 ihela then heliga Skrift finnes icke ord,
 som förbiuder the wärdiga i en gemenskap
 vndfå then heliga Nattwarden med the
 owärdiga; the språken och ställen, hwilka
 I ther emot af Guds ord plågen andras-
 ga, handla ingalunda ther om, sådant
 skal tydeligen blifwa Eder widare fram-
 deles anwist. Then helige Paulus hade
 haft ett godt och beqwärligit tilfålle, at
 gifwa sådan lärdom om owärdiga Med-
 Communicanters vndwikelse, tå han til
 the Corinthier skref, emedan en tå för-
 handen war. Men när han öfwer Natts-
 wardens misbruk flagar, så straffar han
 hwarcken Kyrckio Lärarens försumelse,
 som tilstodde the owärdige at komma ther-
 til; ei heller at the rätt sinnige nyttjade
 Nattwarden med the onda. Han för-
 manar allenast, at hwar och en skulle se
 sig wäl före, och pröfwa sig sielf-
 wan,



wan, at han för sig sielf ei skulle owär-
deliga ther til gå: Han sätter här til,
I. Cor. II: 28, 29. then som owärdeli-
ga äter och dricker, han äter och dric-
ker sig sielfwom (icke någon annan)
domen / emedan han icke åtskiljer (ej
at han icke andra åtskiljer) **HERRANS** **LE-**
FAMEN. Om en wärdig hade at swara för
owärdigas obotsfärdighet, så hade icke **A-**
POSTELN infört, at så många swage och
francke woro i then Corinthiska Försam-
lingen, therfore at the icke kunde åtskilja
HERRANS **LEFAMEN**; han hade haft nog
fog, the ther Christna kallada i Corintho
förwita, at the woro owärdige, och orena-
de, af orsak at the fromme och nöchtre
med förachtare och druckne, begingo
HERRANS **NATTWARD**, i en utwärtas
gemenskap. Men thet gör han icke, utan
kallar them **HERRANS** **FÖRSAMLING.**
Ja, then helige **APOSTELN** befaller the trog-
na så mycket mindre at afhålla sig ifrå
then heliga **NATTWARDS** bruk, och skiljas
ifrå then offenteliga **FÖRSAMLINGEN**, för
the owärdigas närvaro och tillika anam-
mel

melses skul, som han så mycket mera straffar therika, at the skilde sig ifrå the fattiga, som med Nattwardens Sacrament förbundne woro, och höllo enskyt kärleksmåltiden. Denne vplyste mannen förkastar vtryckeligen Eder kärlekslösa skilnad, så han then ordnings, som i Corintho wid HERRans Nattward förelopp, straffande, sluter med thessa orden: therefore / Käre bröder / när I tilhoppa kommen til at äta, så bide then ene then andra, 1. Cor. II: 33.

I warden til thet 5. Jesu Christi förhållande förmodeligen högt gällande och tilläteligit achtande. Men nu är then tids witnessbörd i thetta stycket twårt emot Eder inbillning. Jag wil icke anföra, at Frälsermannen tillätit Judarn til then heliga Nattwarden, i hwilken doch diefroulen farit; ty at sådant är skedt, drages af några i twiswelsmål, wansedt grunden som bejakar och stadfäster, at theenne förrådaren blef tilstodt anamma Nattwarden, är ganska fast och icke til förachtandes. Så lyder thet, Math. 26:20, Marc. 14:23.



Luc. 2: 14. Om aftenen satte Han (HERRN JESUS) sig til bords med the tolf, och / gaf them kalken, och och the drucko ther af alle. Gemwäl hos Lucam således: Och då tiden war/ satte Han Sig ned, och the tolf Apostlar med Sonom; Och Christus sade vidare, efter brödet's och wines nyttjande: *deh si, Mins förrådares hand är med Mig på bordet. v. 21.* utan jag wil nu allenast thetta lämna Eder at estertänckia, at Frålsaren hafwer otwifwelachtigt tillåtit Judam, hwilken Christi förrådande hade icke allenast sig företagit, utan war ock i begrep, i wärefet at utföra, at äta af Påskalambet med the andra Lärjungar, så at the doch icke besmittas de och orenade bleswo, genom en sådan oren och gudlös syndares gemenskap.

Påskalambet war ju ett af Gudi inskichtat Sacrament; och thes nyttjande, gudomelig nådes insigel och bekräftelse, at Guds Lamb skulle blifwa slachtat, til försoning för Israelitiska folckets synder. Så war thet ock förordnat, til theras andel



deliga gemenskaps förening som sig be-
kände til en tro. Om the helige Christi
Lärjungar i thetas sammanworo hafwa
med nytta åtit Påskalambet, och med
sig haft en så grof syndare, som Judas war,
och icke orenat sitt samwete; så kan wäl
en botfärdig med en obotfärdig, utan
at besläckia sig, och gödra sig delachtig
af hans onda, wärdeligen gå til HERR-
rans bord.

Then wise och rättfärdige Frålsaren
måtte ingalunda bifallit Eder mening, i
thet Han och alla andra Apostlar, låtit blif-
wa delachtiga af Sin Nattward; the
doch the, then ene med then andra, icke alle-
nast woro i then falska meningen om Mes-
sie werldsliga rike, utan ock hade ett hiers-
ta fullt af åhregirighet, som straxt the ef-
ter utbröt i offentlig och häftig tråta
och lif. At förtiga, hwad sedermera
samma natt och följande dagen ibland
them hände, tå Petrus Christum nekade,
och alle Honom öfwergåfwo, samt straff-
wärdeligen i Honom förargades.

Jag hoppas at I warden til thet 6.



tilstådende, at skrymtare hafwa i alla
 tider, låtit finna sig ibland rätta Christ-
 na, och thet lårer så blifwa in til werlde-
 nes ända, såsom jag och thet i ett af mi-
 na förra Herde- Brestwen nogsamnt gif-
 wit tillkänna. Skulle nu efter Edart för-
 regifwande, en owärdig Med-Communi-
 cants närwarelse urena en wärdig, så
 worde theraf följande, at ingen Christen
 hafwer härtills vndfådt wärdeligen Her-
 rans Nattward, ei heller kan thet i lång-
 den giöra. Alt jag icke må widlyftigt
 föreställa, huru thenne Eder inbillade me-
 ning skulle städse hålla the trogna i twif-
 welsmål, om the Sacramentet wärde-
 ligen åtniutit: ty han hade altid at be-
 fruchta sig, at skrymtare finnes i ho-
 pen. Huru illa tilfreds och owärdig måte
 icke hela then Christeliga Församlin-
 gen i Jerusalem warit, om thene Eder
 sorgfällighet skulle hafwa någon grund
 och fäste. Alt Ananias och Saphira haf-
 wa ibland then wds rätt sinniga begåt
 heliga Nattwarden är lätt at sluta, emes-
 dan liknätigt så warande heliga iswer,

Sacramentet är wordet idfeligen utdelt och anammat. Men nu läser of thet 5. Capitlet af Apostla Sierningarua, at förenämde Personerne varit skrymtare; icke thesto mindre gjorde sig the trogne icke therföre några bekymsersamma sorge tanckar här öfwer, mycket mindre höllo the sig ifrå HErrans Mattward.

Til thet 7. måsten J of billigt tilstå, at om then inwärtas sammantwarselsen, förer med sig en innerlig gemenskap och likhet, så måste of wärckan så wäl på then ena som then andra sidan låta sig finna, Hwi wiljen J tā, at en swärdigs obotsfärdighet skal lända enom, then sig wäl beredt hafwer, til domen, och thet emot then frommas godhet och wärdighet icke warda tilräknat then onda. Om någon meddelning och jämfkning kunde bestå i andeliga saker, så skulle twärt emot sådan Eder mening, then oberedde nyttia thet til salighet; ty Gud hafwer of i Sitt ord gifwit thet hoppet, at en trogens bön, skulle them otrognom i ett wist mått komma til gagn och gods;

jeme



jemwål låtit några Exempel här om up-
 tefnas: men på intet ställe hafwer Han
 vndsagt, at en annars ondskå, skulle
 mig, i min oskyldighet, i andelig och
 ewig måtto tilräknad blifwa. Om min
 vprichtige bot och bättring icke kan gag-
 na en, then gudlös eller skrymtare är,
 ty then rättfärdige lefwer af sin tro, Hab.
 1: 4. Så ländet mycket mindre en annans
 obotsfärdighet wid HERRans Matt-
 ward, mig til skada och affaknad, om
 jag med en sann bot ther til går. Så
 litet som then onde med the frommas ex-
 empel för Gud kan blifwa rättfärdig,
 och för then orsaken anamma Sacra-
 mentet; äfwen så litet, kunna ock på an-
 dra sidan, the fromme ursächta sig med
 the ondans närvaro, at the för theras skul
 blifwa borts ifrå HERRans bord. Thet
 ena är så wål ett oförsvarligt misbruk
 som thet andra. Then owardiga Com-
 municantens närwarelse, kan så litet
 skada then wärdiga, som then, hwilken
 inga bröllops kläder hade, hwar om för-
 måles hos Mattheum i thet 22. cap. fun-
 de,



de skada the rätta bröllops gäster, vandesedt han satt med them, at the thes medelst blefwo orenade och förskutne; utan tå then oivärdige måste gå sina färde, blefwo the andre såsom brudgummen behagelige, och kallade älskade wänner beständigt sittande.

Swerväger doch, huru J til thet 8. orimeligen och obefogat således sluten: Emedan många misbruka thenna Nattwarden, så wilje wi thetta af Christo förordnada Sacramentet icke nyttia, eller of ther af betiena. Men skal man icke Guds ord höra eller låsa, efter såsom många misbruka thet beflageligen til spott, och betiena sig then heliga Skrift til thet som ondtt är? Wiljen J icke mera helga Guds Mann, efter thet blifwer af andra ohelgat? Skal jag icke thesfore tacka och lofwa Gud, fasta, bedia, gifwa almsor och tienden, samt giöra andra goda wärck och gierningar, emedan the Pharisier hafwa åfwen sådana wärck ganska illa och til ett förwändt ändamål förråttat? Och många således wid närwa-

ran

rande tid äro theras följelagare? Och
 achtat sådant misbruk, så blifwer thet
 the rätta Guds barnas beständige och til-
 bundne plicht och skyldighet, wid heliga
 Mattwards bruk, at förkanna H. E. N.
 rans dödd, och sig med noga och stör-
 sta achtsamhet wachta, för split och skil-
 jachtighet: ty ingen ting är skadeligare, at
 betaga Guds ähra, Christi Kyrckias och
 menniskornas salighet, än then Christe-
 liga Kyrckians twedräckt, hwilken then he-
 lige Skrift plågar falla at göra en ref-
 wa i Christi lefamen, Gal. 5: 20.

3 så måtto är thet them fromom säkra-
 re, at när the owärdige äta och drieka sig
 sielfwom dommen, the då för sådana owär-
 digas skul, sin högsta skyldighet emot H. E.
 ran Jesum, med Hans döds förkun-
 nande icke försumma, utan Hans så alf-
 warsamt befalta pinos äminnelse begå,
 och Hans lefamen genom split icke söns-
 dra. Om ett af bägge delarna nödwän-
 digt se skulle, så är thet likwäl saligare,
 at the med hiertat undandra sig ifrå
 the owärdiga, och icke hafwa at skaffa
 med

med theras orena wärck och gierningar,
 samt betyga och låta märckia öfwer så-
 dant en skv och styggelse, än at the för
 theras skul wille vndfly HEDrans bord,
 och således wår alvafäresta Frålsares
 döds äminnelse vnderlåta, eller i Hans
 lefamen, thet är i Församlingen, giöra en
 fördömelig twedrächt. Dansedt thet
 som här tils är anfördt, kunde hwar och
 en, som wilja låta sig vnderwisa och ins-
 tala, wara nog, at en rätt Christen kan
 i the owärdigas gemenskap, saligen och
 hälfsamt nyttia then heliga Mattwarden,
 och icke hafwa af nöden för theras skul at
 vndfly HEDrans bord, och skilia sig
 ifrå Församlingen: doch på thet något
 twifwelsmål icke må öfwerblifwa; så wil
 jag ock thet betaga, som J inbillen Eder
 här emot sträfwa. Först gidren J ett
 flut, och inwänden, säijandes: Then
 heliga Mattwardens nyttjande, förer
 med sig ju en gemenskap, therföre är
 then i alla tider i Christi Kyrckia kallad
 en Communion; och genom en sådan ge-
 menskap, warda the som af ett bröd äta,
 en



en lefamen: men nu måste man icke blif-
 wa en lefamen med them som äro Sa-
 tans lemman: ty thet står uttryckeligen
 1. Cor. 10: 16, 17, 18, 20, 21. Wälsignelsens
 Kalk / then wi wälsigne, är icke han
 Christi blods delachtighet? Thet
 brödet som wi bryte / är icke thet
 Christi lefamens delachtighet? Ty
 thet är ett bröd; så äre wi många
 en lefamen / efter wi alle af eno bröde
 delachtige äre. Ser på Israel ef-
 ter föttet. The som äta offren / äro
 the icke delachtige af altaret? Men
 thet säger jag: Ut hwad hedningars
 na offra, thet offra the dieslom / och
 icke Gudi. Nu wil jag icke / at I
 skolen delachtige wara med dieslo-
 men. I kunnen icke dricka SKR-
 rans Kalk, och dieswulens kalk. I
 kunnen icke delachtige wara af
 SKRrans bord / och dieswulens
 bord. Men, Mine Åskelige Wänner,
 Songås med thessa ångsliga tanckar, af
 brist och mangel af en rätt Christen om
 then beskaffenhet, som gemenskapen wid
 HERR



H KRANS Mattward egenteligen haf-
wer. Therföre låter til vpbyggelse Eder
vnderåttas. Emedan i anledning af
Pauli ord, 1. Cor. 10:16 befinnes, Chri-
sti Lefamen med wålsignade brödet, och
Christi Blod med thet wålsignade winet,
på ett of obegripeligt sätt, en sansfärdig
förening; så måste ock Communicanterne
hvilka medelst bröd och win vndså Chri-
sti Lefamen och Blod, hafwa en gemens-
skap med Christo, hwar af the ock vndså
så thetta Sacramentes frucht och nytta.
Så wida nu alle Communicanter blifs-
wa med Christo förenade, så wida haf-
wa the ock sin emellan gemenskap. Före-
ning sker således, at en Communicant
blifwer thes medelst innerligen förbunden
och förknippad med Christo, såsom med
hufwudet: så blifwa ock Communican-
terne sins emellan en andelig lefamens
lemmar, och icke allenast med them, hvil-
ka then tiden, med hwar annan äta af
ett bröd, utan ock med alla andra, som
i thenhela Christna werlden, som tå nyt-
tia, eller andra tider then heliga Matt-
war-

warden vndfådt. Om thenne eller någon annan Communicants förening sker allenast i utvärtes måtto, så hafwer then samma blotta utvärtes gemenskap med the andra Communicanter, at the tillsammans, på en ort, och på en stund Sacramenterligen af ett bröd åta, och af kall dricka. I kunnen nu lätteligen begripa, at thenne utvärtes gemenskapen måste icke wid thenna heliga handlingen vara then förnämste, utan ringaste; emedan hon kan wäl uteblifwa, och en allenast kan Sacramentet wärdeligen begå, wansedt ingen med then samma på thet rumet, och then stunden anammar tillika. Såsom nu then wärdige Communicanten träder i en innerlig gemenskap, med alla sanna Christi lemmar; Alltså twärt emot, ingår en wärdig Communicant med the owärdiga, i ingen annan, utan allenast utvärtes gemenskap, til orten, tiden, bröddet och winet. Här medelst kan han så litet blifwa en lemm med diefwulens ledamöter, som han en sådan blefwo therefore, at han med
 then

then onda hafwer gemenskap i solens; luftens, watnets och eldens nyttjande; Ja, at the allesamman hafwa en Gud, til theras Skapare, Försörjare och Aterlöfware; at the ett heligt ord höra, och med ett dop döpes, ther om doch heter I Cor. 12: 13. Wi äre uti enom Anda alle döpte til en lekamen. Efter många blifwa delachtige af dopet, som likwäl äro skrymtare, och blifwa förtappade, så borde man och afstå med döspelsen, om Eder mening skulle hafwa en fast grund. Sålom then utwärtens gemenskapen med the owärdiga kan icke skada Eder, och följachteligen hafwen I icke orsak at afföndra Eder ifrå gemenskapen wid then heliga Natwarden, altså hafwen I icke at fruchta Eder, i anseende til then inwärtens gemenskapen; ther uti annan förenas icke the fromme med the onda: ty thenne gemenskapen består i en andelig förening med Christo, men the gudlöse kunna icke ther af blifwa delachtige.



Hvad thet ofwananförda språket af
 1. Cor. 10: 18, 20. ångår, så finner icke
 Eder mening ther inågot försvar: Ty
 Apostelen wil ther med the Christna af-
 hålla ifrån hedningarnas afguda dyrckans
 sammankomster, som han ock uttryckeli-
 gen ther städes således förmanar: Thers
 före, mine käreaste, flyr ifrån afgudas
 dyrckan, 1. Cor. 10: 14. Afseendet och
 hans ords kraft består ther uti: lika så-
 som alle Judar, som med hwar annan
 af altarets offer äto, ther med betygade,
 at the woro rätte Israeliter, hwilka en
 Gud dyrckade; altså gifwa ock the Christ-
 ne, hwilka med hedningar af ett af-
 guda offer äta, ther med tilkänna,
 at the hafwa behag til ett hedniskt afgude-
 rij, och ther med, sig til thet samma be-
 känna, ther the doch, i thet the med an-
 dra trogna Christna af ett bröd i Matts
 warden ätit, och med thet samma biträdt
 i then Christeliga lärans enighet och bro-
 derliga kärleken. Swarföre warnar them
 H: Nren, och wisar i v. 21. at the beg-
 ge icke kunna tillika bestå. Hvad förs
 hins



hindrar thetta vår Communion? I tor-
den wåga Eder at säija: När en trogen,
then af Christo förordnada Mattwarden
nyttiar, ther wid någre obotfärdige sig
infinna, äta och dricka thet som diefwulen
offrat är, och at the dricka af diefwulens
kalk, och äta af diefwulens bröd; så
måsten I Christi Läkamen och Blod ach-
ta och falla för diefwulens offer. Gud
beware oss en sådan Guds hädelse och
försnädelse! Hwad anbelangar the orden,
som then helige Paulus säger: Wi äro
månge en lekamen / efter wi alle af
eno bröde äro delachtige; så talar
Apostelen om then andeliga föreningen,
ther om han ock I Cor. 12: 12, 13. brukar
thesse orden: Såsom en lekamen är/
och hafwer doch många lemmar;
men alle lemmar af en lekamen, äns-
doch the äro många, äro the doch en
lekamen: sammalunda ock Christus.
Ty wi äre uti enom. Andä alle
döpte til en lekamen / ehwad wi äre
Judar alle Greker, tienare eller frie;
och hafwe alle drucket til en Andä.
Ehet

Thetta är wäl at märckia, Paulus han
 skrifer icke i thessa motsatta orden:
 Wi många äro Christi lekamen, utan
 rent ut: Wi äro många en leka-
 men: thet är en lekamlig hop och
 Församling, i hwilken både helige och o-
 helige äro, hwilka af ett bröd tillika
 delachtige blifwa.

Sedan jag nu hafwer Eder thetta
 twifwelsmålet noggsamt betagit; så wil
 jag ock swara Eder på the andra heliga
 Skriffits rum, som I plägen föredraga,
 til at bemantla Eder skilnad ifrå then he-
 liga Natwarden. I säijen: H. Erans
 Apostel förhåller of likwäl thetta: We-
 ten I icke, at litet surdeg försyrer
 hela degen, 1 Cor. 5: 6. Här måsten
 I weta, at thetta war ett ordspråk ibland
 Judarna, och betyder allenast så mycket:
 at synden är såsom en surdeg, hafwandes
 then arten, at hon sig gierna utwidgar,
 men icke at hon wärckeligen orenar then
 som icke tilstädier henne hos sig in-
 rymme och wälde. Ett folck i Försam-
 lingen är såsom en deg, och the gudlöse
 såsom

såsom fermentum eller en surdeg. Dan-
 sedt nu surdegen är benågen at utbreda
 sig igenom hela massan och degen, så
 warder likwål allenast then delen ther
 med wärckeligen syrat, som syrnaden as-
 nammar; altså är synden med sitt onda
 exempel mächtig, at ansticka och orena
 en hel Församling. Men i sielfwa wärck-
 fet warda the allena förderfwade, hwil-
 ka hennes ondskan och styggheet bewilja
 och samtyckia, eller eljes taga någon del
 ther af. I annan händelse wore Christi
 warning såfång: **Wachter** Ider för
 the Phariseers surdeg, då Lärjungar-
 na hade med them icke allenast ett bor-
 geligit omgånge; utan ock i många stycken
 i then offenteliga Gudstienstens förrätt-
 ning, i utwärtens måtto, med them
 sammankommo.

Och huru hade Paulus kunnat eljes i
 sanning säija til the Corinthier, ibland
 hwilka likwål woro än grofwa syndare
 lidne: I ären ofyrade, 1. Cor. 5: 7.
 Widare är at estertänckia här wid, at
 thesse orden woro stälte om en blodskän-
 dare,



Dare, som hade fins faders hustru, hwilket war ett sådant bojerij, hwar om icke eller Hedningarne wiste säija.

Om I weten en sådan syndare, så gif wem honom an; wi wete icke, Gudi lof! om en sådan är ibland oss. Så straffar ock Paulus the Corinthier, at the öfwer en sådan gudlöshet hade icke ens någon ängslan och bedröfwelse, utan ther med woro upbläste; hwar igenom the gjorde ett wist måtte, sig delachtiga af then sammans synder, at således litet surdeg begynste syra hela degen; men the rått betänckte ibland oss, bedröfwas ock tå, när en mycket mindre synd blifwer bedrifwen; the jämra sig och sucka, at the icke thet onda kunna krafteligen förstöra. Apostelen wil at en sådan skulle utslutas; äfwen så skulle wi en sådan misgierningsman, icke allenast sättia i bann, utan ock wi lefwe i thet goda hoppet, at en Christelig öfwerhet skulle beläggia honom med ett swårt lifs straff. Guds mans neu öfwer gaf blodskändaren Satan i wäld til föttfens fördärf, på thet anden måts

mätte blifwit salig på wårs HERRAS JESU Christi dag; men J hafwen icke then förmågan, med HERRANS Christi kraft, således the gröfwesta syndare at straffa til Kroppen, och affsäjjen doch kärleks löst salsligheten theras andar, som mycket mindre syndare äro. Then ifrige Apostelen skaffar allenast thenna af wågen, som styggelsen begädt, Petrus i lika mätto allenast Ananiam och Saphiram, som lögo för Then Heliga Andä. Om andra syndare heter thet: Gåfwe Gud at the och afförne worde, som eder bekymra/ Gal. 5: 12. Men J wiljen förskjuta, utan åtskilnad och barmhertighet, alla syndare, ånkiönt the för botfärdiga sig angifwa. Then helige Paulus gifwer icke med thet ringesta ord tilkänna, at the Corinthier för thenna ogiernings skul mätte öfwer gifwa thet heliga Mattwards bruk; men J wiljen för någras skul, som ordenteligen leswa, HERRANS Sacrament uphåfwa. Betäncker doch, J of förståndige, huru dærligen J sluten, och huru obetänckt J handlen.

J faren fort med Eder emotsäijelse
 föregifwandes at Apostelen yttermera,
 införer äfwen på samma ort, följande ors-
 den: Jag hafwer Skrifwit Eder til
 vti breswena, at J intet skullen haf-
 wa skaffa med bolare. Men nu haf-
 wer jag Skrifwit Eder / at J skolen
 intet hafwa skaffa med them: nem-
 liga, om någor wore som kallas en
 broder, och är enbolare / en girig/
 en afgudadyrckare, en skändare, en
 drinckare, eller en röfware; med så-
 dana skolen J icke äta, I. Cor. 5:9, 11.
 Alt här af wille följa thet, at man kunde
 och måste för the ondas skul, afföndra sig
 ifrån hela then Christeliga Kyrckians
 offentliga Gudstienst, och i synnerhet be-
 ständigigt tillbaka sättia then heliga Natts-
 wardens bruk, warder inget med afs-
 war säijande, then med förstånd kan läs-
 sa Guds ord: ty först, är thet bekant,
 at the orden icke handla om H. Errens
 Nattward, utan ther tales om ett natur-
 ligt ätande och en gemen måltid, ther
 ock en ond kan finnas i sällskap, hwar ifrån
 ock

och en trogen, ofta sig omögeligen vnz
dandraa kan; sådant förbiuder icke Pau-
lus. Alltså bör med thetta åtande för-
stås, hwar wid en nåhra wänskap förbin-
des och förtroligit umgänge plåges: ty,
åta bröd med någon, heter, efter
then heliga Skrifts ordelag, lefwa och
umgås med någon i kärlek, såsom en
wän. Therföre är thet platt annat, at
icke åta och dricka med någon, och at
man antingen biuder någon til gäst, eller
går til honom då man blifwer buden, som
förtroliga wänner plåga giöra, hwilka
båge delar stå i wår fria wilja och
macht; och ett annat är thet, at samlas til
then tredies bord, som hafwer them båge
ge at befalla, såsom wår H Erre Christus
wid Nattwarden är at betrachta. För-
then skul om någon begår Christi döds å-
minnelse wid ett bord, i en öwårdigs
närvaro och gemenskap, så giör han thet,
hwad Christus allom them, som i Hans
Namn låtit sig döpa, och kunna sig
pröfwa, hafwer befalt at giöra. Här
emot skulle han swårligen försynda sig,



om han för the ovärdigas skul, wille afsäija HERanom Christo then skyldiga hörsamheten och lydnan, samt betaga Honom then åhvan, som Han genom Sin döds åminnelse wil hafwa. Jag påminner mig här wid, at en som är af Edert anhang, til at förswara sitt borttoblifwande ifrån HERans Rattward, i en til mig ankomma skrifwelse anmärckt, huru thet ordet at hafwa skaffa med, som sätties i wår uttolckning, lyder egenteligen i grund språket *συναναμίσσω* det betyder wara förmängt eller beblandat hwar af han wil sluta, at man utan at befläckia och försynda sig, icke kan anamma Rattwarden, med en falsk Christen. Men thetta Grund-ordets kraft, gör äfwen thenna mannens och hans wederlikas vndflycht til intet: Ty en slik af Apostelen förbuden beblandelse, med en som sig fallar Christen, och är likwäl en hörs Karl, girig, afgudisk, hädare, drinckare och dylit syndare, gifwer tilkänna, at ther med warder förstådt en sådan gemenskap, hwar medelst man en ond Christens



stens onda lefwerne icke förkastar, utan genom ett wänligt och förtroligt omgånge med en sådan syndare, gör sig delachtighet af hans synder.

Men om en trogen wet, at en i uppsäteliga synder wandrande, wil ock tillika gå til H:Erans Mattward, och war der ther öfwer bedröfwad, och låter på alt tienligt sätt märckia sitt misshag; söker at omwända syndaren med vnder rättelser, förmaningar och warningar, och ther han framhårdar i thet onda, anwänder då all flit hos wederbörande i Kyrckioståndet, at then öwärdige måtte blifwa tillbaka wist och affskild, och kan doch thet icke erhålla, hwarföre han så mycket mera wachtar sig, at han icke måtte blifwa lik en sådan syndare i thet onda; Ho kunde då med thet ringesta sannings sken säija, at en sådan wärdig hade beblandat sig med then falska Christna, och genom honom blifwit saker til H:Erans Lefamen och Blod?

J säijen än widare: Wi hafwe icke



befunnit af thenna Mattwarden någon
 wärckan och nytta til våra siälur i förra
 tider, ei heller kunna wi se någon frucht
 på andra, som sig af thenna ceremonien,
 hos Eder ständigt betiena. Thetta in-
 fast, Mine Wänner, gifwer tillkänna,
 huru J hwarcken ingen kunskap haft om
 thetta Sacramentet, efter J hållit så
 före, at thet måste til åfventyrs så wärcka,
 som en intagen naturlig läkedom; eller ock,
 at J icke med tilbörliq förberedelsen then
 nyttiat. Thersföre är thet icke at förvns-
 dra sig, at J efter Eder exempel dömen
 andra. Täncker doch huru groft J för-
 synden Eder emot then goda och wisa JEs-
 sum, i thet J hållen thet för kraftlöst,
 hwad Han the Sina til thet bästa, för-
 ordnat hafwer. Skulle thenne milde
 Frälsaren, then tiden, då Hans död
 förhanden war, hwilken Han af brinnans-
 de kärlek til oss, wille lida, wetat stifta
 en ingen nytta med sig förande förord-
 ning, och med en kraftlös och onyttig ce-
 remonia, Sin heliga lifs ånda at besluta.
 Thet måste wisserligen en annan Ande
 haf-

hafwa drifwit HErrans Apostlar, och
 the första trogna, än then Eder regerar;
 i thy the icke vnder låtit eller efter satt sig
 framgent betiena af Rattwarden, vans
 sedt the wål sigo, at andre ther efter bles-
 wo wårre. Hvem är så oförständig och
 egensinnig, at han ingalunda wil intaga
 låkedoms medel, emedan sådant en eller
 annan gång icke haft någon wårckan. At
 J icke see någon nytta på andra, så är fe-
 let i Edra ögon, hwilka af Eder egen in-
 billadhelighets dunst äro så förblindade, at
 J icke kunnen märckia något godt på an-
 dra. Efter Eder dom måste och thet
 wara ofanning, när Gud i then heliga
 Skrift kallar Sitt ord kraftigt, som doch
 hos then minsta hopen, som thet hörer,
 wårckar bättringen. Hållen J tronens
 styrckelse, at Christus är död för oss, och
 Hans förtienstis til våra synders förlås-
 telses försäkring, för ingen nytta? men
 nu heter thet: Åter, thetta är Min le-
 kamen / som för eder wergifwen
 warder, Luc. 22: 19. År altså Ratt-
 warden instichtat, at HErrren betygat
 thet



thet med Communicantomen, at Han
 är för them döder; thet heter ock: Dric-
 Per ther af alle. Hwi så? Ty (thetta
 lilla ordet är här märcktwärdigt i grund-
 språket) thetta är Min blod thes
 Nya Testamentens / hwilken ut-
 guten warder för mångom / til syn-
 dernas förlåtelse, Matth. 26: 28. Allt-
 så måste med Christi blods drickande,
 hwar med syndernas förlåtelse är oss förs-
 werfwat, sådan wälgierning i then heliga
 Nattwarden, them ännu anbuden och
 meddelt blifwa.

Thet är omöijeligt, at Christi dyraste
 Fårleks måltid skulle wara utan frucht
 och nytta hos them, som henne wärdeli-
 gen nyttia. Om wi icke altid egenteligen
 befinne sådan wärkan, som man tydeli-
 gen kan framwisa, som ock then icke altid
 kan ske wid then bästa lekameliga läke-
 doms bruk; så hafwer man doch thet
 billigt thenna heliga måltid at tillskrifwa,
 at then uppehåller oss i thet goda, och
 styrcker oss i thet andeliga lifwet. I kuns-
 nen icke neka ther til, at ju Christus på ett
 besyns

beshynn erlig sätt är närvarande itthenheliga Nattwarden; annars skullen I hwilja draga i twifwelsmål Justichtarens Christi ord. Guds närwarelse är icke fåfång, ledig och död hos the trogna; hwarföre skulle then wara utan wärckan hos the wärdiga gäster wid then heliga Nattwarden?

Thet I widare inwänden, at I hafwen ingen hunger eller törst, efter en sådan spisning och dryck, hwilken doch nödwändig är, om man then nyttia wil; thet är wisseligen ett ganska elakt prof och kännemärke. Ty efter Eder icke felas, hwarthen arffsynd eller ther af flytande wärcksynder; så måste nödwändig följa theraf, at I Eder förderfwelse icke kännen, utan then ålfken, och icke åstund den der af befriade warda, eller ock icke hållen thema spisningen af det wärde, såsom Eder thes medelst kunde blifwa huls pit. Skulle nu, likmatigt then sidsta orsaken, ingen längtan finnas hos Eder, efter theme heliga Nattwarden; så worden I Christi förordning, såsom kraftlös

beskyllande, och på Hans Allsmåchtighet,
 Wisshet och Godhet Eder swärligen
 försyndande; men skulle then medelste or-
 saken wara wällande, så wore thet en os-
 förnuftig arghet och rasande förtwiflan,
 at man icke wille låta hielpa sig, thet
 man doch wäl wiste, at man skulle behöfs-
 wa hielp och vndsättelse, samt thet sådant
 wore at erhålla.

Men jag wil icke beskylla Eder, för
 en så grof och vpsätelig synd, utan myc-
 ket mera tillskrifwer thenna bristen på en
 andelig törst och hunger, Eder ofunnig-
 het och oförstånd, at I Edert mangel och
 swaghhet icke besinnen, och således menen
 Eder icke behöfwa en sådan styrcka. Men
 då thetta icke är annat, än högmod och
 skadelig säkerhet; så står thet med Eder
 ganska fahrligen til, och är en sådan mis-
 känsla ett teken, at thet står beswärligen
 til at hielpa Eder. En såsom man i les-
 kammelig måtto, håller the sjukdomar
 för the swäresta, oboteligaste och om hwil-
 kas bättring alt hopp är förswunnit, när
 then siuke icke känner mera sin plåga och
 swag-



Swaghet, och then sin begiärelse til mat
och dricka förlorat hafwer, som them icke
kan obekant wara, hwilka ofwanför-
da inkast, til thetas förmenta orsacht
hos mig mundt- och skrifteligen giordt
hafwa: Alltså är ock ringa hopp öfwigt
om thetas wälfärd och salighet, som sin
swaghet icke befinna och erkänna, at the
then andeliga styrckan behöfwa, samt
ingen åtrå och längtan ther efter hafwa.

Thenne Eder enskyllan behöfwer hels-
ter ett medlidande och förbön, at Gud
wille af nåder förlåta Eder, at J så rin-
ga achten Hans alrafäresta Sons förs-
ordning och instrichtelse, än at man må
then widlyffteligen förläggia. J så må-
to wil jag strida til thetta breswets slut,
och öfwerwäga Eder sidsta undanslycht:
när J således säien: Thet felas icke öf-
then sanna heliga Natwardens nyttan-
de, ty wi hålle honom med HCNren
Christo dageligen: Men, Mine Wän-
ner, thetta är blotta berömmelse, som
icke hafwer någon annan grund, än alles
nast Eder inbillning. Dansedt en trogen
HCN



HERAN Jesum dageligen nyttiar, så
 blifwer han doch förbunden iämwal hål-
 la then heliga Nattwarden Sacramente-
 ligen: Ty thenne är en annan och fast hö-
 gre art, efter hwilken wi med bröd och
 wijn wärckeligen anamma Christi Le-
 kamen och Blod. Wore icke här wid me-
 ra at erhålla, än man eljes utom Sacra-
 mentet genom trona andeligen vndfår; så
 hade Christus then heliga Nattwarden
 fåfängt och utan någon nytta insatt;
 hwilket hade fridit emot Hans wisheet.
 Thet Sacramenteliga anammandet är
 wäl icke så absolut nödwändighet, at
 man omöijeligen thes förutan kan nyt-
 tia Christum. Wi låte of nöija med
 ett andeligt åtande, så thet Sacramen-
 terliga är of betagit och affkwit. Men
 om någon kunde vndfå thet, och wil doch
 sig ther iaf icke betiena, then samma nyt-
 tiar icke heller Frälsaren andeligen; efter
 then förachtar Hans instichtelse, hållan-
 des then onödig, och wil wara klockare än
 wår wisaste Jesus är. Hwem hafwer
 gifwit Eder tilstånd och macht, at fölia
 JEs



3 Esom i thet ena, och icke i thet andra,
i hwilken doch Frälsaren af Eder fordrar
Sin af kärlek til oss utståndna döds tack-
samme åminnelse? Måsten 3 icke thet til-
stå, at HErrans Lärjungar i sin tid nyt-
tade Christum i andelig måtto? icke thes-
sto mindre befaller HErrn them i Matts-
warden: Åter, dricker. Ho wil nefa,
at icke the trogne i Corintho, nyttjade an-
deligen Christum; likwål befaller Apo-
stelen them, at the måste sira och begå thet-
ta Sacramentet. Then som Christi förs-
ordning och instichtelse förachtar, han
leswer i vpsätelig synd, och kan således
i ett sådant tilstånd i andelig måtto, o-
möjliggen nyttia Frälsaren Christum;
Men nu förachten 3 Christi instichtelse,
i thet, at then helige Mattwarden warder
Eder tilbuden, men 3 affslån then mot-
willeligen, och i så måtto leswen 3 uti
en vpsätelig synd, hwar med thet andeli-
ge nyttjande icke kan bestå. Om en stor
herre wille försäkra oss sin nåd med bref
och insegel, men wi skole invända, före-
gifwandes, inseglet icke wara af nöden,
samt



samt påstå, at thet skulle riswas ifrå försäkringen och bortkastas, hållandes herrans blotta nåd wara kraftiga och säkra nog. Hvad menen I huru wille Försten upptaga sådant förhåwande? I giöre icke annorledes, så I förwänden, at I icke behöfwen HErrans Nattward, thes före at I ären genom thet andeliga uttändet i hiertat försäkrade om Christi nåd, och doch egenwilligt riswen af och bortkasten then gudomeliga nådes bekräftelse och insegel, jag menar then heliga Nattwarden, hwilken HErren wid Sina dyra löften hängt hafwer. Ser, Käre Wänner, huru jag med många ord hafwer skrifwit til Eder, på thet jag måtte föra Eder åter til heliga Nattwardens bruk, och afwända ifrån Eder thet straffet, hwilket Guds gudomeliga Förordningars och tilbudna wälgierningars förachtare hafwa at afbida och wänta. I wiljen wäl ansedde warda för inga then högwärdiga Nattwardsens förachtare; utan menen Eder hafwa orsak,

sak, at I therföre afhållen Eder, at I then högt achten. Men vansedt the som til then stora Mattwarden kallade word, flitigt ursäktade sig, för theras öteblifwande skul, med anförd enskylning, Luc. 14: 18, 19, 20. så faller likwål Then Helige Ande amörledes domem här om, och säger: och the försomade thet, Matth. 22: 5. Therföre warder ock thet wid sagt: Då wardt husbonden wred, Luc. 14: 21.

Och märcker doch såsom något särdeles, och försträckens, när I läsen 1. Cor. 11: 19. at then helige Paulus, då han wil vprepa then helige Mattwards instichtelse, och intryckia thes rätta bruk, skrifwer således: Ibland eder måste ju wara partij på thet the rätt sinnige Skola warda vppenbare ibland Eder, v. 89. Låter doch icke thenna synden wara om Eder sagt, och then heliga måltiden härstädes längre tienna til twedrächt, then Herren hafwer til en kärleks måltid i thenna församlingen vprättat. Hafwer doch tolas mod wed the swaga ibland oss; Söker then

them som onde äro, genom kärleken, at I
 genom sachtmodighet mågen them åter-
 winna. Hoppens altid til thet bästa om
 then, som utwärtens bot och bättrings
 teken af sig wisar. Tillskyndar of thet
 glädien, at wi med förknippad andacht
 förkunna H:Erans död, then Han för
 of alla af kärlek lidit hafwer. Så war-
 der jag Eder anseende för sådana får,
 the thet Öfwer-Herdens röst höra, och
 försäkrande Eder, at såsom I wid Chris-
 sti hiord lif och öfwer nog hafwa skolen,
 jag of i sielfwa wärket använder all
 trohet at wisa, at jag är

Mina i Christo Ålsfelige
 Wänners

Beredwilligste

[Siåla-Herde

HENRIC LUDOLF BENTHEM.

SPECIFICATION

Vå the Böcker och Tractater,
som uti mitt Tryckerij blifwit tryckte och
förfärdigade: och hos mig finnas
til köps.

Några Kännetecken af den rätta Nya
Födelsen och Andans Förnyelse.

Jesu Christi Passion, eller vår dy-
re Frälsares bittra Lidande och Död,
på Näm.

En Christens Resa utur then steniga
Arabien til Himmelen.

Kyrckio=Herden, Johan Possiets Pre-
dikan, om det Allmänna Båsta, hål-
len wid Riksdagens begynnelse, d. 24.
Januarii 1723.

Ett, igenom Guds nåd, Botfärdigt
Skrifte=Barn, och wärdig Nattwards
Giäst, uti Frågor och Swar, emellan
JESUM och en syndig Menniskia.

Tänck thåröppå Hamburg, eller ett
Catechismi Predikan, om thet Tredie
Budet.

Chri-

Christian Rosenthalns Bot = Skrift
och Communion Bok.

Thet Ewiga Evangelium, om alla
Botsfärdiga och trogna Guds Barns
Salighet i Christo Jesu.

Kärlighetenes Måltid.

Petter Brenners Sidsta Tahl.



Errata.

- Page 19, 11. raden, står: försummelse
läs: försummelse.
- 19, 25. raden, står: buden
läs bunden.
- 22, 2. raden, står: stift läs stift.
- 22, 19. raden, står: bodelse
läs: bebodelse.
- 25, 13. raden, står: Siåla: Herre
läs: Siåla: Herde.
- 26, 17. raden, står: fortsara
läs: fortfara.
- 28, 25. raden, står: råtteiigen
läs: rätteligen.
- 146, 18. raden, står: vndantagandes
läs: vndandöljer.
- 154, 25. raden, står: lardom
läs: lärdom.

INDEX

101	11. Robert	101
102	12. Robert	102
103	13. Robert	103
104	14. Robert	104
105	15. Robert	105
106	16. Robert	106
107	17. Robert	107
108	18. Robert	108
109	19. Robert	109
110	20. Robert	110
111	21. Robert	111
112	22. Robert	112
113	23. Robert	113
114	24. Robert	114
115	25. Robert	115





HEIKKI REENPÄÄN
KIRJASTO



Hartauskir-
jallisuus

Benthem

KANSALLISKIRJASTO

